

Fantastic Club

MIHNEA MOISESCU

ÎNTOARCERE PE ȚĂRMUL DISPĂRUT



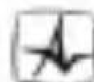
EDITURA ALBATROS



Fantastic Club

MINNEA MOISESCU

ÎNTOARCERE PE TĂRMUL DISPĂRUT



EDITURA ALBATROS • 1975

Co

perta de DAMIAN PETRESCU

ÎNTOARCERE PE ŢĂRMUL DISPĂRUT

Şi iar mă-ntorc spre ţărmul de plecare,
Cu doruri atârnate pe catarg...
Mi-e cercul pribegiei tot mai larg
Şi-ntoarcerile, semn de întrebare...

I

Se apropia miezul nopţii.

Ca într-o respiraţie ritmică, adâncă, liniştită, oceanul îşi sălta valurile leneşe peste marginile plajei.

Un băiat şi o fată, abia ieşiţi din adolescenţă, stăteau tolăniţi pe nisipul care mai păstra ceva din căldura soarelui. Înotaseră îndelung, urmând cărările de lumină întinse de Lună pe faţa uşor zbârcită a oceanului. Abia când Luna se trăsese cu totul dincolo de zarea bănuită, luând cu ea drumeagurile de argint, ieşiseră la mal. Se cuibăriseră în nisip, ca într-un culcuş primitor. Oboseala li se strecurase în tot trupul, o oboseală voluptuoasă de om tânăr şi viguros.

Poate că ar fi aţipit dacă bolta cerească nu le-ar fi furat privirile. Încetul cu încetul, o emoţie necunoscută puse stăpânire pe ei, de parcă atunci ar fi zărit pentru întâia dată cerul unei nopţi de vară.

—Nu ţi se pare că întunericul are o ciudată nuanţă de violet? îngână fata. Parcă lumina Lunii l-ar fi decolorat puţin…

Răspunsul întârzia şi poate că ea nici nu-l aştepta. Apoi băiatul întrebă la rându-i:

—Nu ţi se pare că în noaptea asta stelele sunt mai multe şi mai strălucitoare ca altădată?!

Jocul întrebărilor continuă, punctat de pauze:

—De ce acum, privind puzderia de stele, mi se pare de necrezut ca oamenii să ajungă la vreuna dintre ele, deşi ştiu c-au ajuns? glăsui fata.

—Tu n-ai senzaţia că stelele sunt picăturile unei ploi de argint gata să cadă peste noi... peste întregul Pământ?

Ea nu răspunse, dar se lipi şi mai strâns de trupul băiatului.

După o vreme, deşi stăteau amândoi cu ochii larg deschişi spre cer, fiecare avu senzaţia că celălalt a aţipit. Totuşi, la un moment dat, fata exclamă:

—Uite! Două stele căzătoare!

—Le văd.

—Se prăbuşesc în acelaşi timp... Poate că sunt stelele unui bărbat şi a unei femei care au murit împreună!

—Cum ar crede cu tărie străbunica străbunicilor noştri, încercă să glumească băiatul, simţind o uşoară înfiorare în trupul de alături.

—Ce cădere îndelungată! se miră ea. Ştiam că poţi urmări căderea unui meteorit doar câteva clipe.

—Da... câteva clipe... Băiatul se săltă în capul oaselor. Şi nu ţi se pare că se măresc?

—Se măresc!

—Zborul acesta paralel e ciudat!

—Cad spre noi?! Spre noi, da! strigă ea înăbuşit, sărind în picioare, fără să lase însă mâna băiatului. Să fugim!

El nu se clinti, deşi tot trupul i se crispase, pregătit de fugă.

—Hai! Hai! gemu fata, încercând să-l urnească din loc.

—Lasă-mă. Vreau să văd!

Surprins poate de asprimea propriului său glas, băiatul adăugă, fără să-şi dezlipească însă privirea de pe „stelele” a căror strălucire devenea din ce în ce mai intensă:

—Fugi tu... Eu nu pot! Trebuie să văd ce se întâmplă!

Fata se trezi alergând. Dar, numai după câţiva paşi, încremeni locului. În ochii ei se oglindiră, pentru scurt timp, cele două „stele”, strălucind acum într-o nuanţă verzuie.

Făcu în goană cale întoarsă, se cuibări la picioarele băiatului şi-şi lipi fruntea de nisip. Se aştepta ca pământul să se înfioare de un şuier fantastic, să se cutremure de o cumplită explozie în care ea şi băiatul, de picioarele căruia îşi încolăcise braţele, să se pulverizeze. Dar liniştea continuă să domnească deplin. Clipocitul stins al valurilor o sublinia doar. Acum liniştea i se păru nefirească. Începu să o înspăimânte. Când băiatul rosti cu voce gâtuită: „Gata! Au căzut!”, îi trebui câtva timp ca să înţeleagă sensul cuvintelor şi întrebarea ei se închegă anevoie:

—Unde...? Ce... sunt?

—Au căzut destul de aproape... Nu ştiu ce sunt. Radiază o lumină... Îşi opri explicaţia şi rosti mai aspru, uşor enervat: Uită-te şi tu! Nu mai fi atât de fricoasă. Nu cred că avem de ce să ne temem.

Ea se hotărî cu greu să-şi ridice fruntea din nisip.

Privirea îi lunecă şovăitoare de-a lungul plajei. Zări două obiecte luminoase. Păreau destul de mari, lunguieţe, dar putea să fie o simplă iluzie din pricina luminii ce le învăluia şi care îşi schimba ritmic culoarea, la intervale de timp destul de mari, devenind când azurie, când de un verde pal, ca acela al mugurilor de tei, când de un roşu vişiniu.

—Am să mă apropii, să le văd mai bine! hotărî tânărul.

Fata, deşi ar fi dorit, nu găsi cuvintele cu care să încerce să-l oprească. Se trezi păşindu-i pe urme. Apoi, dându-şi seama că încearcă să-şi facă o pavăză din trupul băiatului împotriva unei eventuale primejdii, se apropie de el, îl prinse de mână şi astfel înaintară alături până la o distanţă de câţiva metri de straniile obiecte.

La început nu-şi dădură seama ce puteau fi, din pricina luminii verzui care le învăluia. Dar când lumina începu să-şi schimbe nuanţa, intensitatea ei scăzu şi tinerii zăriră, câteva clipe, două trupuri umane.

—Morţi? întrebă stins fata.

—Nu ştiu... Trebuie să... Trebuie să anunţăm pe cineva... Vino... Hai, vino!

Întorcând spatele oceanului, se îndreptară în fugă spre constelaţia de lumini a oraşului din apropiere.

II

Trecuse aproape o săptămână de când oamenii „căzuţi din cer” fuseseră aduşi într-unul din cele mai moderne spitale ale ţării. Continuau să se afle însă exact în aceeaşi stare în care fuseseră găsiţi pe plajă: trupurile inerte, ochii închişi, pielea feţei şi buzele de o culoare stranie, care te făcea să te întrebi — aşa cum, de fapt, se şi întrebaseră câţiva dintre savanţii ce roiau în preajma lor — dacă nu erau doar două uriaşe păpuşi. Pe de altă parte, n-ar fi fost exclus ca acea neobişnuită culoare a pielii să fie o iluzie optică provocată de aureola ce-i învăluia şi a cărei sursă nu putuse fi depistată. Trupurile erau „închise în ceva”, în „ceva” complet invizibil, dar cu un contur bine definit. Cei doi fuseseră aduşi la spital fără ca să li se atingă trupurile, transportorul care executase operaţia sprijinindu-şi cleştii mobili de aureolele colorate, sau poate de ceea ce le provoca.

În şase zile, toate analizele făcute asupra acelui „ceva”, care izola complet trupurile inerte, se soldaseră cu eşecuri.

Între timp, se încercase şi identificarea necunoscuţilor, luându-se legătura cu autorităţile din toate statele lumii,

dar fără niciun rezultat...

Era în cea de-a unsprezecea zi de când ciudaţii pacienţi fuseseră aduşi la spital.

În mijlocul amfiteatrului nu prea mare, pe două mese de aluminiu, se aflau „mumiile cereşti”.

În preajma lor se strânseseră şase somităţi medicale, cu asistenţii. Unul dintre asistenţi se agita în jurul meselor, repetând cu glas aproape plângăreţ:

—Credeţi-mă! Câteva clipe le-au tresărit piepturile. E drept, uşor, foarte uşor, totuşi nu m-am înşelat. Credeţi-mă!

Omul acela dăduse alarma, o alarmă ce părea însă falsă. Trupurile necunoscuţilor, feţele lor păstrau aceeaşi deplină imobilitate.

Unul dintre savanţi se adresă asistentului, cu un strop de ironie în glas:

—După atâtea ore de supraveghere încordată, nu este deloc exclusă o iluzie optică. Şi nu numai oboseala, dar schimbarea culorii aureolei ăsteia misterioase şi factorul psihic pot să...

Fu întrerupt de strigătul înăbuşit al asistentului:

—Priviţi! Nu m-am înşelat! Priviţi!

Piepturile necunoscuţilor tresăriră, la început abia perceptibil şi aproape simultan, apoi începură să salte din ce în ce mai puternic, neobişnuit de puternic.

Numai după câteva zeci de secunde însă, zvâcnetul dezordonat al toracelor li se linişti, respiraţia devenind profundă, regulată, şi pielea feţei îşi pierdu uimitor de repede paloarea cadaverică.

Toate acestea se puteau observa din ce în ce mai bine, deoarece, simultan ou „deşteptarea” necunoscuţilor, strălucirea aureolei păli, până ce dispăru cu totul. „Trezirea” propriu-zisă fu atât de firească, încât părea că se petrece doar după câteva ore de somn odihnitor.

Necunoscuţii sesizară imediat situaţia deosebită în care se aflau şi o uimire copleşitoare li se oglindi în priviri.

Primele cuvinte reuşi să le închege cel care avea un ten măsliniu şi ochii cu tăietura puţin mongoloidă, întrebă, folosind cât se poate de corect limba locală:

—Cine sunteţi? Pământeni?

—Desigur, răspunse cu nefirească şovăială unul dintre medici.

Al doilea necunoscut, cu părul lung, blond-auriu, în ochii căruia — de un albastru marin — se reflecta parcă ceva dintr-o spaimă mai veche, întrebă dintr-o singură, foarte lungă expiraţie:

—Cum ne-aţi salvat? Cum aţi putut ajunge la noi? Pe ce ne-am prăbuşit? Nu se vedea nimic. Nimic!

Un medic răspunse, rupând fraza, de parcă s-ar fi îndoit de propriile sale cuvinte:

—V-am găsit... pe malul... Oceanului Pacific.

—Pe malul... Oceanului... Pacific... repetă rar pacientul brunet, ca şi când ar fi încercat să înţeleagă sensul unor fraze rostite într-o limbă abia cunoscută. Apoi întrebarea ţâşni: Adică pe Pământ?

—Pe Pământ... desigur...

Necunoscuţii se uitară unul la celălalt cu ochi sticloşi, apoi, pe neaşteptate, blondul izbucni in râs.

—Sunteţi nebuni!... Nebuni!...

Râsul îl molipsi şi pe celălalt. Erau hohote pe care nu le mai puteau stăpâni, un râs bezmetic, dureros.

Ca să li se întrerupă criza, fu folosit un jet de gaz somnifer.

Spre surprinderea medicilor, după trezire, comportamentul necunoscuţilor deveni normal. Se stăpâneau cu mult mai bine, deşi îşi aminteau perfect tot ce li se spusese înainte de a adormi.

Cerură pe rând, insistent, amănunte în legătură cu felul în care fuseseră găsiţi. Când li se vorbi despre „aureola” care îi înconjurase, uimirea lor, deşi, evident, puternică, se manifestă destul de controlat. Amândoi rostiră, aproape simultan, aceeaşi frază: „Nu înţeleg absolut nimic!” Apoi brunetul adăugă ceea ce avea să stârnească atâta vâlvă. Era o încercare de explicaţie, pe care şi-o dădea poate mai mult lui însuşi:

—Acum câteva zile... În orice caz... puţine zile... „Icarus” a fost atras de o forţă gravitaţională fantastică. Aparatele indicau apropierea unei uriaşe mase compacte, pe care însă nu o puteam vedea cu niciunul dintre mijloacele noastre optice. Când şi-a dat seama că nu mai avem posibilitatea să ne rupem din forţa de atracţie ce se exercita asupra navei, comandantul a luat o dublă măsură: a pus în acţiune toate sistemele de frânare, pentru ca şocul inevitabilului contact cu acel „ceva” să fie cât mai slab. În acelaşi timp, cinci oameni, printre care noi doi, au fost lansaţi cu „nava pui”, sperând că, datorită volumului redus şi a motoarelor foarte puternice, „puiul” s-ar putea smulge din acea „cursă”. Speranţă zadarnică! E adevărat că motoarele au reuşit să „îndulcească” prăbuşirea, totuşi şocul loviturii cu acel „ceva” a fost suficient de puternic ca să ne pierdem cunoştinţa. Şi nu ne-am revenit decât acum, aici. De fapt, câte zile sunt de când s-a primit ultima comunicare de pe „Icarus”?

—Zile! Sunt ani! Zeci de ani! exclamă un asistent.

Feţele celor doi necunoscuţi se crispară. Priviră unul la altul, apoi, puţin pe furiş, spre oamenii din jur.

Tăcerea se prelungi, penibilă. Medicii ar fi vrut să o întrerupă, să spună ceva, dar se temeau acum de cuvinte.

Primul care reuşi să vorbească fu „pacientul brunet”. Glasul său avea o blândeţe vădit confecţionată şi zâmbetul

chinuit voia să fie binevoitor.

-—Zeci de ani?! Adică au trecut zeci de ani de când s-a primit pe Pământ ultimul mesaj al navei noastre?

Asistentul căruia i se adresau întrebările, dându-şi, în sfârşit, seama de gafa pe care o făcuse, îşi plecă fruntea.

Unul dintre medici încercă să amâne discuţia. O bănuia deosebit de dificilă şi de periculoasă pentru psihicul „dereglat" al necunoscuţilor, care aveau nebuneasca pretenţie de a fi socotiţi membrii unei nave astrale dispărute în urmă cu aproape şaptezeci de ani.

*

Trecuseră şaptezeci de ani de când fusese lansată nava „Icarus I", capabilă să atingă viteze senzaţionale pentru acea vreme. Călătoria trebuia să dureze doi ani.

Timp de opt luni, totul decursese conform planului. Legăturile cu nava se păstraseră în bune condiţii, echipajul era sănătos şi cu moralul ridicat, motoarele nu suferiseră nici cea mai mică avarie, aşa încât reuşita expediţiei putea fi privită cu deplin optimism.

Comunicatele transmise zilnic de „Centrul de lansare" erau aproape identice: „Astronauţii se simt bine şi lucrează după programul stabilit. Călătoria continuă în condiţii normale".

Apoi o veste, lansată aproape simultan de toate posturile de radio şi televiziune, stârnise spaimă şi o curiozitate dureroasă, care nu putuse fi cu nimic satisfăcută. Tot ceea ce se ştia despre soarta lui „Icarus I" se rezuma la ultimul mesaj al comandantului navei:

„Traiectoria a fost brusc deviată. Suntem atraşi de o uriaşă forţă gravitaţională pe care aparatele o indică, dar a cărei sursă nu o putem detecta vizual. Zborul nostru

seamănă cu o prăbuşire vertiginoasă. Unde? Spre ce? Nu ştim... Vom relua legătura peste câteva minute”.

Legătura nu mai fusese însă restabilită... Dispariţia acelei nave rămăsese, decenii în şir, unul dintre cele mai de nepătruns mistere ale călătoriilor cosmice.

*

Şi iată că necunoscuţii pretindeau că au făcut parte din echipajul lui „Icarus I”! Intervenţia medicului care conducea grupul de savanţi urmărea un scop precis:

—Vom lămuri toate problemele mai târziu… Acum ar fi bine să vă odihniţi, să vă refaceţi…

Sesizând în vocea lui acea răbdare şi binevoitoare înţelegere cu care te adresezi de obicei bolnavilor mintal — ton folosit şi de el cu puţin timp mai înainte — necunoscutul brunet începu să se enerveze:

—Ne simţim perfect şi putem discuta orice!

—Nu cred, totuşi, că e încă momentul să…

—Putem discuta orice! izbucni şi pacientul cu ochii albaştri, întrerupând fraza medicului. Doar n-o să susţineţi că în afirmaţia de adineauri e ceva serios!

Dându-şi seama că discuţia nu mai putea fi evitată, medicul-şef răspunse, precaut, printr-o întrebare:

—Şi dacă aş confirma că ceea ce s-a spus e totuşi adevărat… ce-aţi crede?

—Că sunteţi nebuni! Nebuni de legat! Cum să treacă zeci de ani de la ultimul mesaj de pe „Icarus I”?! Catastrofa s-a petrecut de curând, de foarte curând! ţipă strident pacientul cu ochi albaştri.

Medicul-şef plecă fruntea, săltând uşor din umeri. Necunoscutul brunet interveni şi el cu un calm care îi cerea eforturi deosebite:

—Să clarificăm cât de cât lucrurile! Susţineţi că au trecut zeci de ani de când nava cosmică „Icarus I” a dispărut, şi mai susţineţi că ne-aţi găsit pe malul oceanului, învăluiți în nu ştiu ce fel de „aureolă”. Noi, dimpotrivă, ştim că accidentul s-a petrecut doar cu puţin timp în urmă. În ceea ce priveşte identitatea noastră, ea poate fi uşor verificată. Cereţi fotografiile şi amprentele noastre vocale de la „Centrul III spaţial”. Atunci o să vedeţi dacă suntem sau nu nebuni!

—Chemaţi-o şi pe soţia mea, adăugă, calmat oarecum, celălalt pretins astronaut. Sper că în câteva luni nu m-a uitat într-atât, încât să nu mă mai recunoască!

—Dumneavoastră aţi putea să ne convingeţi însă şi mai uşor că ceea ce susţineţi e adevărat, adăugă brunetul. Există atâtea mijloace de a dovedi în ce zi, în ce an ne aflăm. Dovediţi-ne!

Medicii îşi dădură seama că lucrurile ajunseseră prea departe ca să mai poată tergiversa un răspuns clar şi oferiră celor doi dovezile.

Reacţia pacienţilor în faţa evidenţei de necontestat fu mai puţin violentă decât se aşteptaseră savanţii, totuşi destul de îngrijorătoare; începură să creadă că nu oamenii din jur, ci ei înşişi îşi pierduseră minţile. Dar probele găsite în arhivele „Centrului III Spaţial” confirmară pe deplin că tinerii fuseseră, într-adevăr, membri ai echipajului navei de mult dispărute. Psihiatrii avură destulă bătaie de cap până să-i convingă pe cei doi astronauţi că nu-şi pierduseră minţile, ci că se petrecuse cu ei un fenomen inexplicabil.

Se începu un studiu minuţios asupra organismelor lor. Totodată se încercară numeroase metode de revitalizare a memoriei, ca să se smulgă o licărire cât de palidă din întunecata prăpastie a uitării, adâncă de şapte decenii. Rezultatele fură însă cu totul dezolante...

Asupra „pacienţilor”, aceste eşecuri păreau să aibă însă un fel de efect sedativ, ba — foarte ciudat! — îi ajutau chiar să-şi restabilească echilibrul psihic şi să accepte cu stoicism, ca pe o implacabilă realitate, „pata neagră” din memorie. Părea să nu-i mai afecteze în mod deosebit nici faptul că oamenii din generaţia lor, pe care îi cunoscuseră, cu care fuseseră colegi şi prieteni, muriseră sau păşiseră peste pragul bătrâneţii.

Astronautul cu ochi albaştrii dădea impresia că s-ar fi împăcat şi cu gândul de a nu-şi mai reîntâlni niciodată soţia de care se despărţise cu şaptezeci de ani în urmă. La început, manifestase vehement dorinţa unei revederi. Psihiatrii fuseseră însă de părere că o astfel de întâlnire ar fi putut determina un şoc prea violent pentru pacientul lor. Născociseră versiunea că femeia părăsise ţara, cu treizeci de ani în urmă, şi nu se mai putuse afla nimic despre ea. Astronautul blond respinsese cu mânie această justificare, ca pe o „minciună neruşinată”, apoi se liniştise însă şi declarase că, deşi nu credea că soţia sa plecase din ţară, se convinsese că era, într-adevăr, mai bine, în cazul când ea trăia, să nu o mai reîntâlnească.

Părea că cei doi se obişnuiseră cu tot ce ar fi putut constitui pentru ei un „şoc psihic”, dar legătura lor cu lumea se făcea încă cu prudenţă. În afara spitalului — ieşeau destul de rar şi totdeauna însoţiţi — nimeni nu le cunoştea identitatea.

O vreme, interesul faţă de realizările de pe Pământ din ultimii zeci de ani, în special din domeniul ştiinţelor, captase aproape total atenţia celor doi „pacienţi”, spre mulţumirea medicilor psihiatri, care sperau că „reintegrarea lor socială” va deveni curând o realitate deplină.

Dar iată că acel calm aparent, sau poate real, dar foarte

vulnerabil, la care ajunseseră „tinerii-bătrâni”, se spulberă pe neaşteptate...

După o vizită făcută — fără să-şi divulge identitatea — la cosmodromul de unde fusese lansată cândva nava „Icarus I” (cosmodrom care, mult modernizat, funcţiona încă, dar numai pentru nave automate, fără personal uman), astronautul brunet refuzase brusc să se mai supună cercetărilor. Fermitatea hotărârii sale se dovedi de nezdruncinat. Argumentele pe care le aducea erau pe cât de simple, pe atât de puternice: „Nu mai pot suporta să mă simt permanent «un caz special», nu mai pot suporta să fiu «subiect de studiu medical» şi atâta tot! M-ar interesa, desigur, să aflu ce s-a petrecut cu mine în cele şapte decenii din care nu-mi amintesc nimic, m-ar interesa să ştiu prin ce mijloace ni s-a «conservat» tinereţea. Dar, în afara faptului că am început să mă îndoiesc profund de reuşita încercărilor voastre de a dezlega cât de cât misterul, simt deosebit de puternic nevoia de a reintra în viaţa cotidiană, într-o viaţă banală chiar. Vreau să muncesc, păstrând taina identităţii mele, devenind, din punct de vedere civic, un oarecare locuitor al Terrei. Trebuie să muncesc! Am prea multă energie, energia unui om de douăzeci şi patru de ani, nu a unuia de nouăzeci şi patru!”

Medicii se împărţiră în două tabere: prima susţinea că intrarea directă şi prea timpurie în circuitul social ar fi dăunătoare celor doi pacienţi, putându-le crea un puternic complex de inferioritate şi implicit unul de neadaptabilitate, grav şi aproape imposibil de depăşit. Partizanii acestei teorii mai aduceau un argument: posibilitatea ca organismele astronauţilor, „blocate în timp” în mod artificial, să intre, pe neaşteptate, într-un proces de îmbătrânire accelerată. Cercetările medicale ce se făceau asupra lor ar fi fost astfel iremediabil ratate, dacă

„subiecţii” n-ar fi rămas permanent la dispoziţia medicilor.

Cealaltă tabără socotea însă că „tinerii-bătrâni” se adaptaseră în suficientă măsură noilor condiţii, în faţa cărora fuseseră puşi pe Pământ, că aveau posibilitatea şi mai ales dreptul de a trăi o viaţă normală, de a munci. Nu puteau rămâne permanent numai nişte „cazuri rarisime” pentru cercetări medicale.

Poate că prima grupă a savanţilor ar fi avut câştig de cauză, cel puţin temporar, dacă atitudinea astronautului brunet n-ar fi fost atât de fermă. El preciză că în cazul când se va încerca să fie ţinut, împotriva voinţei sale, la dispoziţia exclusivă a medicilor, va deveni un „cobai” complet recalcitrant, imposibil de studiat. În schimb, dacă i se va acorda dreptul de a se încadra într-o viaţă normală, se obliga să se supună în continuare cercetărilor, sacrificând pentru aceasta cea mai mare parte a timpului său liber.

I se împlini dorinţa de a fi angajat la vechea bază de lansare a navelor astrale auto-dirijate, de unde plecase cândva „Icarus I”. Noii săi colegi ştiau despre el doar ceea ce fusese ticluit în fantezista lui fişă personală. Începu să lucreze într-un post destul de modest. De fapt, se părea că nici nu-l interesa postul şi nici măcar importanţa muncii, cât munca propriu-zisă, în care se lansă cu o adevărată euforie.

III

Astronautul brunet află despre existenţa muzeului după aproape o lună de când începuse să lucreze. O curiozitate firească îi îndreptă paşii spre vechiul hangar transformat în muzeu.

Intră, fără ca nimeni să-l întâmpine. Văzu în fotografii şi

machete, însoţite de bogate explicaţii, o serie întreagă de nave care îşi luaseră zborul de pe acel cosmodrom. Printre ele se afla şi macheta lui „Icarus I”, mai mare decât toate celelalte, şi înconjurată cu numeroase panouri acoperite de fotografii şi texte. Era evident că acel colţ al muzeului constituia punctul principal de atracţie, dovadă fiind şi fraza scrisă cu litere uriaşe pe o pancartă aşezată deasupra machetei: „Cea mai misterioasă catastrofă cosmică”.

Avu apoi prilejul să citească biografiile tovarăşilor săi de zbor şi propria sa biografie, precum şi caracterizările câtorva inşi care-l cunoscuseră. Toţi vorbeau despre „calităţile lui excepţionale”. Fostul său instructor de zbor, care, nu o dată, îl apostrofase, supărat: „Ai stofă de astronaut cum am eu de ghicitor în stele!”, sau: „Am mereu impresia că ţi se udă pantalonii de frică!”, îl caracteriza aici drept „un astronaut de o cutezanţă cu totul ieşită din comun”.

„Despre morţi numai bine”, îşi zise vizitatorul şi începu să râdă, un râs uşor nervos, care trezi ecourile vechiului hangar.

—Ce ţi se pare atât de amuzant? auzi o voce în spatele său şi zări o femeie cam de douăzeci şi doi, douăzeci şi trei de ani, cu trupul nu prea înalt, subţire şi gingaş ca al unei japoneze din vechile stampe. Ochii, verzi-azurii, mari, alungiţi, îl fixaseră pe astronaut cu o încruntare ce exprima, desigur, starea sufletească a fetei şi totuşi părea mirată, ca într-un joc, pentru că nu se potrivea expresiei de copilărească seninătate pe care o păstra faţa.

—De ce râzi? Ce ţi se pare atât de caraghios? repetă ea întrebarea, cântând uşor cuvintele.

Astronautului îi trebui un timp până să-şi regăsească vocea şi să poată răspunde. Nu-şi dădea seama ce-l şocase în apariţia ei. Era, desigur, într-un anumit sens, foarte

frumoasă. „Într-un anumit sens”, pentru că nu avea nimic comun cu „expresivitatea puţin dură, sănătoasă, sportivă” a idealului „modern” de frumuseţe, care — culmea! — nu se schimbase de şaptezeci de ani, de când plecase el de pe Terra, sau poate că „revenise în actualitate”. Se trezi dând un răspuns stupid:

—Râdeam... aşa... pentru că îmi place tot ce e aici...

—Adevărat?! Chiar îţi place muzeul meu?!

Sesiză tonul deosebit cu care fata rostise „muzeul meu” şi se grăbi să o asigure:

—Foarte interesant... Deci dumneata eşti...

—Directoarea muzeului, completă ea pe un ton voit grandilocvent şi astfel uşor autopersiflant. Sunt directoarea şi totodată funcţionara, ghidul şi îngrijitoarea acestui grandios muzeu! Cu alte cuvinte, sunt unica nebună care-şi pierde orele libere aici şi căreia i s-a conferit titlul onorific de „directoare”.

—Probabil că muzeul e destul de nou...

—A împlinit trei ani. Mi-a venit ideea la un an după ce am început să lucrez la cosmodromul ăsta, care are un istoric deosebit. Ideea „a prins”, mi s-a pus la dispoziţie hangarul, câţiva tineri m-au ajutat la început... apoi a trebuit să mă descurc singură! În primele luni, vizitatorii nu lipseau... Acum s-au cam rărit... De asta m-am simţit emoţionată — te-am urmărit de după paravanul acela — văzând cu câtă atenţie priveşti exponatele... Ştii că te afli aici de peste o oră?

—Nu mi-am dat seama.

—Sunt convinsă... şi mă bucur... Eşti angajat pe cosmodromul nostru?

—Da. De o lună.

—Ce lucrezi?

—Nimic deosebit. Un fel de controlor tehnic.

—Dar, spune drept, ai vrea să zbori, nu?!... Ai vrea să zbori şi să descoperi planete noi… să... Sunt convinsă că ai vrea! Mi-am dat seama după felul în care priveai tot ce te înconjoară aici.

Astronautul fu surprins de tensiunea cuvintelor, de strălucirea aproape metalică pe care o căpătaseră ochii ei. Cu un zâmbet vag, uşor complice, o întrebă la rându-i:

—Dar dumneata... dumneata n-ai vrea să zbori undeva, spre o lume necunoscută?

Fata se trezi dând din cap des, afirmativ, pe urmă făcu însă un gest brusc cu mâna, de parcă ar fi căutat să alunge un gând obsedant şi rosti cu vocea vag asprită:

—Eh! Copilării! Nu prea m-a înzestrat natura cu calităţi de astronaut... o ştiu bine… aşa că… o să trebuiască să mă mulţumesc cu muzeul! Dar spune-mi acum sincer... Te rog! De ce râdeai adineauri?

—Sincer? Fără supărare?

—Fără!

—Mă gândeam, citind biografiile astronauţilor care au dispărut cu „Icarus”, că totdeauna despre morţi se vorbeşte numai de bine. În cazul acesta... ca despre nişte „supraoameni”, ceea ce… mi se pare puţin ridicol.

—Nu-i nimic ridicol! Probabil că ei au fost, într-adevăr, nişte oameni cu totul deosebiţi, „supraoameni” chiar. Şi nu „probabil”. Sigur! M-am interesat, am discutat cu unii dintre cei care i-au cunoscut şi pot să fac această afirmaţie!

—Fără îndoială... Eşti mai în problemă decât mine. consimţi astronautul, împăciuitor.

—Totuşi... ca să fiu sinceră... am şi eu unele îndoieli... În legătură cu cauzele şi urmările catastrofei lui „Icarus I”. Mi-e teamă că toate declaraţiile astea pe care le-am adunat cu destulă greutate ar putea să devină ridicole când vom afla cum s-au petrecut lucrurile cu adevărat, de la cei doi care

s-au întors... Şi eu m-aş simţi ridicolă... Şi ăsta e simţământul pe care îl detest cel mai mult!

—Nu cred că ai avea motive să te simţi ridicolă, chiar dacă toate ipotezele s-ar dovedi eronate. Doar n-ai fost decât un intermediar.

—Dar un intermediar „activ”, care a visat să facă lumină în „cea mai misterioasă catastrofă cosmică”... Ei! Te-am plictisit destul! Probabil vrei să vizitezi în continuare extraordinarul meu muzeu.

—Bineînţeles. Dar nu acum. Trebuie să plec... Mâine e deschis?

—În fiecare după-amiază şi duminica dimineaţă. Iar „directoarea” şi tot personalul vă stă la dispoziţie cu bogatele lor cunoştinţe.

Astronautul brunet reveni la muzeu a doua zi, apoi în multe alte zile.

Discuţiile lui cu „directoarea” erau adesea înflăcărate. Subiectul preferat îl constituiau zborurile cosmice. El o învinuia că judecă lucrurile stăpânită de un romantism excesiv, dăunător chiar; ea îl acuza de lipsă de fantezie. Această părere a fetei se schimbă însă cu totul atunci când, aproape fără să-şi dea seama, astronautul începu să-i vorbească despre ceea ce „bănuia” că s-ar putea petrece cu adevărat într-o lungă călătorie cosmică, îi vorbi, de fapt, despre întâmplări trăite de el însuşi. „Directoarea” căpătă, ascultându-l, expresia unui copil încântat de un basm, în lumea căruia se transpune cu totul.

Şi când „povestea” luă sfârşit, se trezi exclamând:

—Eşti extraordinar! Ascultându-te, parcă văd un film şi ajung să cred că totul s-ar putea petrece, într-adevăr, aşa cum născoceşti tu! Eşti cel mai autentic fantast din câţi am citit! Şi am citit mulţi!... Eşti extraordinar!

Pe el îl cuprinse panica dându-şi seama că frazele

entuziaste ale fetei exprimau mai mult decât admiraţia pentru „fantezia” lui. Abia atunci se sperie şi de propria sa dorinţă, din ce în ce mai vie, de a fi cât mai adesea alături de ea. Şi anii, cei şaptezeci de ani, pe care, de fapt, nu putea spune că i-a trăit, pentru că nu avea despre ei nicio amintire, anii pe care nu-i simţea pe umeri, îi apărură totuşi ca un zid ridicat între el şi fata cu ochii încărcaţi de vise. Îl sperie mai ales gândul că, la un moment dat, ar putea să uite de zidul acela şi să întindă braţele spre braţele ei pe care le ştia acum gata să-i răspundă. Se sperie şi socoti că nu-i rămâne altceva de făcut decât să fugă.

A doua zi nu mai apăru la cosmodrom...

I se împlini dorinţa de a i se găsi un alt post.

IV

După plecarea tovarăşului său, astronautul cu ochii albaştri continuase să rămână nelimitat la dispoziţia medicilor, ca un „cobai” cât se poate de docil.

Într-o dimineaţă se dădu însă, alarma. „Pacientul” dispăruse din apartamentul ce i se pusese la dispoziţie în clădirea sanatoriului. Fură trimişi în căutarea lui câţiva oameni care nu reuşiră însă să-l găsească.

În aceeaşi zi, pe la ora prânzului, „fugarul” se afla în faţa locuinţei femeii cu care se căsătorise în urmă cu mai bine de şapte decenii. Pentru că soţia sa trăia, stabilită într-un orăşel de munte.

Autorităţile cunoscuseră de la bun început această situaţie, dar, la sugestia medicilor, nu o comunicaseră astronautului. Medicii se temuseră de şocul psihic pe care l-ar fi suferit neobişnuitul lor pacient întâlnind femeia ce-i fusese soţie. Se ştia cât de mult o iubise. Mesajele pe care i

le trimisese de la bordul lui „Icarus I” în cele nouă luni ale călătoriei, mesaje rămase imprimate pe vechi benzi magnetice, erau adevărate mici poeme vibrând de o sensibilitate deosebită, de un sentiment cu o vigoare ieşită din comun.

Psihiatrii socotiseră că imaginea soţiei păstrată, probabil, nealterată în amintirea pacientului lor, ar fi fost atât de brutal şi de dureros contrazisă de realitate, încât, cu toată „pregătirea sufletească” pe care astronautul şi-ar fi impus-o, desigur, în mod conştient, şocul l-ar fi putut copleşi.

Se părea că însuşi pacientul înţelesese, aceasta, dovadă că nu mai insistase să-şi reîntâlnească soţia. Dar, dorinţa reîntâlnirii nu i se stinsese nicio clipă. O ascunsese numai, făcând investigaţii pe cont propriu ca să afle dacă soţia sa mai trăia şi unde ar fi putut-o găsi. De fapt, aceste investigaţii fuseseră făcute de un fost coleg de şcoală — acum o celebritate venerabilă — căruia i se îngăduise să-i viziteze pe cei doi astronauţi de pe „Icarus”, autorităţile având o deplină încredere în discreţia sa. Bătrânul nu putuse rezista rugăminţilor vechiului său prieten şi-i pusese la dispoziţie datele cerute. După aceea, poate în timpul uneia dintre crizele de singurătate care îl chinuiau nu rareori, pacientul blond „evadase”.

Ajuns în orăşelul în care locuia soţia sa, nu avu suficient curaj să se ducă direct la ea. Preferă să se informeze întâi pe la vecini. O femeie „binevoitoare”, căreia noţiunea „discreţie” îi era străină, îi vorbi pe larg despre viaţa soţiei sale; de şaptezeci de ani trăia singură. În orăşelul acela locuia de aproape patru decenii. Ca profesoară, devenise o adevărată „personalitate locală”, înconjurată de dragoste şi respect. Când aflase că bărbatul pe care îl iubise, singurul bărbat pe care îl iubise, revenise pe Pământ, rostise cu un calm ce îi şocase pe cei doi reprezentanţi ai „Consiliului

ştiinţific” care îi aduseseră incredibila veste: „Ştiam că va reveni. Ştiam”... Le ceruse să-i arate imagini filmate ale soţului, după întoarcere, le revăzuse de câteva ori, parcă într-o stare de semihipnoză, îngânând, din când în când, aceleaşi cuvinte, mereu aceleaşi cuvinte, amestec de bucurie copleşitoare şi deznădejde: „Nu te-ai schimbat, dragule! Deloc nu te-ai schimbat!”

Apoi atitudinea ei se metamorfozase cu o bruscheţe derutantă. Spusese „solilor” că nu poate accepta o întâlnire cu fostul ei soţ.

„Dacă treceţi peste această hotărâre a mea, mă sinucid”, adăugase, şi reprezentanţii „Consiliului ştiinţific” fuseseră pe deplin convinşi că ameninţarea nu era o vorbă goală.

Toate acestea i le povesti astronautului bineinformata vecină. „Fugarul” se strecură apoi, ca un răufăcător, în curtea femeii căutate şi se ascunse după nişte copăcei, unde rămase până la întoarcerea soţiei. Şocul pe care îl suferi zărind bătrâna ce mergea încă drept, cu pasul destul de elastic şi viguros, dar care nu era totuşi altceva decât o femeie vârstnică ce „se ţinea încă bine”, fu deosebit de puternic. După ce bătrâna dispăru în casă, ieşi din ascunzătoare cu faţa răvăşită, cu ochi sticloşi, incapabili parcă să mai recepţioneze ceea ce exista în jur. Cu aceeaşi expresie călători şi în aerobuzul care îl readuse la sanatoriu.

Nu dădu medicilor nici cea mai sumară explicaţie. Se închise în apartament şi timp de două zile rupse orice legătură cu ceilalţi oameni.

V

După ce ieşi din „arestul la domiciliu”, pe care singur şi-l impusese, astronautul ceru convocarea întregului grup de savanţi ce se ocupa de el şi, fără altă introducere, întrebă:

—Credeţi că mai există vreo şansă să-mi recapăt amintirile... câteva măcar din amintirile atâtor zeci de ani?

I se răspunse cu precauţie, evaziv:

—Probabil... dacă amintirile au avut o bază pe care să se constituie... probabil...

Nu se arătă însă deloc mulţumit cu un astfel de răspuns. Adăugă pe un ton tăios, ultimativ:

—Accept să mai fiu cobaiul dumneavoastră timp de treizeci de zile. Sunt dispus ca în această perioadă să mă supun oricărei experienţe, oricât de riscantă, numai să-mi pot aminti ceva, cât de puţin, din ceea ce s-a întâmplat cu mine în cei şaptezeci de ani. Vreau o amintire, măcar una singură, ca să simt că am existat în tot acel timp şi continui să exist. Vreau amintirile... Sau, dacă nu puteţi, daţi-mi măcar bătrâneţea la care am dreptul. Vreau amintirile furate, sau bătrâneţea mea furată! Vă acord treizeci de zile. Exact treizeci! Apoi, dacă nu reuşiţi...

Nu preciză ce avea de gând să facă în cazul unei nereuşite. După aceea însă, repeta medicilor, zi de zi, cu o abia mascată plăcere: „Mai sunt douăzeci şi şase de zile... Mai sunt douăzeci de zile! Dacă nu puteţi să-mi redaţi amintirile, daţi-mi măcar bătrâneţea, altfel”...

Savanţii care roiau în jurul lui începură să intre în panică, mai ales că nu reuşeau să afle ce avea de gând să facă neobişnuitul lor pacient după expirarea timpului fixat prin „ultimatum”.

Psihiatrii încercară o „retrezire a lucidităţii” astronautului, repetându-i, tot mai insistent, că nu era

exclusă posibilitatea ca din cei şaptezeci de ani, petrecuţi undeva la o fantastică distanţă de Terra, să nu poată avea amintiri pentru simplul motiv că, în toată acea lungă perioadă, viaţa lui conştientă fusese întreruptă prin cine ştie ce formă de „conservare”.

—Atunci, dacă aţi ajuns la concluzia că nu aveţi ce amintiri să-mi redaţi, faceţi ceva cu ştiinţa voastră ca trupul meu să capete vârsta lui firească, vârsta pe care o are soţia mea, prietenii mei care mai sunt în viaţă.

—Ne ceri imposibilul. Nu putem provoca îmbătrânirea, aşa cum, deocamdată, nu putem „conserva” tinereţea. Şi cum să doreşti asta când ai avut extraordinara şansă de a rămâne tânăr timp de şapte decenii? Oamenii au socotit doar dintotdeauna bătrâneţea o povară!

—Prejudecată! replică astronautul. Un mod simplist de a privi viaţa, ciclurile ei fireşti! Eu, numai eu pot spune că e o fericire să îmbătrâneşti odată cu cei care-ţi sunt dragi, alături de ei. E poate fericirea aceea puţin obosită şi ciudat îngrijorătoare pe care o încerci uneori în faţa unui apus de soare, totuşi e o fericire firească, adevărată, care mie mi-a fost furată nu ştiu cum... nu ştiu de ce...

—Nu te teme... N-ai să rămâi veşnic tânăr...

—Probabil... Şi eu cred că aici, pe Pământ, „vrăjitoria” va lua, sfârşit. Dar n-aţi înţeles esenţialul! De ce să fiu condamnat să îmbătrânesc alături de oameni care ar putea să-mi fie nepoţi? Va fi penibil poate şi pentru ei şi, fără îndoială, dureros de penibil pentru mine. Timpul bătrâneţii mele e cel de acum, e timpul bătrâneţii soţiei mele. Redaţi-mi amintirile... sau bătrâneţea mea firească! Mai sunt zece zile, apoi...

Sub teroarea ameninţării nedefinite, echipa de savanţi îşi dădu, în cele din urmă, consimţământul ca pacientul să fie transferat Profesorului, aşa cum sugerase „Consiliul

ştiinţific”. Îşi dădură consimţământul în unanimitate, deşi unii continuau să-l socotească pe Profesor mai mult un farsor, decât un autentic om de ştiinţă.

VI

Părerile despre Profesor, ca savant, fuseseră multă vreme împărţite. Unii îl socoteau genial, în timp ce alţii susţineau că metodele sale suferă de „amatorism ambiţios”, că face cercetările după principiul „să încerc şi aşa, poate o ieşi ceva”.

O lucrare a Profesorului intitulată „Fantasticele posibilităţi ale creierului uman” determinase pe mulţi oameni de ştiinţă să afirme că autorul ar trebui să se apuce de literatură ştiinţifico-fantastică pentru copii şi îl acuzaseră chiar că aleargă numai după popularitate, după o glorie facilă, lansând ipoteze pseudoştiinţifice. Dar veniseră apoi marile lui succese, succese concrete, practice, obţinute în domeniul „stimulatorilor memoriali” şi admiraţia pentru munca sa crescuse simţitor.

Profesorul era un bărbat de cincizeci de ani, cu trup uscăţiv şi faţa prelungă, terminată cu o bărbie ascuţită, uşor repezită înainte. Nasul şi buzele, de asemeni subţiri, se încadrau perfect feţei. În schimb, fruntea înaltă şi ochii mari aveau o acută notă de contrast. Mai ales ochii aceia, cu irişii cioplişi parcă din piatră vânătă, impresionau, provocând multora o senzaţie de inhibiţie şi chiar un vag complex de inferioritate.

*

Profesorul stătea trântit pe fotoliul preferat din laboratorul său. Cu câteva minute înainte, avusese o

discuţie cu un reprezentant al „Consiliului ştiinţific” care îi ceruse să preia tratamentul astronauţilor de pe „Icarus I”. La început, refuzase indirect, afirmând că n-ar putea face nimic mai mult decât ceilalţi oameni de ştiinţă care se ocupaseră de aceste cazuri. Spusese un neadevăr, pentru că, de când aflase despre „petele negre” din memoria astronauţilor, se gândise că aceştia ar fi pentru el un extraordinar „material de experienţă”. Dar cum bănuia că numai aparatul la care hotărâse să renunţe definitiv ar putea să dea unele rezultate...

Reprezentantul „Consiliului” insistase însă, vorbindu-i despre extraordinarul interes ştiinţific pe care l-ar fi avut poate amintirile „revitalizate” ale celor doi astronauţi. Pledase convingător, reuşind să fisureze hotărârea iniţială a Profesorului, să trezească orgoliul omului de ştiinţă, şi savantul promisese că va reflecta şi va da curând un răspuns...

Acum, numai după câteva minute de la plecarea reprezentantului „Consiliului ştiinţific”, hotărâse să accepte propunerea. Ajunsese la convingerea că nu avea dreptul să refuze. Amintirile celor doi oameni care rămăseseră tineri timp de şapte decenii, puteau deveni, într-adevăr, revelatorii pentru ştiinţă. Va accepta să facă experienţele, şi aparatul pe care îl numise „rememorator total” sau, pe scurt, RT va reintra, pentru un timp, în funcţiune... Apoi... apoi poate că va avea, în sfârşit, curajul să-l facă să dispară, aşa cum zadarnic hotărâse de câteva ori. La acest gând simţi o înfiorare neplăcută, apoi o altă idee, ca o adiere de speranţă, i se strecură în minte:

„Dar dacă am exagerat văzând totul în negru?! Dacă asta s-a petrecut pentru că n-am mai fost capabil să-mi păstrez obiectivitatea?! Dacă generalizarea pe care am făcut-o a fost pripită?! Poate că RT-ul îşi va dezvălui tocmai

cu această ocazie adevărata utilitate şi voi reuşi să dau un răspuns definitiv întrebărilor care mă înnebunesc de la întreruperea experienţelor. Oricum... va trebui să accept!”

Închise ochii. Dorea să aţipească măcar câteva minute, să uite, câteva minute, totul. Zadarnic. Şi se pomeni încercând să reconstituie geneza ideii care stătuse la baza inventării RT-ului.

*

Încă de pe când era copil, avusese acut senzaţia scurgerii timpului, mai precis spus, a scurgerii timpului său. De pe atunci, seara, înainte de culcare, se gândea cu regret că anumite clipe de peste zi, pe care le trăise cu o plăcere deosebită, zburaseră atât de repede. Sentimentul acesta îl chinuise aproape permanent în decursul anilor, generând o revoltă împotriva timpului, hoţul atâtor clipe de bucurie, de fericire.

Era încă tânăr când scrisese într-un „carnet de gânduri” — cum îi plăcea să numească acele carneţele pe care le purta permanent cu el şi pe care le pierdea cu regularitate:

„Oamenii au simţit nevoia să delimiteze oceanul nedelimitabil al timpului cu trei ţărmuri: trecut, prezent, viitor. Momentul prezentului reprezintă acţiunea, dar se poate afirma că el conţine trecutul şi viitorul. E Ianus, cu o faţă spre trecut şi cealaltă spre viitor. Caracterizant pentru personalitatea umană în clipa prezentului, în afara eventualei acţiuni din acea clipă, este trecutul său, biografia sa. Pe de altă parte, nu se poate nega că acţiunea, deci prezentul, îşi relevă adevărata valoare doar atunci când a devenit trecut. Desigur, toată «zestrea» trecutului provine din acţiune, deci din multiplicata clipă X a prezentului. Dar de câte ori nu se întâmplă ca ceea ce

facem în prezent să ni se pară foarte important, ca apoi, din perspectiva timpului, să ne dăm seama că ne-am înşelat?! Sau de câte ori o «banală» acţiune prezentă nu capătă cu totul altă valoare, privită retrospectiv? Uneori realizăm însă pe deplin, obiectiv, valoarea clipei prezente şi de asta ne simţim îndemnaţi să lansăm dramaticul strigăt: «Clipă, rămâi!» Fiecare clipă devine atât de repede trecut, fiecare clipă ne este definitiv furată! Iată ce-mi trezeşte revolta pe care nu pot şi nici nu vreau s-o înăbuş”.

Ani în şir îl chinuise gândul că fiinţa umană, atât de săracă în timp biologic, poate fi stăpână (uneori foarte aproximativ) numai pe clipa prezentului şi pe viitorul său, în măsura în care în viitor nu va interveni factorul imprevizibil, cu mult mai important pentru individ decât pentru colectivitate. Se întreba revoltat:

„De ce clipe despre care ne dăm seama că au fost cu totul deosebite, poate unice, în viaţa noastră, să dispară definitiv în hăul trecutului?”

Într-unul din „carnetele de gânduri” notase:

„Stările afective nu le pot retrăi concret, real, cu ajutorul memoriei obişnuite. Aşadar, amintirea e o biată fantomă fără consistenţă. Şi totuşi, e un lucru în general recunoscut că tonalitatea personalităţii umane, profilul, echilibrul şi unitatea sa, sunt indisolubil legate de dinamica afectivă. S-ar puntea crede că sunt oarecum stăpân pe trecutul meu în măsura în care amintirile îmi redau, cu oarecare fidelitate, situaţiile trăite. Dar e puţin, mult prea puţin. E doar cadrul în care s-au mişcat stările afective. Aş fi îndreptăţit să spun că sunt stăpân pe o clipă din trecutul meu numai atunci când voi retrăi exact starea afectivă a clipei, starea afectivă unică, deşi, convenţional, ar putea fi încadrată într-o nomenclatură generală. Întoarcere în timp... Călătorie în timp... Călătorie „gen Wells”?! Ar fi frumos, dar...”

Apoi, când cercetările sale se axaseră asupra „stimulatorilor memoriali”, începuse să creadă tot mai puternic că un „vehicul de călătorit în timp” există, îl are fiecare om. E drept că nu te-ar putea duce decât pe un singur ţărm — al trecutului, şi pe o singură coordonată — a propriei vieţi. Dar ar fi puţin lucru să retrăieşti deplin, afectiv, o clipă din trecut, o clipă de mare fericire? Creierul... Căpăta tot mai puternic convingerea că acest fantastic dar al naturii ar putea deveni un „vehicul de călătorit” pe traiectoria trecutului fiecăruia, în cu totul alte proporţii şi valenţe calitative decât în mod obişnuit. Creierul e doar centrul tuturor trăirilor, inclusiv al celor afective, şi cum clipele pe care le socotim esenţiale pentru viaţa noastră lasă, în mod firesc, o amintire mai puternică, se întreba dacă n-ar fi posibilă o stimulare a memoriei atât de intensă încât să poată reconstitui, până în cele mai mici amănunte, cadrul şi situaţia, senzaţiile şi gândurile dintr-o anumită clipă şi, din acest complex de „amintiri vii”, să renască starea afectivă, cu nuanţa ei unică. „Stimulatorii memoriali” pe care îi construise reuşiseră performanţa de a ajuta la rememorarea senzaţiilor, de fapt, la retrăirea lor. Ştia foarte bine că de aici până la reînvierea unei stări afective, complex încă insuficient elucidat, mai era de străbătut o cale lungă. Şi totuşi creierul avea capacitatea să o străbată! Convingerea se născuse din faptul că în vis creierul reuşeşte, cât de cât, această performanţă. În vis, amintirile — denaturate în mare măsură, datorită unei legături haotice, necontrolabile — pot deveni atât de intense, încât declanşează senzaţii, chiar şi stări afective, mai ales în visele erotice şi în coşmaruri. Se gândea că dacă s-ar putea impune creierului un proces oarecum asemănător, înlăturându-se arbitrarul, haoticul din vis, şi direcţionându-se precis memoria, omul ar redeveni, măcar

parţial, stăpân pe trecutul său şi ar păşi mai des peste acel prag atât de înalt pe care l-a numit „fericire”.

RT-ul se afla încă în stare de proiect, când soţia îl părăsise. Niciodată nu reuşise să înţeleagă pe deplin ce-o determinase să facă aceasta, şi neputinţa de a înţelege îl chinuise mai mult ca orice. Dacă ar fi ştiut-o cât de cât frivolă, i-ar fi fost mai uşor, dar aşa... Poate pasiunea lui pentru cercetări, cărora ajunsese, la un moment dat, să le dedice aproape tot timpul, să fi fost de vină. Sau poate sentimentul pe care îl căpătase, în decursul anilor, că soţia era un „bun” al său, o proprietate definitivă, că era obligată să-l înţeleagă, să-l aprobe şi, implicit, să sacrifice totul pentru idealurile lui, fără ca aceste idealuri să devină, în mod organic, şi ale ei, trezise în sufletul femeii o revoltă, o rezistenţă ce-i măcinase dragostea. Poate că…

Profesorul făcuse tot felul de presupuneri, fără să afle răspunsul, şi ea refuzase să-i dea o explicaţie, sau nu putuse să o facă. Îi spusese: „Ştiu numai că în sufletul meu s-a petrecut o ruptură, o ruptură definitivă, care mă obligă să fac acest pas. Cu toate că poate te mai iubesc încă…”

Orgoliul acela nebun, ce se trezea uneori în el, îl împinsese să ia o atitudine de frondă, să-i spună că nu se va opune „dorinţei ei de libertate”, „fericirii ei viitoare”. Nu încercase să o convingă să rămână, poate pentru că nu credea că ea va pleca cu adevărat, sau pentru că avea convingerea că va fi doar o despărţire temporară, satisfacerea unui „capriciu de femeie”.

Abia mai târziu îşi dăduse seama că ruptura devenise definitivă. În acea perioadă se trezea adesea făcând eforturi fantastice — uneori folosind chiar stimulatorii construiţi de el — de a-şi reaminti cât mai viu clipe petrecute alături de femeia pe care abia acum îşi dădea cu adevărat seama cât o iubea, clipe pe care le socotea de un

farmec irepetabil. Rezultatele fuseseră însă descurajante. Ceea ce era esenţial, starea afectivă, nu se putea reînchega.

Se apucase atunci să definitiveze planurile RT-ului şi apoi să-l construiască. Îndârjirea cu care muncea părea celor din jur vecină cu demenţa. Când aparatul fusese terminat, se dovedise, într-adevăr, o realizare cu totul excepţională. Făcuse el însuşi prima experienţă şi sentimentul că a retrăit plenar, afectiv, clipe din trecutul său, fusese deplin...

„În vremea aceea începusem să mă cred un fel de demiurg, capabil să reînvie moarte clipe de fericire din viaţa oricui şi să i le ofere reîmprospătate, tocmai bune pentru a fi din nou consumate! gândi Profesorul, cu o amară ironie, cuibărindu-se mai adânc în fotoliul uriaş. Şi totuşi, cu mine însumi n-am avut curajul să reiau experienţele".

Anumite temeri încolţiseră probabil în el chiar înainte de prima experienţă. De asta nu-şi concentrase memoria asupra uneia dintre „clipele unice" trăite lângă fosta sa soţie, deşi întreaga sa fiinţă tânjea după retrăirea acelor clipe. Teama amorfă, inexplicabilă, îl determinase să-şi fixeze gândul pe un moment din adolescenţă, pe care îl reînviase în cadrul experienţei. Refuzul ulterior, mai mult instinctiv decât voluntar, de a „călători în timp", fusese, aproape sigur, determinat de aceeaşi teamă. Deşi imboldul era fantastic, nu mai reluase experienţele cu propria sa persoană, oferindu-şi un unic argument: ca „subiect", nu putea să-şi păstreze obiectivitatea necesară analizei rezultatelor obţinute. Nu voia să recunoască, nici faţă de el însuşi, că se temea de „beţia retrăirii" şi, mai ales, de ceea ce ar fi putut „retrăi".



Făcuse douăzeci de experienţe, cu oameni de vârste diferite. Dacă în trei cazuri „subiecţii” păruseră că sunt, într-adevăr, fericiţi să-şi poată retrăi plenar, afectiv, trecutul, toate celelalte îi ridicaseră probleme, îi treziseră temeri din ce în ce mai puternice. „Retrăirea” trecutului căpătase uneori aspecte de-a dreptul dramatice, mai ales atunci când avusese loc o „ciocnire” între amintirile mult idealizate pe parcursul scurgerii timpului şi retrăirea „obiectivă” a faptelor care le generaseră. Se găsiseră chiar câţiva „subiecţi” care să-l acuze pe Profesor că nu e altceva decât un şarlatan, i se aruncase în faţă: „Aparatul tău e o escrocherie! Ăsta n-a fost trecutul meu! Asta n-a fost amintirea mea!”

Pe parcursul experienţelor, Profesorul începuse să capete convingerea că acela care „călătorea în trecut” păstra, în mare parte, o doză de „luciditate a distanţării” ce-l făcea să judece, într-o oarecare măsură, faptele retrăite şi să le compare, probabil involuntar, cu amintirea pe care o avea despre ele.

Era o ipoteză. Şi dacă ar fi fost aşa, oare această „luciditate” se păstra întotdeauna, la orice „subiect”?

Profesorul se convinsese de necesitatea de a ataşa RT-ului un dispozitiv capabil să reţină, ca într-un film, imaginile pe care le vedea „subiectul” în timpul experienţei. Realizase „înregistratorul memorial” de mai multă vreme, dar şovăise să-l folosească, zicându-şi că ar fi o impietate grosolană să „fure” amintirile oamenilor, pe care poate că aceştia n-ar dori să le povestească, sau le-ar povesti într-un mod „cenzurat”. Ar fi existat o soluţie „morală”: aceea de a preveni „subiectul” că voiajul său în trecut urma să fie captat în imagini. Dar atenţionarea putea crea un alt

impediment: „subiectul” ar fi început să-şi selecteze amintirile şi poate că pe cele dragi n-ar fi îndrăznit să le retrăiască, anulându-se astfel scopul esenţial pentru care fusese construit RT-ul.

VII

Celebrul astronaut care avea să devină „cazul XX”, aflând de la unul dintre experimentatori despre „călătoriile în trecut”, ceruse insistent să i se acorde şi lui posibilitatea de a face o asemenea călătorie. Profesorul acceptase, socotind că astronautul avea toate datele pentru ca experienţa să fie foarte interesantă. Făcuse parte din expediţia care, cu douăzeci de ani în urmă, descoperise, pe un planetoid — probabil un fragment dintr-o planetă mult mai mare — vestigiile unei civilizaţii extraterestre. Nu părea o civilizaţie prea evoluată, totuşi era prima descoperită de pământeni, prima dovadă care împlinea o veche şi puternică dorinţă: aceea de a nu ne mai simţi singuri în nesfârşirea numită Univers.

La expediţia rămasă ca o piatră de temelie a investigaţiilor cosmice, participaseră trei oameni, dar pe Terra se întorsese doar unul...

Profesorul fusese de la început convins că celebrul astronaut va „călători în timp” nu numai ca să retrăiască cine ştie ce scenă duioasă din copilărie sau un moment dintr-o neuitată dragoste, aşa cum făcuseră mulţi alţi „subiecţi”.

Şi, într-un anumit sens, nu se înşelase.

Chiar prima „întoarcere în timp” pornise de la o amintire ce ar fi putut constitui pentru fostul hoinar printre stele o sursă de mari satisfacţii — de ea legându-se, în mod direct,

viitoarea sa celebritate — dar...

Pe înregistratorul memorial apăruse o imagine de o claritate excepţională, care se închegase rapid, ceea ce dovedea că amintirea folosită era deosebit de vie şi se făcuse de multe ori apel la ea.

Un peisaj dezolant, pietros, cu stânci de forme neobişnuite, ca nişte ziduri uriaşe, pline de cicatrici provocate de cine ştie ce fantastice explozii. Peisajul avusese, câteva zeci de secunde, datorită fixităţii unghiului din care apărea, aspectul unui desen dintr-o veche carte ştiinţifico-fantastică. Apoi se „însufleţise” brusc, halucinant. Stâncile-ziduri se prinseseră într-un fel de dans, un fel de ţopăit, unele dintre ele surpându-se lent, parcă într-un ritm dinainte fixat, altele prăbuşindu-se instantaneu, ca şi când o năprasnică lovitură de spadă le-ar fi retezat temelia.

Trei oameni alergau — îmbrăcaţi în costume de protecţie de tipul celor purtate cu douăzeci de ani în urmă — printre zidurile de piatră zguduite de sălbatica forţă a cutremurului.

O stâncă se surpase în apropierea astronauţilor şi unul dintre ei dispăruse cu totul sub avalanşa de piatră, iar altul se prăbuşise, lovit în spate de un bolovan. Căzând, scăpase din mână un obiect a cărui imagine apăruse pe ecran într-un prim plan deosebit de clar.

Profesorul recunoscuse imediat „vasul” — termenul fusese folosit ulterior pe Terra, deşi poate că nu era cel mai indicat — care constituise prima dovadă materială a existenţei unei civilizaţii extraterestre. Prin intermediul acelei imagini stabilise uşor locul unde se petrecea „acţiunea amintirii”.

Pe ecranul înregistratorului se întinsese apoi un fel de pată lăptoasă. În acele momente, „subiectul” gemuse prelung şi degetele începuseră să i se strângă spasmodic. Întregul trup căpătase o rigiditate nefirească şi Profesorul

se gândise chiar să întrerupă „călătoria”. Dar pe ecran apăruseră brusc alte imagini la fel de clare ca cele dinainte şi, odată cu ele, trupul experimentatorului îşi pierduse rigiditatea, şi faţa începuse să oglindească, în parte, sentimentele retrăite.

Se vedeau, în prim plan, două capete cu căşti de protecţie. Chipul unuia dintre astronauţi oglindea o sfâşietoare suferinţă, faţa celuilalt, care era chiar „cazul XX”, teama, o teamă animalică, necontrolabilă. Ochii săi, cu pupilele dilatate, căutau parcă să cuprindă tot spaţiul din jur...

Şi iarăşi apăruseră pe ecran pereţii de stâncă ţopăind în ritmurile impuse de cutremurul prelungit, prăbuşindu-se şi stârnind nori de praf. Apoi în imagini reintraseră oamenii. „Cazul XX” ţinea într-o mână „vasul” ce avea să stârnească atâta vâlvă pe Terra, iar cu celălalt braţ îşi sprijinea tovarăşul care, cu trupul frânt pe jumătate, abia se mai târa. La un moment dat, rănitul se prăbuşise. „Cazul XX” încremenise alături, vizibil derutat. Se uita când la cel căzut, când la „vasul” pe care-l ţinea în mână. Apoi cu un gest disperat, aruncase la câţiva paşi nepreţuitul obiect şi, prin mari eforturi, reuşise să-l ridice iarăşi în picioare pe rănit. Sprijinindu-l cu tot trupul, începuseră să înainteze anevoie, până când un bolovan uriaş zburase nebuneşte prin faţa lor... apoi altul... şi altul...

Şi iarăşi apăruseră pe ecran pereţii de piatră dănţuitori, sfărâmându-se, explodând parcă şi aruncând roiuri de pietre...

Şi faţa schimonosită de groază a celui care avea să devină „cazul XX”...

Şi braţele sale desprinzându-se de trupul rănitului, lăsându-l să cadă...

Şi fuga aceea chinuită, cu paşi împleticiţi, înapoi, spre

„vasul” pe care îl aruncase...

Şi imaginea îndepărtată a unei nave astrale, ce părea că ţopăie şi ea în ritmul impus de cutremur, desigur nava spre care gonea omul ce strângea la piept preţioasa mărturie a existenţei unor civilizaţii extraterestre...

Şi trupul rănitului, săltat uşor, cu un braţ ridicat, într-un gest de chemare, de implorare... Şi această ultimă imagine repetându-se, din ce în ce mai micşorată, din ce în ce mai confuză, mai învăluită de praf, aşa cum o văzuse, probabil, întorcând capul, cel care alergase spre navă...

Apoi iarăşi se întinsese pe ecran pata lăptoasă, şi trupul astronautului redevenise rigid. Gemuse prelung, repetat, până când imaginile rănitului părăsit, implorând, prin gestul mâinii, ajutor, se reînchegaseră în aceeaşi suită, imagini identice, imagini-obsesie...

La expirarea timpului-limită, RT-ul readusese „subiectul” din dramatica sa „călătorie memorială”. Profesorul îşi dăduse seama, zărind groaza care persista, după „trezire”, în ochii celebrului astronaut, cât de intensă fusese retrăirea. Totodată avusese convingerea că omul acela păstrase o mare doză de „luciditate” în timpul „călătoriei”, ceea ce implica o posibilă prelungire a stărilor afective retrăite şi după „întoarcerea din timp”. Se gândise că, dacă era, într-adevăr, aşa, experienţa putea să devină punctul de pornire al unui şoc psihic cronic, cu urmări imprevizibile. Dar teama aceasta i se păruse apoi neîntemeiată, văzând cât de repede îşi recăpăta subiectul stăpânirea de sine, reuşind chiar să zâmbească şi să spună cu un glas destul de firesc:

„A fost extraordinar! Nu vă cer să-mi explicaţi cum am ajuns în timpul şi locul dorit, nu vă cer să-mi spuneţi dacă m-aţi „transferat”, într-adevăr, acolo... Ştiu că nu vreţi să daţi astfel de explicaţii. Şi, pentru mine, nici n-ar avea

importanţă... Important e că am retrăit cu adevărat clipele pe care am dorit să le retrăiesc... Nu vă cer nicio explicaţie... Vă rog doar să-mi oferiţi o nouă călătorie în timp”.

Profesorul încercase un refuz indirect, invocând tot felul de pretexte, dar nu reuşise altceva decât să aducă „subiectul” într-o puternică stare de nervozitate, pe care îndelung experimentata sa voinţă nu mai reuşea să o domine. Cu un glas ce îşi pierduse complet frumosul timbru baritonal, astronautul solicitase iarăşi „călătoria în trecut”:

„Trebuie să înţelegeţi că pentru mine întoarcerile acestea în timp înseamnă enorm. Şi, după ce mi-aţi oferit o dată posibilitatea să revin acolo, nu mai aveţi dreptul — înţelegeţi?! — nu mai aveţi dreptul să mă refuzaţi!”

Profesorul promisese că peste două zile vor repeta experienţa. Înţelesese cu uşurinţă, din cele văzute pe ecranul înregistratorului, că noul său „subiect” retrăise, probabil, cel mai dramatic eveniment din viaţa sa atât de bogată în dramatism. Retrăise momentul unei mari laşităţi, al unei crize acute de egoism, când îşi părăsise tovarăşul rănit, poate din pricina teribilei frici ce-l cuprinsese, sau pentru că preferase să „salveze” acel „vas” care avea să-l facă celebru.

„Cred că e amintirea-coşmar, strigătul permanent al conştiinţei sale, notase Profesorul în fişa «cazului XX». O amintire chinuitoare şi datorită faptului că, probabil, n-a îndrăznit să mărturisească nimănui adevărul şi a deformat realitatea spunând că amândoi tovarăşii săi au murit striviţi sub un torent de pietre şi nu i-a mai putut ajuta. Într-o oarecare măsură, celebritatea lui s-a născut din această minciună... Totuşi, după ce a adus pe Terra „vasul” extraterestru, a săvârşit, în alte împrejurări, fapte de un eroism demn de legendă!”

Cunoştea foarte bine riscurile prin care trecuse celebrul astronaut atunci când salvase două expediţii cosmice sortite pieirii — douăzeci şi şase de oameni. Îndrăzneala sa era socotită de foarte mulţi ca o componentă a unui caracter excepţional, dar se găsiseră şi câţiva care să şoptească pe la colţuri că putea fi un fel de „demenţă-eroică”, deci un act iraţional sau semiraţional.

În zilele dintre prima şi cea de-a doua experienţă cu „cazul XX”, Profesorul îşi formase şi el o anumită părere în legătură cu această problemă. Începuse să creadă că eroismul unor fapte săvârşite de astronaut îşi găsea izvorul tocmai în actul său de laşitate de pe acel ciob de planetă zguduit de cutremure. Fusese poate o încercare de a-şi „spăla conştiinţa” sau, cine ştie, chiar o solicitare voluntară a pericolului ce i-ar fi putut aduce moartea.

„După ce a salvat atâtea vieţi, ar avea poate dreptul să uite amintirea-coşmar, notase Profesorul. Cu toate că, pe de altă parte, are şi dreptul să nu uite niciodată... Şi dacă pentru asta îmi solicită «călătoriile» cu RT-ul, cum l-aş putea refuza?!”

Încercase totuşi să-l determine pe astronaut să-şi aleagă, ca rampă de lansare, o altă amintire, una plăcută. Făcuse această încercare cu mult tact şi putere de convingere, ferindu-se să trezească „subiectului” bănuiala că prima sa „călătorie” fusese urmărită într-o formă oarecare.

Şi încercarea reuşise, cel puţin parţial.

Imediat după începutul celei de-a doua experienţe, pe ecranul înregistratorului memorial se închegase o imagine nu prea clară. Se putea vedea totuşi un mare număr de oameni adunaţi laolaltă. Dintr-o navă apăruse un astronaut. Profesorul îl recunoscuse. Mulţimea ovaţiona cu un entuziasm ieşit din comun. Era, desigur, una dintre

întoarcerile pe Pământ ale celebrului călător stelar, după cine ştie care dintre eroicele sale expediţii.

Abia apucase Profesorul să simtă aripa caldă a mulţumirii atingându-i inima, că imaginea se tulburase, prefăcându-se într-o pată lăptoasă. Trupul subiectului se crispase, la fel ca în timpul primei experienţe, şi trăsăturile feţei îi împietriseră. Gemuse prelung, dureros, până când pe ecran apăruseră imagini cunoscute savantului: stânci, ca nişte ziduri uriaşe, ţopăind şi prăbuşindu-se... trei astronauţi alergând printre ele... apoi doi... apoi rănitul susţinut de tovarăşul său... şi „vasul” civilizaţiei extraterestre... apoi imaginea repetată, imaginea-obsesie a rănitului cu braţul ridicat într-o chemare disperată...

Şi în următoarele două „retrăiri memoriale”, încercarea iniţială făcută de „subiect” de a călători pe aripile unei amintiri plăcute eşuase, saltul dramatic spre planetoidul zguduit de cutremur petrecându-se în mod inevitabil. Apoi, în alte trei experienţe, se lăsase de la început stăpânit de amintirea-obsesie.

Astronautul nu făcuse Profesorului nici cea mai vagă confidenţă în legătură cu „retrăirile” sale. O umbră grea îi apăruse curând în privire, vocea, de obicei atât de fermă, căpătase un fel de răguşeală, iar mişcările o stângăcie, o nesiguranţă de care probabil nu-şi dădea seama.

După două săptămâni nu mai rămăsese aproape nimic din prestanţa sa impresionantă şi din acel fluid de forţă, de siguranţă, pe care îl radia, de obicei, în jurul său. Faţa căpătase o rigiditate de mască, o mască pictată de un artist genial care, din câteva linii puternic marcate, reuşise să redea un complex de sentimente: dezorientare, deznădejde, neputinţă...

Dar, începând de la cea de-a douăsprezecea experienţă, „subiectul” păru că îşi recapătă din ce în ce mai mult

liniştea, deşi toate „călătoriile memoriale” erau făcute pe coordonata aceleiaşi amintiri-obsesie.

De fapt, poate nu era vorba de „linişte”, ci de o altă stare sufletească, aparent asemănătoare.

Profesorului i se trezise bănuiala, prefăcută curând în convingere, că „subiectul” încerca chiar un fel de plăcută frenezie a aşteptării, deşi „retrăirile” rămâneau la fel de chinuitoare.

„Am impresia că, în mod paradoxal, începe să transforme în plăcere chinurile psihice la care e supus în timpul „retrăirii memoriale”, notase Profesorul. Un fel de „autoflagelare” cu finalitate plăcută, o stranie formă de perversitate. Asta e îngrozitor! îngrozitor, pentru că omul are dreptul — dacă luptă să şi-l dobândească — să uite, în parte, sau chiar total, o mare greşeală care i-a torturat conştiinţa, dar nu îi este permis să transforme chinurile remuşcărilor într-o formă de plăcere perversă!”.

Scrisese aceste rânduri cu un fel de mânie amestecată cu amărăciune şi probabil că tocmai din acest sentiment se născuse hotărârea pe care avea să o pună curând în aplicare. Se decisese să facă un lucru pe care nu-l mai făcuse cu niciunul dintre ceilalţi subiecţi: să arate astronautului filmul „retrăirilor” sale, captat de înregistratorul memorial, şi totodată să-i comunice că nu-i mai poate oferi nicio „călătorie în timp”. Avusese convingerea că, procedând astfel, va spulbera viciul autoflagelării psihice care pusese stăpânire pe „subiect”. Nutrea vag speranţa că ar putea chiar să-l „elibereze sufleteşte”, cel puţin parţial, de amintirea-obsesie. Dându-şi seama că cineva îi cunoaşte totuşi taina, pe care el nu fusese capabil să o mărturisească până atunci, deşi dorise, astronautul şi-ar fi găsit poate un ţărm de linişte, oricât de mic.

Şocul pe care „cazul XX” îl suferise, vizionând înregistrarea amintirii sale, fusese însă cu mult mai puternic decât se aşteptase Profesorul. Aşezat într-un fotoliu, urmărise filmul, cu tot trupul crispat şi gemând înăbuşit, dureros, aşa cum se întâmplase şi în unele momente ale „călătoriilor sale memoriale”.

Când vizionarea se terminase, rămăsese neclintit, cu o deplină fixitate a privirii, în care groaza se impregnase parcă definitiv.

Profesorul trecuse prin clipe de panică. I se păruse că „subiectul” a murit. Se apropiase de el şi-i scuturase uşor umărul.

Brusc, astronautul sărise în picioare, se repezise la ecranul „înregistratorului memorial” şi începuse să-l lovească cu pumnii. Nu reuşise însă altceva decât să-şi strivească degetele. Întorsese spre Profesor o faţă cu trăsături deformate de ură: „Hoţule! Hoţ blestemat!”... Apoi, dintr-un salt, ajunsese lângă el şi-i prinsese gâtul în menghina palmelor. Urmase o luptă scurtă, în care Profesorul părea că nu are nicio şansă... Şi totuşi scăpase! Braţele astronautului se înmuiaseră dintr-o dată şi lucirea de nebunie din ochi îi pierise. Se clătinase, gata parcă să se prăbuşească, apoi pornise spre ieşire, târându-și picioarele ca pe nişte butuci. În dreptul uşii se oprise câteva clipe ca să rostească, umil, implorator:

—Spune oamenilor adevărul... Arată-le filmul acela... Arată-le!

După o oră, toate posturile de televiziune anunţau moartea celebrului astronaut într-un „accident stupid şi greu de explicat”.

Plecând de la Profesor, „cazul XX” se dusese la cosmodromul unde se afla mica sa rachetă şi decolase cu ea. Dar, după câteva minute, posturile automate de control

dăduseră alarma. Racheta celebrului astronaut, construită numai pentru zboruri intercontinentale, ţâşnea nu spre un ţărm pământean, ci undeva, spre hăul cosmic, accelerând, periculos de mult, viteza. Se încercase să se ia legătura audio cu pilotul, dar nu se primise niciun răspuns. Şi inevitabilul se produsese: suprasolicitat peste limitele admise, motorul explodase.

Negăsindu-se o altă explicaţie, se ajunsese la concluzia că sistemele de comandă ale rachetei suferiseră o gravă defecţiune şi nu mai putuseră controla accelerarea vitezei. Totodată se defectase, probabil, şi sistemul de transmisie audio.

Acest accident „absurd prin banalitatea lui”, având în vedere omul care-i căzuse jertfă, căpătase doar pentru Profesor o altă semnificaţie. El era convins că „accidentul” fusese provocat chiar de victimă.

„Ar trebui să vă vorbesc despre amintirea-coşmar care l-a chinuit pe nenorocitul acela... Chiar el mi-a cerut... m-a implorat să le spun oamenilor adevărul”, căutase să se convingă. Nu povestise însă niciodată nimic nimănui şi, cu timpul, amintirea-obsesie a celebrului astronaut devenise parcă propria sa amintire...

VIII

„Cazul XX” fusese cel mai dramatic, totuşi nu el determinase sistarea experienţelor cu RT-ul. E adevărat că Profesorul întrerupsese temporar experienţele. În perioada aceea plecase într-o staţiune montană.

Când era foarte tânăr şi mai târziu, când avea încă o familie, muntele era locul unde îşi reîmprospăta puterile. Dar de când soţia şi copilul nu se mai aflau alături de el, îşi

refuzase orice concediu; se temea de o perioadă mai îndelungată de timp liber, în care gândurile străine muncii sale l-ar fi putut copleşi. Şi dacă totuşi, după moartea celebrului astronaut, plecase în staţiunea montană, faptul se datora atât epuizării nervoase, care pusese puternic stăpânire pe el, cât şi convingerii că gândurile născute din ultimele evenimente ar putea umbri, cel puţin parţial, vechile amintiri legate de femeia ce-i fusese soţie. În felul acesta, atât de necesarul concediu ar fi devenit oarecum suportabil.

În staţiune o reîntâlnise pe fosta sa colaboratoare, psihiatra care, la numai treizeci de ani câţi avea, reuşise să devină un nume binecunoscut în lumea oamenilor de ştiinţă. „Gurile rele” susţineau că această precoce celebritate se datora nu numai meritelor ei profesionale, de necontestat, ci şi ochilor de un albastru-violaceu, incredibil de pur, şi buzelor de o frăgezime capabilă să înflăcăreze imaginaţia bărbaţilor, şi trupului cu discrete unduiri de felină.

Profesorul o întâlnise cu prilejul câtorva reuniuni ştiinţifice. Fusese unul dintre puţinii bărbaţi care rămăseseră imuni la farmecele ei feminine şi poate tocmai de asta reuşise, mai mult decât ceilalţi, să-i aprecieze calităţile profesionale, lucru pe care psihiatra îl sesizase curând. Începuse să-i solicite, în diferite împrejurări, părerea, ajutorul chiar, şi Profesorul nu o refuzase niciodată, tratând-o cu francheţea şi dezinvoltura camaraderească proprii, de obicei, relaţiilor dintre bărbaţi. Credea în talentul ei şi de asta nu o „menaja”, aşa cum nu se menajase pe el însuşi o viaţă întreagă. Ajunsese să o socotească un colaborator preţios, cerându-i, cu deplină încredere, sprijinul în rezolvarea diferitelor probleme legate de cercetările sale asupra creierului uman. Şi ea răspundea

solicitărilor cu o plăcere care poate că oricui altcuiva i-ar fi dat de gândit, nu însă Profesorului. Asta până într-una din zile când savantul se pomenise vorbindu-i despre viaţa lui particulară. Ce-l determinase să atace un subiect pe care nu-l abordase niciodată în discuţiile cu colaboratorii săi? O socotea un prieten cu totul deosebit, crezuse că unei femei poţi să-i vorbeşti mai uşor despre astfel de lucruri, sau poate că începuse să intuiască fisura din căsnicia sa şi căutase să-şi alunge îngrijorarea amorfă povestind, cu un entuziasm ieşit din comun, despre „familia sa desăvârşită” şi despre „soţia extraordinară” pe care o avea? Poate că toate cele trei motive se sudaseră intim, făcând posibilă „clipa sincerităţii”.

Tot atunci o invitase pentru prima oară să-i viziteze familia. Psihiatra nu-l refuzase direct, făcuse chiar o vagă promisiune, care nu se împlinise însă niciodată. De altfel, colaborarea lor se rupsese după aceea aproape brusc, tânăra găsind argumente plauzibile prin care să justifice „imposibilitatea de a mai colabora... pentru un timp”, argumente legate de propriile ei cercetări „rămase în urmă”, pe care Profesorul le acceptase ca deplin valabile, fără să se gândească la posibilitatea existenţei unor cauze „ascunse”. E adevărat că apoi avusese vag senzaţia că tânăra savantă îl ocoleşte. Trecuse însă cu uşurinţă peste această impresie, calificând-o, grăbit şi comod, drept o „tâmpenie”, dar îl şocă altitudinea ei de mai târziu, de după aproape un an.

Soţia îl părăsise cam de o lună, când psihiatra venise la laboratorul său, în care nu mai călcase de foarte multă vreme, şi-şi oferise din nou colaborarea. O refuzase însă cu brutalitate, cu grosolănie chiar. Plecarea soţiei îi crease o sensibilitate aproape bolnăvicioasă şi-i asprise mult comportarea faţă de oameni. Când tânăra îi oferise iarăşi

colaborarea, văzuse, probabil, întâia oară în ea femeia, o femeie care încerca să fie bună, compătimitoare, adică umilitoare şi insuportabilă pentru el, insuportabilă chiar numai prin simplul fapt că era femeie. Nu se gândise că întoarcerea ei ar fi putut să însemne şi altceva (sau poate că nu voise să se gândească) şi o umilise, spunându-i: „Stadiul actual al lucrărilor mele depăşeşte capacitatea de colaborare a oricărei femei, oricât de «savantă» ar fi socotită sau s-ar socoti ea însăşi”.

După câteva luni se publicase într-o revistă un articol al tinerei psihiatre în care erau violent combătute şi etichetate drept „utopii pseudoştiinţifice” o serie dintre teoriile lansate de Profesor în cartea sa „Fantasticele posibilităţi ale creierului uman”.

Pe savant îl surprinsese nu atât articolul în sine, cât tonul pătimaş cu care fusese scris. Fosta sa colaboratoare i se păruse un om foarte stăpânit, care judeca totul cu o luciditate aproape glacială… şi-şi exprima opiniile pe un ton cât se poate de ponderat, fundamental deosebit de tonul violent al acelui articol. Dar, cu toată surpriza nu prea plăcută pe care o încercase la început, cu toată nedumerirea sa, nu se gândise că putea fi o formă de răzbunare a femeii jignite, mai ales că multe dintre argumentele articolului erau judicioase, punându-l pe gânduri, ridicându-i probleme. Uitase iarăşi că are de-a face cu o reprezentantă a „sexului frumos” şi-şi spusese că erau părerile unui apreciat om de ştiinţă, de care trebuie să ţii cont, cu atât mai mult cu cât ele îţi contrazic teoriile. Se grăbise să ia legătura prin videofon cu fosta sa colaboratoare. Chipul femeii, apărut pe ecran, oglindea deplin surpriza şi mai ales jena de care era cuprinsă. Probabil că şi ea îşi dăduse repede seama de aceasta, pentru că întrerupsese brusc legătura video, iar pe cea

sonoră o păstrase numai timpul necesar ca să poată răspunde printr-un refuz (pe care nici nu încercase să-l motiveze) la invitaţia de a discuta împreună pătimaşul articol. Abia atunci se gândise Profesorul că atitudinea pe care o avusese faţă de ea, în urmă cu câteva luni, când îi refuzase colaborarea, o jignise, abia atunci se simţise vinovat. Dar, în mod paradoxal, tocmai simţământul vinovăţiei, nemulţumirea faţă de propria sa comportare, ce creştea uimitor de repede, îi stârnise orgoliul. Nu mai reîncercase să ia legătura cu ea, deşi, o bună bucată de vreme, avusese intens această dorinţă.

Şi dorinţa reînviase — poate că, de fapt, nici nu murise vreodată — atunci când o zărise pe fosta lui colaboratoare în staţiunea montană. Totodată se redeşteptase însă şi orgoliul, socotit de el însuşi stupid, dar care avu puterea să-l oprească de la pasul pe care ar fi dorit să-l facă.

Se întâlniseră de mai multe ori, fuseseră doar la câţiva metri unul de celălalt, dar fiecare se prefăcuse, cu o stângăcie ridicolă, că nu observă acest lucru.

Într-o dimineaţă, pe când îşi făcea obişnuita plimbare pe una dintre străzile principale ale staţiunii, Profesorul fusese ajuns de un grup de tineri îmbrăcaţi în costume fistichii. Îşi amintise că în ziua aceea începea „Carnavalul tinereţii” la care, cu ani în urmă — cu foarte mulţi ani, cum i se părea acum — participa şi el.

Sunetele ascuţite ale unor instrumente muzicale se amestecau cu glasurile oamenilor tineri, într-un cântec viguros. Trupurile vibrau în dansul trăit frenetic, şi înaintarea grupului se făcea cu paşi ritmici. Din toate vilele apăreau alţi şi alţi tineri care intrau în cântec şi în dans cu naturaleţea şi voluptatea proprii vârstei.

Profesorul încercase să se desprindă din avalanşa vie, sau poate că avusese doar intenţia să o facă, pentru că se

lăsase prea uşor purtat de „curent”, cuprins de o vagă şi plăcută ameţeală.

La început nici nu recunoscuse vocea care rostise în imediata sa apropiere: „Nu mă aşteptam să participaţi la carnaval, Profesore”. Apoi o văzuse pe fosta sa colaboratoare, învăluindu-l într-un zâmbet larg. Se trezise şi el zâmbind şi răspunzând spontan:

—În schimb, prezenţa dumitale nu mă surprinde. Poţi fi uşor încadrată acestor elevi sau studenţi din jurul nostru.

(Erau nevoiţi să-şi apropie mult trupurile, capetele, ca să se poate auzi).

—Nu vă recunosc! Ce-i cu „criza” asta de curtoazie?

—E vorba, cred, numai de o „criză” de sinceritate, sau nu... de o constatare cât se poate de obiectivă... atâta tot!

Într-adevăr, Profesorul fusese surprins de aerul aproape adolescentin al fostei sale colaboratoare. I se păruse că are în faţă o fetişcană abia ieşită dintr-un amfiteatru universitar şi nu omul de ştiinţă cu o reputaţie bine formată.

—Cred că vă înșeală lumina atât de proaspătă a soarelui de dimineaţă, replicase femeia cu o uşoară cochetărie. Sau poate vă influenţează revărsarea de tinereţe din jurul nostru... Apoi încercase să schimbe discuţia, întrebând pe un ton glumeţ: Unde vă este costumul de carnaval?

—Dar al dumitale?

—Eu am nimerit aici întâmplător... Sau... Hai, să fiu sinceră! Eram în curtea vilei... V-am văzut şi... Nu credeţi că ne-am ocolit destul?

El nu găsise răspunsul potrivit, sau poate că nu i se păruse necesar să dea vreunul.

Când tăcerea dintre ei devenise uşor stânjenitoare, femeia încercase iarăşi o glumă:

—Ştiţi ce costum de carnaval cred că vi s-ar potrivi?

Ceva cu aer medieval...

—Poate unul de alchimist? Tot am eu idei „pseudoştiinţifice”, nu?!

—Sunteţi încă supărat din pricina articolului pe care...

—Nici vorbă! o întrerupsese Profesorul. Am fost intrigat, nu supărat. M-a intrigat mai ales faptul că ai refuzat apoi să discutăm ideile articolului. De ce?

—Cum?! Chiar n-aţi înţeles de ce?

—Poate că da... Şi cred că ar fi trebuit să-ţi cer scuze. Ar trebui să-ţi cer scuze... Te rog chiar să consideri că ţi le-am cerut.

Albastrul-violaceu al ochilor ei devenise parcă şi mai intens, şi mai pur. Profesorului i se păruse că vede pentru întâia oară ochii aceia şi poate că, într-un anumit sens, chiar aşa era.

—N-aveţi impresia că facem o notă puţin discordantă în coloana asta? întrebase ea. Nu prea reuşim să-i prindem ritmul... Să încercăm să ieşim din „curent”. În doi, cred că e mai uşor...

Şi, apucându-i mâna, începuse să croiască o cărare printre trupuri, împingându-se băieţeşte. Când se desprinseră din avalanşa tinerilor, femeia sufla întretăiat şi faţa îi era îmbujorată. Dăduse drumul mâinii Profesorului, pe care o strânsese până atunci aproape posesiv, şi rostise cu glas coborât: „Să mergem pe-aici... E mai puţină lume”.

Porniseră, tăcuţi, pe o străduţă laterală care se termina la poalele pădurii. Apoi ea începuse să vorbească repede, foarte repede, de parcă ar fi rostit nişte fraze repetate în gând de zeci de ori, de parcă ar fi încercat să se elibereze de povara cuvintelor:

—Ştiţi... articolul acela a fost aproape o mârşăvie din partea mea... Un fel de răzbunare... pentru că...

—Pentru că te jignisem! Aveai dreptate.

—Ce fel de dreptate?! Am scris în articol o mulţime de lucruri în care nu credeam, în care nu cred. Oare jignirea poate să justifice asta?

—Probabil că da... Dar ce spui acum mi se pare interesant! Chiar n-ai crezut în argumentele cu care m-ai combătut?

—Nu!

—Atunci... cum de au putut fi atât de judicioase?

—Nu ştiu... Am făcut nişte speculaţii teoretice cât mai coerente, ca să nu pară totul ridicol. Deşi... Îmi dau seama... tot la ridicol am ajuns.

—Nici vorbă de aşa ceva! Argumentele dumitale mi-au dat mult de gândit. Şi câteva dintre ele şi-au dovedit, parţial, valabilitatea în timpul experienţelor pe care le-am făcut, aşa cum unele dintre teoriile mele s-au dovedit eronate.

Psihiatra se oprise locului, privindu-l suspicios:

—Adevărat?

—Din păcate pentru mine... adevărat! De asta am vrut... şi vreau încă... să discutăm cât mai detaliat articolul dumitale, ideile lui. Să luăm de pildă...

—Nu! Acum nu! Vă rog! exclamase ea.

Derutat, Profesorul rostise, bâlbâindu-se uşor:

—Desigur... dacă nu vrei... desigur... Avem destul timp...

—Avem destul timp! repetase femeia cu glasul brusc înveselit, recăpătând expresia aceea de adolescentă pusă pe şotii, pe care o avusese în mijlocul coloanei carnavalului: Cum staţi cu picioarele, Profesore? Sunt învăţate cu munţii?

—Erau... N-aş putea spune însă cât de bună le-a rămas memoria.

—Să verificăm! Vă invit la un urcuş prin pădurea de la capătul străduţei ăsteia. Ştiu o mulţime de locuri grozave prin împrejurimi. Dacă vreţi, o să vi le arăt!

O clipă, Profesorul fusese tentat să-i spună că şi el ar putea să-i arate multe locuri frumoase prin munţii pe care îi cunoştea atât de bine. Dar gândul, poate neînchegat pe de-a-ntregul, dar totuşi prezent, că prin acele locuri obişnuise să hoinărească cu fosta sa soţie îi sleise cuvintele pe buze. Reuşise să rostească altceva, o întrebare:

—Ai venit... singură... în staţiune?

O surprinsese şi, în acelaşi timp, o bucurase întrebarea. Înainte, când se vedeau atât de des, Profesorul nu manifestase nici cea mai vagă curiozitate de a cunoaşte ceva din viaţa ei particulară.

—Şi dacă v-aş răspunde afirmativ, vi s-ar părea curios?

—Ca să fiu sincer... da.

—La fel de curios ar putea să mi se pară şi mie aflând că sunteţi singur aici.

—O! E cu totul altceva!

—De ce?

—În primul rând fiindcă eu am o vârstă când...

—Când bărbaţilor începe să le placă să cocheteze cu anii lor... tocmai pentru că sunt convinşi că „argumentul” nu poate sta, în picioare!

—Serios? Pe asta n-o ştiam. Sincer... n-o ştiam. Mă rog! Să presupunem că ai dreptate, chiar şi în cazul meu, cu toate că n-am fost niciodată conştient că vârsta poate deveni un pretext de... cochetărie. Dar ar mai exista un motiv din pricina căruia n-am putea să ne comparăm.

—Anume?! insistase ea, deşi intuia despre ce era vorba; şi poate tocmai de aceea, încercând să-l „provoace” oarecum.

—Ei... o anumită experienţă de viaţă care... Nu prea-mi place să vorbesc despre asta! replicase Profesorul, cu vocea uşor asprită.

—Înţeleg... Totuşi... de ce n-aţi putea crede că şi

altcineva... să presupunem... chiar eu... a avut o experienţă de viaţă ca a dumneavoastră... sau destul de asemănătoare?

Profesorul o privise mirat, apoi se simţise stânjenit. Rostise prima frază ce-i venise în minte:

—Ar trebui să discutăm... neapărat trebuie să discutăm problemele pe care le-ai pus în articolul acela pentru că...

—Mai avem timp, repetase tânăra savantă, şi râsul ei uşor sacadat, uşor dezarmonios, şi tocmai de asta uimitor de tânăr, râsul pe care Profesorul nu-l auzise niciodată în timpul colaborării lor, se înfiripase iarăşi.

În zilele următoare, vizitară locuri „descoperite” de ea în lungile-i peregrinări solitare, pe care le arăta cu un fel de mândrie suverană, de parcă ar fi prezentat tărâmurile propriei sale împărăţii. Profesorul se lăsa cu docilitate condus şi doar din când în când, ca un fel de justificare faţă de el însuşi, repeta:

—Ar trebui să discutăm problemele, pe care le-ai ridicat în articolul...

—Mai târziu! Avem tot timpul! replica ea de fiecare dată, rostind aceste cuvinte cu o plăcere abia ascunsă.

Iar „mai târziu”, Profesorul nu mai amintise nimic despre articol. Trăia din ce în ce mai intens prezentul imediat şi această trăire voluptuoasă „a clipei”, care nu-i fusese deloc proprie, îl ajuta să uite aproape cu totul amintirile de care crezuse că nu se va putea desprinde. Până şi „accidentul” celebrului cosmonaut rămăsese parcă undeva, dincolo de o perdea groasă de pâclă.

Venise ajunul plecării, ajunul plecării lui. În dimineaţa aceea, Profesorul se trezise cu o idee sedimentată probabil peste noapte, poate în clipele unei scurte treziri de care nu-şi mai amintea. Se grăbise spre vila unde locuia psihiatra şi încă din uşă exclamase cu o hotărâre puţin comică:

—Programul de astăzi îmi aparţine! Am să te conduc într-un loc pe care l-am descoperit de mult, când eram foarte tânăr.

Urcaseră pe firicelul de vale al unui izvor, schimbând doar câteva cuvinte, preocupaţi parcă numai de gândul de a ajunge cât mai repede în locul pe care ea nu-l cunoştea, iar Profesorul nu-l mai văzuse de aproape douăzeci de ani.

La un moment dat, valea pe lărgise puţin. Acolo apa clocotea într-o mică cascadă, alături de care se afla o poiană aproape circulară, acoperită de o iarbă moale, neobişnuit de deasă, şi de sute de flori mărunte, albe-gălbui. Câţiva copaci, crescuţi în crăpăturile zidurilor de stâncă ce împrejmuiau poiana, îşi uneau frunzişurile într-o boltă care ajungea până aproape de cascadă. Prin coroanele lor, soarele abia reuşea să strecoare câte o rază. Poieniţa limitată, ca o încăpere, de zidurile de stânci şi de bolta frunzişului, învăluită în umbră, crease aproape instantaneu celor doi o puternică senzaţie de izolare faţă de restul lumii, izolarea aceea presimţită poate pe parcursul drumului, izolarea dorită.

—Aici e, rostise Profesorul.

Era locul pe care îl descoperise în urmă cu mulţi ani, locul unde nu o adusese niciodată pe fosta sa soţie, n-ar fi putut spune de ce, poate pentru că, pur şi simplu, îl uitase, şi şi-l reamintise abia în dimineaţa aceea.

—Parcă ar fi un univers miniatural, pierdut în marele univers, şoptise femeia şi se lăsase să lunece în iarbă. Rămăsese o vreme neclintită, apoi întinsese mâna. El răspunsese chemării, apropiindu-se cu gesturi stângace de adolescent...

În noaptea aceea, Profesorul se gândise îndelung la fosta sa soţie, dându-şi seama că o poate face fără chinuitoarele învolburării sufleteşti de altădată. Cuprins de

un plăcut sentiment de frondă, provoca, îndârjit, amintirile.

Din staţiune plecaseră împreună.

Profesorul se simţea întinerit parcă cu mulţi ani, de fapt, se simţea aşa cum era firesc la vârsta pe care o avea. O foame sălbatică de viaţă, de creaţie, se trezise în el. Eşecurile cu RT-ul, sau ceea ce socotise până atunci drept eşecuri (inclusiv moartea dramatică a celebrului astronaut) îi apăreau într-o altă lumină, în lumina unui nou optimism: probabil că trăsese prea grăbit concluzii generalizatoare, stăpânit de un sentimentalism dăunător judecăţii obiective, cu adevărat ştiinţifice. Şi socotise iarăşi „rememoratorul total” drept marea realizare a vieţii sale, pentru care omenirea îi va mulţumi cândva, poate nu prea târziu.

O puerilă dorinţă de a se grozăvi în faţa celei pe care o socotea acum femeia lui îl stăpânise în timpul călătoriei şi, când ajunseră în oraşul lor, îi ceruse să-l însoţească la institut. În laboratorul unde se afla RT-ul, o îmbrăţişase prelung, şoptindu-i:

—Înainte de a discuta articolul tău — pentru că trebuie totuşi să-l discutăm — vreau să cunoşti ce am realizat pe baza unora dintre ideile mele „pseudoștiințifice”... Va trebui să faci un singur lucru: să te fixezi, când îţi voi cere, asupra unei amintiri, a unei amintiri cât mai plăcute, a celei mai plăcute... dacă vei putea alege. Restul... restul e surpriză!

Ea acceptase să facă experienţa, fără să ceară nicio explicaţie, acceptase să i se aşeze pe frunte „casca de transfer” şi să-şi fixeze memoria pe amintirea aleasă.

Profesorul zărise apărând pe ecranul înregistratorului imaginea minusculei poieni unde fuseseră amândoi în ajun, apoi se văzuse pe el însuşi, apropiindu-se, cu gesturile lui stângace, de femeia culcată în iarbă... Şi se trezise retrăind totul, afectiv, acele clipe, de parcă ar fi făcut, odată cu psihiatra, „călătoria memorială”.

Pe neaşteptate însă, imaginea de pe înregistrator se înceţoşase, reîmpingându-l în zona deplinei lucidităţi. Auzise femeia gemând, apoi imaginea începuse să se limpezească oarecum. Nu mai era poiana dinainte, de fapt, locul n-ar fi putut fi definit: poate o odaie în semiîntuneric, poate o peşteră, sau poate un loc oarecare din mijlocul naturii. Învăluit în înserare. Şi, în acel cadru cu contururi difuze, o pereche îmbrăţişată. Ea era psihiatra, mai tânără, o fetişcană încă, iar el... din figura lui se vedeau cu claritate doar ochii, nişte ochi uriaşi, a căror expresie prinsă pe o pânză ar fi dat pictorului dreptul să-şi intituleze, fără rezerve, opera: „Satisfacţia învingătorului".

Profesorul privise poate doar câteva clipe îmbrăţişarea de pe ecran, ochii bărbatului şi faţa fetei pe care împietrise un zâmbet ciudat, indefinibil. Doar câteva clipe privise, dar în ele se adunase parcă toată povara timpului, strivindu-l.

Întrerupsese, cu o mişcare sălbatică prin bruscheţea ei, funcţionarea RT-ului, aşa cum bine ştia că nu e indicat să o facă. Probabil că de asta femeia se „trezise" cu un strigăt ascuţit, dureros. Ochii, goliţi de orice expresie, se zbătuseră bezmetic în orbite, apoi reuşiseră să se agaţe de faţa complet imobilă a Profesorului. În ei pulsase din nou viaţa, un amestec de teamă şi de bucurie. Se sculase, clătinându-se, din fotoliu şi-l îmbrăţişase cu o putere pe care n-ar fi bănuit că o are. Înţelesese, din disperarea îmbrăţişării, că femeia îşi amintea perfect clipele retrăite în timpul experienţei şi poate că acum încerca o eliberare.

Se despărţiseră aproape fără cuvinte, ea invocând o subită durere de cap, el prefăcându-se, pe cât îi era cu putinţă, că o crede.

Urmase pentru Profesor o noapte de nesuportat. Prin creier i se zvârcoliseră, gonindu-se una pe alta, suprapunându-se, cele două imagini născute din „retrăirea"

femeii. Şi-şi amintise ce-i spusese ea în staţiune, după ce se desprinseseră din coloana carnavalului: „De ce n-aţi putea crede că şi altcineva... să presupunem... chiar eu... a avut o experienţă de viaţă ca a dumneavoastră... sau destul de asemănătoare”... Se gândise că, probabil, a doua imagine pe care o văzuse pe ecran făcea parte din acea „experienţă de viaţă”, poate la fel de obsedantă şi de chinuitoare cum rămăsese pentru el, atâta amar de timp, „experienţa dragostei” cu fosta sa soţie. Pe cale logică, găsea destule scuze psihiatrei: „A fost, probabil, prima ei dragoste şi se pare că femeile nu pot uita niciodată, oricât de puternic ar iubi mai târziu, prima lor dragoste!” Era o explicaţie pe care judecata o accepta, dar nu şi sensibilitatea sa traumatizată, care contraargumenta violent: „Dar de ce să-şi amintească tocmai acum?! Doar a trecut numai o zi de când a fost pentru prima oară femeia ta, doar ieri numai îţi şoptea cuvintele acelea înflăcărate, de care n-ar fi crezut-o capabilă! Astăzi nu avea dreptul să-şi amintească nimic altceva, decât doar dacă te-a minţit, sau dacă s-a minţit”... Apoi, un alt gând, duşmănos, îl chinuise: „Ea nu ştie că i-ai văzut amintirea... Şi o să-ţi ceară, desigur, o nouă călătorie în trecut, ca să retrăiască îmbrăţişarea pe care nici măcar astăzi n-a putut-o uita!”

Se înşelase însă. Trei zile la rând, psihiatria venise la institut, dar nu manifestase nici cea mai vagă dorinţă de a repeta experienţa. Profesorul începuse să-şi spună că ea făcea parte, probabil, din acea categorie de oameni care uită, în bună măsură, retrăirea. Voia să se convingă că era aşa. Nu prea reuşea însă şi aştepta ca, dintr-o zi în alta, ea să ceară o nouă experienţă. Aştepta într-o tensiune insuportabilă, evitând, cu toate insistenţele femeii, să o întâlnească într-un loc mai intim. Ea fusese la început surprinsă, apoi din ce în ce mai mâhnită, deşi îşi repeta că

era cu neputinţă ca Profesorul să nu-şi dorească alte clipe asemănătoare celor pe care le trăiseră împreună în staţiune.

Şi, într-adevăr, venise o zi în care el reuşise să se convingă că retrăirea femeii din timpul experienţei fusese un simplu accident.

Dorise, căutase iarăşi intimitatea evitată în ultimele zile. Şi îmbrăţişarea ei fusese o totală uitare de sine, o dăruire totală, dăruirea ce a creat bărbaţilor dintotdeauna egoistul sentiment al stăpânului. Dar chiar în acea vâltoare a simţurilor, în care căutase să se lase prins, amintirea imaginilor văzute pe înregistratorul memorial se repezise, feroce, asupra lui, smulgându-l din îmbrăţişarea femeii.

În zilele următoare, psihiatra nu mai trecuse pe la institut. Zadarnic îşi spunea Profesorul că e foarte bine aşa, zadarnic căuta să se convingă că „operaţiile radicale” sunt, în unele cazuri, singurele eficiente. Sentimentul că pierde poate cel mai preţios dar pe care i-l oferise viaţa şi gândul că, de fapt, comportarea sa e absurdă, că nu e dictată atât de ceea ce văzuse pe „ecranul memorial”, cât de teama generată de prima sa experienţă în dragoste, deveneau tot mai puternice...

Era într-o seară. Se afla încă în laborator când recepţionase chemarea videofonului şi zărise pe micul ecran chipul psihiatrei. Slăbise şi ochii îi erau uşor adânciţi în orbite, ceea ce nu-i umbrea însă cu nimic frumuseţea, ci-i acorda chiar o nuanţă nouă, tulburătoare, mai ales pentru bărbatul care-i privea imaginea şi-i aştepta cuvintele cu respiraţia oprită. Ea tăcuse o vreme, fluturând un zâmbet de resemnare, apoi începuse să vorbească cu un glas ce venea parcă dintr-un adânc de amintire:

„Mi-am dat seama... şi nu te condamn pentru asta câtuşi de puţin... mi-am dat seama că o iubeşti şi astăzi atât de

mult pe fosta ta soţie, încât n-aş putea să-mi găsesc în viaţa ta un loc cât de mic... Şi n-ai nicio vină. E ceva care îţi depăşeşte voinţa... ştiu... Aşa cum eu n-am găsit voinţa să înăbuş dragostea pe care ţi-o port... Rămâi cu bine”.

Şi legătura se întrerupsese, fără ca Profesorul să poată rosti ceva. O bună bucată de vreme îşi simţise creierul golit parcă de orice gând, de orice înţelegere. Apoi o căutase prin toate locurile unde bănuia că ar putea fi. Stătuse chiar întreaga noapte în faţa locuinţei ei, aşteptând-o să se întoarcă.

În zori, buimăcit de veghe, intrase într-un mic local să bea o cafea şi acolo aflase, de la televizor, că peste noapte fusese lansată spre spaţii intergalactice o navă care urma să călătorească mai mult de douăzeci de ani tereştri. Din echipaj făcea parte şi psihiatra.

IX

Timp de două zile, Profesorul rămăsese închis în vila sa, refuzând să răspundă oricărui apel şi stârnind astfel îngrijorarea colaboratorilor. În cea de a treia zi reapăruse la institut, dar nu schimbase cu nimeni o vorbă măcar. Se închisese în laborator şi RT-ul (proiectat cândva din dorinţa de a „retrăi” clipe petrecute alături de fosta sa soţie, dar pe care nu îndrăznise totuşi să-l folosească niciodată în acest scop) îl trimisese, pe undele memoriei, spre un trecut apropiat, spre zilele petrecute în staţiunea montană. Se lăsase total stăpânit de beţia „retrăirilor afective”. Uita adesea să mănânce şi se prăbuşea, ca într-o prăpastie, în somn, numai atunci când ajungea la limita absolută a rezistenţei. Colaboratorii săi, socotindu-l bolnav, se agitau

zadarnic. Le refuza cu brutalitate orice ajutor. (De altfel, cine şi cum ar fi putut să-l ajute?!) Repeta experienţele cu un fel de îndârjire crescândă, poate şi datorită faptului că în timpul dintre ele se simţea din ce în ce mai nemulţumit, având sentimentul că pe parcursul rememorărilor îi „scapă” ceva. Era un sentiment trăit probabil — chiar fără luciditate — şi de alţi oameni care folosiseră RT-ul, una din cauzele acutei dorinţi de a repeta „călătoriile în trecut”.

Într-o seară, organismul Profesorului îşi manifestase revolta printr-o sălbatică, insuportabilă senzaţie de foame. Se pomenise alergând aproape spre un local de mâna a treia, cel mai apropiat de institut. Îi era binecunoscut acel mic restaurant unde niciodată nu întâlnea mai mult de patru, cinci clienţi. După ce soţia îl părăsise, acolo obişnuia să mănânce, tocmai pentru că într-o astfel de „bombă” nu se putea întâlni cu niciunul dintre cunoscuţii săi. Întâlnea în schimb, aproape regulat, un bătrânel care probabil că nu i-ar fi atras cu nimic atenţia dacă nu l-ar fi văzut concentrându-se, chiar în timp ce mânca mecanic, asupra unui blocnotes. Trăgea linii şi făcea însemnări. O vreme crezuse chiar că e vorba de un maniac, chinuit de cine ştie ce idee fixă.

Odată, dintr-o curiozitate pe care nu şi-o putuse stăpâni, se aşezase la masa bătrânului şi putuse să vadă cum de sub creionul lui nervos apare o complicată formulă chimică. Îşi dăduse seama că ceea ce făcea omul acela avea deplină coerenţă, cel mai riguros suport ştiinţific.

Se părea că bătrânul îi ignoră complet prezenţa, totuşi, la un moment dat, îl auzise adresându-i-se, de parcă s-ar fi cunoscut de cine ştie când:

—Nu merge... Am crezut că am prins firul unei idei interesante... dar poate că m-am înşelat... sau poate că deocamdată ideea nu vrea să se lase prinsă... Aşa că... De

însemnat am însemnat-o... O să încercăm să-i întindem altă dată laţul... Acum... nu merge...

Bătrânul se prezentase primul. Numele îi era destul de cunoscut Profesorului încă din anii când se mai afla pe băncile facultăţii. Fusese un biolog cu renume, ale cărui cercetări stârniseră cândva un interes deosebit şi totodată pătimaşe controverse ştiinţifice. Teoriile sale în legătură cu reprofilarea personalităţii unor indivizi printr-un complex tratament chimic fuseseră însă contrazise în mod brutal de experienţele asupra câtorva „subiecţi”. Şi pentru că, în urma unui proces, se ajunsese la concluzia că experiențele avuseseră chiar un caracter nociv, biologul suferise o condamnare la opt ani de detenţiune.

Profesorul nu mai auzise apoi nimic despre ei şi crezuse chiar că a murit.

Bătrânul îi vorbise şi despre viaţa lui de după ispăşirea condamnării. Îşi înjghebase un laborator modest, unde, de zece ani, îşi continua vechile cercetări.

„Dacă m-ai întreba ce-am realizat în aceşti ani, ţi-aş răspunde: poate foarte mult, poate foarte puţin... dacă nu chiar nimic. Zic «foarte mult», gândindu-mă la o serie întreagă de rezultate «parţiale» cu o valoare independentă faţă de cercetările mele principale, rezultate originale şi, cu siguranţă, de mare utilitate. În acelaşi timp, pot spune că am realizat foarte puţin, pentru că nu sunt deloc convins că am rezolvat problema majoră care mă obsedează de atâta timp şi din pricina căreia am avut eşecul acela răsunător. Ştiu că în urmă cu cincisprezece ani, când am experimentat asupra oamenilor, m-am pripit. De asta mi-am meritat pedeapsa. În schimb, acum am început să mă întreb dacă nu cumva rezultatele la care am ajuns în ultima vreme ar îndreptăţi începerea unor noi experienţe cu «cobai umani», dacă nu cumva numai obsesia vechilor nereuşite mă face

să socotesc rezultatele obţinute drept insuficiente. Un răspuns concludent n-aş putea căpăta decât în urma unei experienţe asupra unui om. Ezit însă, temându-mă că în metoda mea pot exista erori. Pe de altă parte, sunt convins că numai experimentând asupra unui om voi afla dacă am reuşit sau nu. Iată un cerc vicios în care nu e exclus să rămân toată viaţa... Şi poate că am să mor, fără să ştiu dacă am fost un deschizător de drumuri sau un ratat care s-a încăpăţânat să alerge pe un drum ce nu ducea nicăieri”...

Oare ce-l determinase pe Profesor să caute apoi, o destul de lungă perioadă de timp, tovărăşia bătrânului biolog? Trăise un sentiment de compasiune pentru omul acela ce părea atât de echilibrat, de liniştit, dar a cărui viaţă fusese un adevărat supliciu prin veşnic ameninţătoarea sabie a nesiguranţei pe care o simţea deasupra tuturor realizărilor sale? Sau, dimpotrivă, fusese fascinat de admiraţie în faţa cercetătorului capabil să-şi reia de sute de ori experienţele, numai ca să capete certitudinea la care nu mai era deloc convins că va putea ajunge vreodată?

Poate recunoscuse, în destinul biologului, propriul său destin posibil.

Şi mai fusese ceva.

Bătrânului îi plăcea să vorbească despre viaţa sa, deschizându-şi cu largheţe inima, iar Profesorul avea o teribilă dispoziţie sufletească de a-i fi confesor, poate tocmai pentru că el însuşi nu se simţea capabil de mărturisiri. Biologul ajunsese să-i povestească chiar despre o dragoste pe care o trăise cândva, despre o dragoste pe care o măcinase — era dureros de conştient de asta — pasiunea pentru cercetările sale. Şi Profesorul văzuse parcă reflectate în cuvintele lui crâmpeie din propria-i viaţă, începuse să judece altfel decât până atunci plecarea soţiei

sale, simţindu-se stăpânit, din ce în ce mai mult, de un puternic sentiment de culpabilitate. Poate tocmai de asta întrerupsese brusc vizitele la micul restaurant.

X

După aproape doi ani, când alergase iarăşi spre acel local, nu-şi mai amintea de bătrânul biolog. Foamea sălbatică nu-i permitea să se gândească la nimic.

În micul restaurant ceruse să i se dea câteva porţii de mâncare, indiferent ce. Înfulecase totul pe nerăsuflate, fără să-i pese, sau fără să-şi dea seama că asupra lui se pironiseră câteva priviri uimite. Când foamea se recunoscuse, în sfârşit, învinsă, fusese cuprins de o toropeală intensă, vecină cu leşinul. Încercase să se ridice de la masă, dar picioarele refuzau să-l slujească, aşa că rămăsese ţintuit pe scaun, cu ochii închişi şi capul proptit în mâinile îngheţate. Auzise vag, ca de la mari depărtări, un glas întrebând:

„Ţi-e rău?"

La început nici nu înţelesese cuvintele, apoi reuşise să îngâne:

„Trebuie să fie ceva trecător... Trecător..."

„Ar fi bine să mergi acasă. Chem un elicopter şi te conduc... Dă-mi adresa unde locuieşti".

Profesorul îşi luase palmele de pe faţă, încercând să-l vadă pe cel care-i vorbea. Zărise doar o siluetă vagă într-un val dens de ceaţă. Voise să spună că se va descurca singur, dar senzaţia că e gata să se prăbuşească în hăul unui leşin, determinase să silabisească adresa.

Când îşi revenise, se afla în casa sa, pe patul său... Într-un fotoliu îl zărise pe bătrânul biolog. Avea pe genunchi

cunoscutul lui blocnotes şi era cufundat în combinarea cine ştie căror complicate formule.

Profesorul îşi amintise, încetul cu încetul, cele întâmplate şi, înţelegând că bătrânul îl adusese acasă, fusese cuprins de o nemulţumire intensă, amestecată cu teamă. Se gândise că biologul îi va pune unele întrebări, la care credea poate că are acum dreptul să capete răspuns. Dar discreţia bătrânului se dovedise şi de această dată desăvârşită. Când ridicase privirea de pe blocnotes şi văzuse că Profesorul îşi revenise, rostise cu tonul lui derutant de firesc în unele împrejurări:

—A fost un medic. A spus că e vorba despre un şoc de surmenaj acut, nepericulos deocamdată... dar periculos în cazul unor repetări. Ai pe masă o reţetă şi adresa medicului. Oricum, trebuie să mai dormi. Eu plec...

În mod paradoxal, tocmai discreţia bătrânului îl întărâtase. Se trezise strigând aproape:

—Rămâi! Vreau să-ţi spun ceva... Trebuie să-ţi spun...

Bătrânul şovăise:

—Poate că... mai întâi... Să te odihneşti...

—Mă simt perfect! Perfect! Şi, în mod demonstrativ, Profesorul se săltase în capul oaselor, continuând cu o îndârjire crescândă: Trebuie să rămâi şi să mă asculţi! Ai uitat de câte ori te-am ascultat eu cu toată răbdarea?!

—Desigur... Mă gândeam doar că acum..

—Mă simt perfect! Şi acum simt nevoia să vorbesc! Poate că altă dată... n-aş mai putea... Înţelegi?!

—Înţeleg... rostise bătrânul, reaşezându-se, docil, în fotoliu şi punându-şi pe genunchi, cu o mişcare mecanică, blocnotesul deschis, de parcă s-ar fi pregătit să ia notiţe.

Mărturisirile Profesorului se revărsaseră ca un torent îndelung zăgăzuit. Muşca cuvintele, ca şi când ar fi vrut să le pedepsească fiindcă se năşteau, sau poate pentru că nu

aveau puterea să exprime tot ceea ce simţea, tot ce îl chinuise de atâta vreme. „Vorbise despre cercetările sale asupra memoriei umane şi despre stimulatorii pe care-i crease... Vorbise despre fosta sa soţie şi despre inventarea RT-ului... Vorbise despre experienţele pe care le efectuase, despre paradoxalele rezultate obţinute şi despre îndoielile şi temerile ce puseseră stăpânire pe el... Vorbise despre dragostea atât de spontan născută pentru tânăra psihiatră şi despre mult prea repetatele şi mult prea desperatele „retrăiri memoriale” la care se supusese după plecarea ei.

Bătrânul îl ascultase cu fruntea plecată, cu capul tras între umeri şi spinarea curbată, de parcă mărturisirile ar fi avut asupra lui efectul unor lovituri repetate. Înţelegea că era primul om căruia Profesorul îi făcea confidenţe şi poate că tocmai asta îl copleşea.

—Nu-mi dau seama, deloc nu-mi dau seama dacă „retrăirile memoriale” mă ajută... sau mă distrug, adăugase Profesorul. Ceea ce ştiu precis e că necesitatea de a mă „reîntoarce” în trecut îmi domină orice altă preocupare şi că-mi lipseşte voinţa de a mă opri. De altfel, nici nu doresc să o fac... E o stare... pe care nu ştiu cu ce să o compar... ca să o înţelegi mai bine...

—Poate cu... cu o drogare repetată, şoptise bătrânul.

Profesorul îl privise surprins, apoi exclamase:

—Ar fi o idee!... Valabilă? S-ar putea vorbi despre un fel de drogare cu „călătoriile memoriale”, despre un... un „drog al trecutului”?! Dacă ne-am exprima metaforic... Nu ştiu! Nu mă mai simt capabil să apreciez, cât de cât obiectiv, valoarea RT-ului, efectele pe care le produce. De asta te rog să mă ajuţi! Am să-ţi pun la dispoziţie toate datele în legătură cu experienţele mele, am să-ţi dau orice lămurire îmi vei cere, iar dumneata să tragi concluziile. Şi te-aş ruga să fii necruţător de obiectiv, aşa cum ai fost şi

eşti cu propriile dumitale cercetări. Te implor să mă ajuţi!

—Desigur... Dacă voi putea... Desigur... acceptase bătrânul, jenat de rugăminţile aproape umile ale acelui om altădată atât de stăpân pe sine. Bănuiesc însă că, pentru a înţelege totul cât mai bine, va trebui să fac eu însumi o „călătorie memorială”... Una singură... Chiar dacă după aceea am să-ţi mai cer alta... chiar dacă voi găsi argumente puternice pentru cererea mea, să mă refuzi! După cele ce mi-ai povestit, mă tem să nu cad şi eu în cursă, pentru că — de ce n-aş recunoaşte!? — deşi sunt un bătrân încă foarte activ, mă trezesc tot mai des cochetând cu crâmpeie din trecutul meu, cu acele crâmpeie când am fost, sau mi se pare astăzi că am fost fericit... Pe de altă parte, va trebui să faci un efort ca să renunţi, cel puţin temporar, la propriile dumitale „călătorii memoriale”.

—Vrei să profiţi de împrejurări şi să mă obligi la o „cură de dezintoxicare”? întrebase Profesorul cu un zâmbet amar.

—Nu m-am gândit propriu-zis la asta... Dar fără ajutorul dumitale cum aş putea ajunge la concluziile pe care mi le soliciţi?! Şi cum ai putea să mă ajuţi, dacă vei continua să te afli în starea în care te-ai aflat astăzi?!

—Da... E un lanţ logic... Sper să găsesc puterea de a mă ţine, cel puţin o vreme, departe de „tentaţie”. Sper să reuşesc, pentru că simt cum dorinţa de a înţelege sensurile majore ale experienţelor pe care le-am făcut cu RT-ul mă stăpâneşte tot mai puternic.

Bătrânul biolog socotise că era bine să facă acea „călătorie memorială”, pe care şi-o propusese, înainte de a studia fişele Profesorului, pentru ca impresia produsă de experienţă, să fie mai „pură”, neinfluenţată.

Şovăise îndelung până să se fixeze asupra unei amintiri, „rampa de lansare” a călătoriei. O pornire firească — poate şi un strop de teamă — îl îndemna să aleagă o amintire

plăcută, sau una fără mari rezonanţe sufleteşti. Se convinsese însă că avea nevoie de o „amintire şoc”, pentru ca „retrăirea afectivă” să fie de maximă intensitate. Astfel spera să-şi dea mai bine seama de efectele RT-ului. Şi, pe ecranul imprimatorului memorial, Profesorul îl văzuse, cu mulţi ani mai tânăr, deschizând cutia craniană a unui om şi injectându-i în creier cine ştie ce substanţe. Înţelesese că era vorba de acel vechi experiment al cărui epilog fusese condamnarea savantului la ani de detenţiune.

Primele cuvinte ale bătrânului după „trezire” exprimau întregul său entuziasm:

—A fost fantastic! Pot face această afirmaţie cu atât mai mult cu cât îmi dau seama că mi-am păstrat în timpul „călătoriei” o doză de „obiectivizare”, cum ştiu că o numeşti dumneata. „Retrăirea afectivă” a fost extraordinară, reconstituirea momentului absolut veridică, aşa încât, dacă nu m-ai fi prevenit, aş fi crezut, la fel ca ceilalţi, că am călătorit total, fizic, în trecut. A fost fantastic!...

—Cunosc bine acest entuziasm, replicase Profesorul. L-au trăit majoritatea experimentatorilor. Probabil că e primul „laţ” al RT-ului.

Zile în şir, bătrânul studiase fişele celor douăzeci de „subiecţi” care experimentaseră „retrăirile afective”.

Ceruse de câteva ori să i se arate înregistrarea propriei sale „călătorii memoriale”. Profesorul îi împlinise dorinţa, gândind că avea probabil nevoie de acele vizionări pentru studiul pe care îl întreprindea. După un timp, i se păruse însă că bătrânul urmărea filmul rememorării sale nu cu ochiul lucid al cercetătorului, ci cu o pasiune mult prea subiectivă. Poate că ajunsese, sau era gata să ajungă, la o formă de „retrăire afectivă” fără ajutorul RT-ului, prin intermediul filmului vizionat. Şi Profesorul distrusese

imprimarea, explicând ce-l determinase să facă aceasta:

—Vreau să-ţi păstrezi deplina luciditate pentru concluziile pe care ţi le-am solicitat. Şi revizionarea filmului ar fi ajuns poate să aibă asupra dumitale un efect oarecum asemănător cu „retrăirile” repetate.

Deşi cuprins de o evidentă stare de nemulţumire, bătrânul recunoscuse:

—S-ar putea... Ştii... În timpul „retrăirii” şi chiar pe parcursul vizionării filmului, am încercat mereu senzaţia că a existat în operaţia mea de atunci o greşeală... „de formă”, dacă pot spune aşa, nu una „de fond”. Înţeleg prin aceasta că nu metoda în sine era eronată, ci felul în care am aplicat-o... Totuşi vizionările repetate nu m-au ajutat să sesizez greşeala. E foarte probabil ca ea nici să nu fi existat. Însăşi metoda a avut fisuri. E mai bine că ai distrus filmul. Începuse, într-adevăr, să mă obsedeze, îmi agăţasem de el o nădejde absurdă... E mai bine că l-ai distrus...

Pe perioada destul de lungă în care bătrânul studiase fişele, Profesorul îşi impusese să nu mai facă nicio „călătorie memorială”. Reuşise astfel să se „dezintoxice” în suficientă măsură ca să i se trezească iarăşi interesul pentru soarta institutului său.

XI

Se trezi reamintindu-şi fragmente din „raportul final” pe care-l întocmise biologul:

„Se pare că «rememorările afective» scad vitalitatea de luptă, necesară vieţii, îşi pot anula chiar aspiraţiile, idealurile, acestea fiind legate, în mod structural, de viitor. Şi un om fără aspiraţii — oricât de «minore» — este, de

fapt, un om care a ajuns la ultima pagină scrisă din cartea vieţii sale, restul fiind doar file albe. Şi până la moartea sa biologică nu va face altceva decât să răsfoiască, prin intermediul RT-ului, vechile pagini scrise, vânând trecute emoţii, trecute clipe de fericire...”

„Se pare că «retrăirea» nu poate fi socotită viaţă propriu-zisă, aşa cum, în pictură, o copie, oricât de reuşită, nu este considerată adevărată creaţie artistică”.

„Se pare că RT-ul, folosit excesiv, provoacă fenomenul de destructurare a eului, determinându-se astfel, prematur, apariţia «vârstei retrospecţiunilor», grăbindu-se deci, în mod alarmant, «îmbătrânirea psihică»”

„Se pare...”

„Se pare...”

„Se pare…”

Toate concluziile cu caracter critic — pentru că erau şi multe care subliniau valoarea RT-ului, — începeau cu aceste cuvinte a căror explicaţie reieşea foarte clar din frazele ce încheiau studiul:

„Am încercat o analiză cât mai obiectivă, totuşi sunt departe de a socoti concluziile mele drept infailibile. Poate că numărul experienţelor a fost prea mic, sau «subiecţii» insuficient de «reprezentativi», şi astfel datele obţinute devin neconcludente. Poate că RT-ul este o descoperire atât de deosebită încât suntem incapabili, cu puterea noastră de înţelegere, să-i judecăm adevărata valoare. Poate că oamenii acestui timp sunt încă prea «slabi» din punct de vedere moral ca să-l utilizeze, şi numai urmaşii, sau urmaşii urmaşilor noştri o vor putea face, fără să se mai teamă de «efectele nocive» pe care le-am amintit în concluzii”.

Cu tot acest final oarecum „optimist” al raportului bătrânului biolog, Profesorul rămăsese ferm la decizia de a

nu mai folosi RT-ul. La un moment dat, plănuise chiar să-l distrugă odată cu proiectele pe baza cărora fusese construit, dar nu găsise suficient curaj pentru această „operaţie radicală”.

*

Se răsuci în fotoliu, căutând o poziţie cât mai comodă. Era foarte obosit, deşi peste noapte dormise suficient şi în dimineaţa aceea nu lucrase, de fapt, nimic. Şi gândurile începură să se deruleze mai încet, închegându-se parcă din crâmpeie care îşi găseau cu greu locul potrivit:

„Trebuie totuşi… să accept… Trebuie… Nu am dreptul să refuz… Şi poate că nici nu va fi nevoie… poate nu va fi nevoie să folosesc RT-ul… Şi ceilalţi stimulatori ai mei sunt mai puternici decât cei existenţi în alte… în toate institutele… Şi dacă îl voi folosi totuşi… şi va avea efect… Poate că astfel un aparat neobişnuit pentru prezent… Îşi va justifica pe deplin existenţa… rezolvând un caz cu totul neobişnuit pentru zilele noastre… Trebuie să accept… Trebuie…”

XII

A treia zi, la ora indicată de Profesor, cei doi astronauţi se prezentară la institut. Erau foarte sceptici în legătură cu noile experienţe la care urmau să fie supuşi, dar pe când brunetul îşi manifestă neîncrederea printr-o atitudine de totală indiferenţă, celălalt nu se sfii să întrebe:

—De cât timp credeţi că aveţi nevoie ca să vă lămuriţi că nu puteţi face nimic?

În pupilele Profesorului, până atunci acoperite parcă de o perdea subţire de pâclă, apăru lucirea aceea metalică care

crea multora un ciudat complex de inferioritate.

Astronautul blond se luptă o vreme cu îndârjire să-i înfrunte privirea, apoi pleoapele începură să i se zbată ca aripile unui fluture speriat şi ochii i se fixară, în cele din urmă, pe colţul biroului.

Luciul metalic din pupilele Profesorului se stinse şi răspunsul se închegă tărăgănat:

—Aş vrea şi eu să ştiu... Numai că uneori îţi trebuie mai puţin timp ca să realizezi ceva decât ca să te convingi că nu poţi realiza un anumit lucru.

Rosti cuvintele acestea cu un glas obosit, ceea ce dădu astronautului blond curajul să „atace” din nou:

—Cred că vi s-a comunicat câte zile sunt dispus să fiu cobaiul inutilelor dumneavoastră experienţe.

—Mi s-a spus. Şi probabil că timpul îmi va ajunge ca să mă lămuresc că nu pot face nimic. Aşa că... n-avea teamă... n-am să încerc să te conving să nu te sinucizi în ziua în care te-ai hotărât să o faci.

Astronautul blond tresări abia perceptibil, apoi izbucni într-un râs pe care l-ar fi dorit ironic, dar nu reuşea să fie decât strident:

—Să mă sinucid?! Credeţi că un bătrân de peste optzeci de ani ca mine, călit în cele mai fantastice încercări, un „erou al Cosmosului”, ar putea să facă ceva atât de banal, de ridicol?

—Ştiu eu?... Poate că oamenilor deosebiţi le este uneori mai greu să facă un lucru banal, „ridicol”, decât ceva aproape eroic.

—Aveţi viciul „paradoxurilor filozofice”, Profesore!

—Mai degrabă am „viciul” autoanalizei... Un viciu tare nesuferit, crede-mă... Şi probabil că ce ţi-am spus se leagă pe undeva de acest viciu.

Astronautul blond deschise larg gura, de parcă ar fi vrut

să strige, dar nu făcu altceva decât să inspire profund, apoi se lăsă să cadă într-un fotoliu şi rămase neclintit, cu pleoapele pe trei sferturi coborâte.

Celălalt „tânăr-bătrân” îşi dădu seama că Profesorul intuise intenţia fostului său tovarăş de zbor, îşi dădu seama că astronautul blond se afla într-o asemenea stare sufletească, încât sinuciderea ar fi putut să i se pară o eliberare.

„O să trebuiască să discut cu el, să încerc să-i scot din cap prostia asta, să-i spun că ar fi o laşitate”.

Imediat se trezi însă acuzându-se că e gata să acţioneze după principii etice sclerozate şi se întrebă dacă, în anumite împrejurări, sinuciderea e, într-adevăr, un act de laşitate:

„Omul nu are care dreptul să fie uneori şi «laş», atunci când această «laşitate» răspunde unor chinuitoare imperative ale sensibilităţii şi nu afectează pe nimeni altcineva?”

Nu încercă să dea un răspuns întrebării pe care o bănuia fără răspuns.

„Se pare că începi să cauţi argumentări «filozofice» pentru justificarea propriilor tale laşităţi!” se apostrofă apoi, gândindu-se, de fapt, la o anumită comportare a sa, care, după principiile ferme ale „oamenilor tari”, putea fi socotită o formă de laşitate.

Atunci când ceruse să fie transferat de la cosmodromul navelor autodirijate, înspăimântat de prima dragoste pe care o trăia la optzeci şi trei de ani, era ferm hotărât să nu o mai revadă niciodată pe tânăra directoare a muzeului. Luase brusc hotărârea, şi poate că de aici provenea vulnerabilitatea ei.

La început, socotise că „fuga” sa fusese actul unui bărbat puternic, pe deplin lucid în orice împrejurare, apoi începuse să se îndoiască însă că era aşa. Ajunsese chiar să

se întrebe dacă „fuga” din preajma fetei îndrăgite nu putea fi socotită ea însăşi o laşitate. Acest nou gând îl sâcâise îndelung, deşi încercase să-l alunge cu o ploaie de argumente, dintre care cel mai puternic rămânea vârsta, vârsta sa ascunsă de înfăţişarea tinerească.

Ca urmare a acelei ciocniri de „principii” şi sentimente, se trezise făcând ceva ce i se păruse lui însuşi ridicol: revenise la cosmodrom şi pândise. ascuns în apropierea hangarului transformat în muzeu, trecerea fetei dragi. I se păruse că a slăbit, că mersul ei nu mai are vioiciunea copilărească pe care i-o cunoştea, şi chipul îi e umbrit de tristeţe.

Când se depărtase de cosmodrom, îşi spusese însă că toate aceste impresii erau, probabil, false, născându-se din dorinţa de a crede că şi fata suferă de pe urma plecării lui.

„S-ar putea să nu mai aibă nici măcar un gând pentru mine, sau să-şi amintească doar «născocirile mele fantastice» care o ameţiseră, să-şi amintească de ele cu o duioşie uşor ironică, aşa cum ne gândim uneori la năzdrăvăniile eroilor din basmele copilăriei”.

Şi hotărâse „ferm” să nu mai facă „prostia” din ziua aceea, dar, numai după o săptămână, îşi călcase hotărârea... Apoi iarăşi şi iar...

Privindu-şi fostul tovarăş de zbor, care continua să stea neclintit în fotoliul uriaş, se întrebă dacă „măruntele” sale laşităţi, repetate atât de des în ultima perioadă de timp, n-ar merita să fie condamnate la fel de aspru ca „marea laşitate” a sinuciderii pe care „tânărul-bătrân” cu ochi albaştri o pusese probabil la cale.

„Eh! Prostii! Ieftine speculaţii pseudoetice! se apostrofă. În cazul lui e vorba de viaţă... Dar în cazul meu? Nu e vorba tot de viaţă... chiar dacă sub alt aspect? Şi poate nu numai de viaţa mea...”

Vâltoarea de gânduri, de judecăţi, ce i se păreau când judicioase, când stupide, îl tortura. Se trezi strigând aproape:

—Să începem! Dacă e ceva de început... să începem odată!

Profesorul repetă ca un ecou vătuit de depărtare:

—Să începem... Dacă e ceva de început...

XIII

Timp de câteva zile, Profesorul folosi trei stimulatori memoriali, cei mai perfecţionaţi pe care îi construise. Cu ajutorul lor, astronauţii încercară să spargă platoşa neagră a uitării în spatele căreia se aflau şaizeci de ani din viaţa lor. Reuşiră să-şi amintească, până în cele mai mici amănunte, tot ce se petrecuse înaintea ciocnirii „navei-pui” de acel „ceva” invizibil, dar nimic, absolut nimic din următorii zeci de ani.

Profesorul ezita încă să folosească RT-ul.

Intervenţia hotărâtă a „pacientului” blond îl determină să facă însă pasul pe care ar fi dorit să-l evite:

—Dacă singurele „minuni” pe care le aveţi la îndemână sunt cele folosite până acum, ar trebui să vă recunoaşteţi învins şi să puneţi capăt acestui şir de încercări repetate.

—Să punem capăt?! Dar nici n-am început experienţele pentru care aţi fost aduşi la mine.

Şi Profesorul le vorbi despre „rememoratorul total” şi despre hotărârea pe care o luase de a nu-l mai folosi.

—Totuşi, în cazul vostru, va trebui să-l folosesc! Dacă există o posibilitate cât de mică să vă redau amintirile, n-am dreptul să nu încerc. Cine ştie cât valorează amintirile voastre uitate. Cine ştie ce porţi se pot deschide prin ele.

Recunosc: poate să fie vorba şi de orgoliul meu de om de ştiinţă, retrezit de necunoscutul care ne sfidează. Şi mai e un motiv „egoist”: dacă aş reuşi ceva cu voi, aş căpăta convingerea că nu mi-am pierdut zadarnic atâţia ani de viaţă ca să construiesc RT-ul.

—Te înţeleg! exclamă astronautul blond, cu spontaneitatea care constituia o trăsătură a caracterului său. Şi uite... sunt dispus să amân termenul-limită pe care îl fixasem... să-l amân cât îţi va fi necesar. Ca să fiu sincer, nici nu mă mai tentează atât de mult să fac... ceea ce hotărâsem să fac... Mi-ai ghicit intenţia şi de asta nu prea mai are haz... Mă voi supune, fără să crâcnesc, la toate experienţele... şi pentru că îmi eşti simpatic. Şi ştii ce m-a făcut să te simpatizez? Luciul acela drăcesc ce-ţi apare uneori în privire şi pe care nu-l pot înfrunta, adică exact ceea ce cred că te face altora antipatic... Sper să nu te superi că-ţi vorbesc pe un ton atât de familiar. În fond, ai fi putut să-mi fii fiu, Profesore!

—Într-adevăr. De asta promit să nu mă supăr orice mi-aţi spune, oricât m-aţi „judeca”. Am să iau totul drept o severă, dar dreaptă „judecată paternă”.

Astronauţii izbucniră în râs. Şi Profesorul. Era pentru prima oară când râdeau de când se cunoscuseră.

XIV

Spre deosebire de ceilalţi experimentatori cărora nu le dăduse nicio lămurire în legătură cu felul de a acţiona al RT-ului, lăsându-i uneori să creadă chiar că era vorba de un transfer fizic în trecut, Profesorul explică astronauţilor, în mod detaliat, construcţia „rememoratorului total”, de fapt, tot un stimulator memorial, dar bazat pe principii

fundamental deosebite de cele „clasice”.

—Forţa sa de revitalizare a memoriei poate fi de opt sau chiar zece ori mai mare decât a stimulatorilor cu care aţi făcut experienţele de până acum, ceea ce permite reînchegarea vechilor stări afective, „retrăirea” lor... În cazul vostru însă nu reînvierea stărilor afective mă interesează, ci încercarea de a sparge zidul atât de gros al uitării.

—Dar probabil că stările afective le vom retrăi şi noi. Doar n-om fi mai insensibili decât alţii! exclamă astronautul blond, care sorbise nesăţios explicaţiile.

—Desigur. Îmi imaginez însă că starea sufletească pe care aţi avut-o înaintea prăbuşirii pe acel „ceva” invizibil n-a fost deloc plăcută şi deci nici repetarea ei... Totuşi va trebui să o retrăiţi, poate chiar de mai multe ori, pentru că atacarea „zidului uitării” va porni de pe rampa amintirii minutelor premergătoare catastrofei.

—Oricum... Bănuiesc că trebuie să fie grozav să poţi retrăi la comandă vechile stări afective! adăugă astronautul blond.

—Într-adevăr, grozav... încuviinţă Profesorul cu un zâmbet crispat. Numai că acest „grozav” poate avea mai multe sensuri... Dar... nu despre asta e vorba acum! Aşa cum v-am spus, în cazul vostru, RT-ul va acţiona doar cu scopul de a pulveriza, sau măcar de a fisura strania amnezie pe care v-a provocat-o probabil „cineva”, acel, „cineva” care v-a expediat apoi pe Pământ.

Astronauţii efectuară, la scurt interval de timp unul după celălalt, primele experienţe cu RT-ul. Deşi promiseseră că se vor concentra intens asupra amintirii minutelor dinaintea prăbuşirii lui „Icarus I” şi a „navei pui”, Profesorul văzu pe „ecranul memorial” — despre a cărui existenţă nu vorbise încă pacienţilor — cu totul altceva decât dramatica

întâmplare pe care o aştepta.

În timp ce blondul era conectat la aparat, pe ecran apărură crâmpeie dintr-o poveste de dragoste, având ca eroi pe experimentator şi o fată cu păr lung, cu ochi catifelaţi. După îmbrăcămintea lor, cât şi datorită faptului că ştia perfect, din informaţiile primite, tot ce făcuse astronautul blond de când se întorsese pe Terra, Profesorul deduse că era vorba de întâmplări trăite cu zeci de ani în urmă, probabil în preajma plecării lui „Icarus I”.

Şi al doilea pacient se lansă în „călătoria-memorială” de pe o cu totul altă „rampă” decât cea solicitată de Profesor, şi pe ecran apăru interiorul unei hale în care se amenajase un muzeu al călătoriilor cosmice. Printre exponate se mişca, cu paşi uşori, o fată al cărei trup gingaş amintea de străvechile stampe japoneze. Profesorul deduse că era vorba de scurta idilă pe care astronautul brunet o trăise cu câteva săptămâni în urmă. Din informaţiile primite, cunoştea destul de bine ce se petrecuse în improvizatul muzeu.

După ce amândoi pacienţii încheiară prima lor „călătorie memorială”, Profesorul discută cu fiecare în parte.

Astronautul blond părea schimbat. O sclipire intensă apăruse în ochii lui până atunci acoperiţi de pâcla blazării, a indiferenţei. Întregul trup îi vibra parcă de o vitalitate nouă, de o bucurie pe care se străduia din răsputeri să o ascundă.

—Cred că situaţia nu e prea roză, Profesore. Îmi dau seama că n-am putut să-mi amintesc nimic... din cele ce s-au petrecut după prăbuşire! rosti el dintr-o răsuflare, de parcă ar fi căutat să scape cât mai repede de cuvinte.

Savantul îl fixă cu privirea aceea greu de înfruntat şi, fără un cuvânt, reconectă „imprimatorul memorial”. Pe ecran reapărură imaginile captate cu puţin timp înainte. Abia într-un târziu, astronautul reuşi să îngâne:

—Într-adevăr... La asta m-am gândit... Asta am retrăit... Apoi se revoltă: Dar cine îţi dă dumitale dreptul să „furi” în felul acesta amintirile oamenilor?

—Dreptul? La început am crezut că necesităţile ştiinţifice mi-l pot da... Acum nu mai sunt deloc sigur...

Era atâta tristeţe în glasul Profesorului, încât revolta astronautului se risipi dintr-o dată şi se trezi exclamând cu o spontaneitate juvenilă:

—Nu-i aşa că soţia mea e frumoasă?... Era... frumoasă...

—Foarte frumoasă, se grăbi Profesorul să încuviinţeze.

—Da, foarte frumoasă... Îmi dau seama că am retrăit din plin toate sentimentele de atunci... Şi sunt doar peste şase decenii! E o invenţie fantastică... pe care vreau s-o folosesc... s-o folosesc cât mai des!

—Ţi-am spus de la bun început că RT-ul o să reintre în acţiune doar cu un singur scop: ca să încerc să vă redau amintirile pierdute. V-am explicat şi ce pericol probabil poate să prezinte folosirea lui repetată.

—Pentru mine nu există niciun pericol! Eu, oricum, trăiesc cu gândurile numai în trecut. Dar gândurile îmi sunt insuficiente, mă chinuiesc doar şi probabil că de asta mi-am şi zis că ar fi mai bine... să se termine totul... Pe mine invenţia dumitale ar putea, în mod precis, să mă facă fericit! Cu ajutorul ei cred că aş reuşi să-mi smulg definitiv din suflet... gândul pe care îl cunoşti... Oricum, ţin să precizez un lucru: dacă n-o să-mi îngădui să „retrăiesc”, din când în când, şi clipele pe care le doresc eu, n-ai să mai poţi conta pe mine!

—Mă ameninţi?

—Ia-o cum vrei!

—Hm... O să mă mai gândesc...

—E dreptul dumitale! Dar să ştii că nu-mi schimb hotărârea!

Chiar din clipa când astronautul blond părăsi laboratorul, Profesorul ştia că-i va face pe voie, pentru că începuse să creadă că în cazul acestui om „retrăirile memoriale” puteau fi, cel puţin temporar, o binefacere.

Astronautul brunet, cu care Profesorul discută imediat după plecarea celuilalt, recunoscu de la bun început:

—N-am putut rezista tentaţiei şi mi-am fixat gândul pe altă amintire... nu pe minutele dinaintea prăbuşirii.

—Ştiu! rosti Profesorul, privindu-l cu simpatie pe cel ce-şi mărturisea atât de sincer slăbiciunea.

Pe ecran se reproiectară imaginile „călătoriei memoriale”. Astronautul privi totul cu stăpânire de sine şi replica pe care o dădu apoi păru doar o constatare neutră:

—Totul s-a petrecut aşa... Exact aşa... Şi, după o tăcere prelungită, începu să pună nenumărate întrebări în legătură cu „ecranul memorial”.

Profesorul îi răspunse binevoitor, dar, la un moment dat, îşi dădu seama că pacientul căuta, de fapt, să evite o discuţie legată de „retrăirea” sa. Totuşi socoti necesar să „atace” frontal acest subiect.

-— Bănuiesc că ceea ce am văzut adineauri pe ecran s-a petrecut „aievea”, cu puţin timp în urmă... Nu?

Astronautul se posomorî. Plecă fruntea, poate într-un gest de încuviinţare, sau poate pentru că nu voia să întâlnească privirea Profesorului. Acesta continuă să insiste:

—Nu înţeleg de ce ai simţit nevoia să retrăieşti nişte clipe atât de apropiate în timp... şi pe care cred că ai putea să le repeţi oricând.

Încerca să interpreteze cât mai bine naivitatea. Ştia despre „fuga” astronautului brunet din preajma tinerei „directoare” şi înţelegea mobilul „retrăirii”, totuşi voia să provoace o discuţie. Bănuia că, discutând, pacientul ar fi putut să-şi lămurească sie însuşi unele lucruri pe care nu le

înţelegea, sau pe care le judeca poate greşit.

—De ce nu te duci iarăşi la fata aceea gingaşă? Fiindcă bănuiesc că nu te mai duci, dacă ai simţit nevoia să retrăieşti amintirea.

—Într-adevăr... nu mă mai duc. Aş vrea... dar îmi dau seama că nu trebuie... N-ai văzut? N-ai văzut-o ce tânără e?

—V-am văzut pe amândoi. La fel de tineri.

—Dar tinereţea mea e o minciună... pe când a ei...

—O minciună? De ce? Toate analizele pe care le-am primit confirmă faptul că organismul dumitale se află în epoca celei mai înfloritoare tinereţi.

—Şi, totuşi, am peste nouăzeci de ani!

—Şi totuşi nu-i ai dacă trupul nu i-a înregistrat! Doar sufleteşte ai putea avea această vârstă... Mă îndoiesc însă... dacă ai reuşit să te îndrăgosteşti. Pentru că te-ai îndrăgostit, nu?

—Mă tem că da... Şi... imaginează-ţi ironie! E pentru prima oară când mi se întâmplă!

Începu să-şi „descarce inima”, vorbind despre clipele petrecute alături de tânăra „directoare”...

—Mă gândesc astăzi că poate poveştile mele cosmice au ameţit-o, aprinzându-i puternic imaginaţia. De aici s-a născut admiraţia ei pentru mine, admiraţie pe care am luat-o drept iubire... Poate că nici nu era vorba încă de aşa ceva...

—Dacă ai ajuns la această concluzie, ar fi normal să te duci s-o vezi, să vorbeşti cu ea.

—Mi-e teamă! Probabil că atunci am „fugit” fiindcă mi-am dat pentru prima oară seama că o iubesc. Poate că acţiunea a fost determinată mai mult de ceea ce simţeam eu, decât de ceea ce credeam că a început să simtă ea pentru mine.

—Complici totul inutil... ca orice îndrăgostit.

—Dar lucrurile sunt complicate!

—De ce? Pentru că eşti un tânăr care s-a născut acum optzeci de ani?

—Pentru că sunt un tânăr care cine ştie dacă nu va intra într-un proces brusc de îmbătrânire. Îţi dai seama ce-ar putea să simtă femeia care m-ar iubi, când... Îţi dai seama ce risc şi-ar lua o femeie legându-şi viaţa de a mea?!

—În primul rând, nu cred că acest risc există. Presupun că aici, pe Pământ, organismul dumitale îşi va continua în mod firesc viaţa, pornind de la vârsta reală pe care o are, adică cea de douăzeci şi ceva de ani... Dar să luăm problema şi sub alt aspect: riscul ce şi l-ar lua femeia aceea, riscul de a te vedea îmbătrânind, în timp ce ea e încă tânără, ar putea să existe şi pentru dumneata. De ce să presupunem numai că vei trăi un proces rapid de îmbătrânire şi nu unul nefiresc de lent? Atunci dumneata ai ajunge să o vezi bătrână pe femeia dragă, în timp ce vei fi încă tânăr... Dar sunt convins că toate aceste riscuri nu există! Şi, oricum, în dragoste, în adevărata dragoste, se riscă întotdeauna ceva, adeseori destul de mult.

—Dar riscul de care vorbesc eu e cu totul deosebit!

—Numai pentru că situaţia este, pentru vremea noastră, deosebită. Poate că mai târziu, când oamenii vor mişuna prin Cosmos, o astfel de situaţie „deosebită” va deveni una „obişnuită”, pe care o vor rezolva după străvechea metodă a „nodului gordian”. Poate că riscurile de care vorbeşti, şi care pentru dumneata cred că sunt inexistente, vor fi atunci reale, dar asta nu-i va împiedica pe oameni să se îndrăgostească. Bineînţeles, dacă dragostea va mai exista şi nu va fi înlocuită de o „bunăvoinţă perfect naţională, perfect educată din fragedă pruncie, perfect dirijată de necesitate”, aşa cum prevedeau şi mai prevăd încă unii futurologi, după părerea mea nişte impotenţi sentimentali

care, pledând pentru dominaţia deplină a raţiunii în orice act uman, nu fac altceva decât să-şi imagineze întreaga specie modelată „după chipul şi asemănarea lor”, cu izvorul sentimentelor complet secătuit... Dar... iartă-mă! Am deviat oarecum discuţia... pentru că... de ce nu ţi-aş mărturisi?... E o problemă care nu-mi poate fi indiferentă oricâte „eforturi raţionale” aş face... Aş vrea să-ţi mai pun doar două întrebări: eşti convins că n-ai regreta tot restul vieţii gestul „eroic” şi de un „înalt nivel etic” al „fugii” dumitale? Şi eşti convins că fata aceea, dacă s-a îndrăgostit cu adevărat de dumneata, va putea să iubească la fel a doua oară? Poate că, „fugind”, îi oferi o anumită formă de linişte, dar îi furi nişte clipe unice de fericire. Şi, după părerea mea, clipele astea au mult mai mare importanţă decât cea mai tihnită linişte.

—Nu ştiu... Nu ştiu ce să spun... Ştiu doar că în fiecare zi îmi vine să alerg la cosmodrom şi, ascuns în preajma muzeului, să o văd trecând... măcar câteva clipe. Mă dispreţuiesc pentru că nu mă pot stăpâni, şi totuşi... nu mă pot stăpâni!... Şi cred că într-una din zile... am să fac pasul următor... uitând de orice risc!

—Aşa şi trebuie! Metoda „nodului gordian”!

Discuţia continuă apoi pe o altă temă, ceva în legătură cu adaptarea omului la un nivel de civilizaţie superior celui cu care era obişnuit. La un moment dat, astronautul puse însă o întrebare în afara noului subiect:

—După cum am văzut, „retrăirile memoriale” le puteţi capta în imagini. E ceva... ca un film mut. Cuvintele experimentatorului şi ale celor cu care „intră în contact” în timpul „retrăirii” nu pot fi înregistrate?!

—Ba da! Dar până acum n-am făcut-o. Există un dispozitiv... Nu l-am utilizat însă. Imaginile îmi ajungeau pentru scopurile mele ştiinţifice. Şi aşa am trăit tot timpul

sentimentul că sunt un infractor. Dacă aş fi auzit şi cuvintele!... Ele pot exprima mai intim gândurile decât orice gest şi chiar decât acţiunile care, nu rareori, împlinesc doar parţial intenţiile mărturisite prin cuvinte.

—Nu te supăra, Profesore, dar această reţinere de a folosi „înregistratorul sonor”, de a face experienţele până la ultima lor consecinţă, poate fi considerată ca o formă de laşitate.

—Perfect de acord. Iată-ne, deci, pe noi, „oamenii deosebiţi”, cum arătăm în lumina adevărului. Slăbiciunile noastre mari şi mărunte, laşităţile noastre mari şi mărunte... Noi, „oamenii deosebiţi”!...

XV

Când intră în hala transformată în muzeu; îşi repetă, pentru cine ştie a câta oară: „Probabil că nici nu s-a mai gândit la mine... Sau s-a gândit ca la cineva care reuşea să o distreze cu poveşti trăsnite... Ideea că s-a îndrăgostit era doar o iluzie de-a mea, sau o formă de autoflatare... Cred că aşa a fost... Şi e bine dacă a fost aşa!”

Pornind de la aceste gânduri, îşi conturase şi o imagine a reîntâlnirii cu fata îndrăgită. O vedea ieşindu-i înainte cu zâmbetul ei deschis şi puţin naiv, o vedea întinzându-i mâna şi întrebându-l direct, aşa cum întrebi pe oricare prieten pe care nu l-ai mai văzut de mult: „Ce mai faci? De ce n-ai mai trecut pe aici?” Şi pregătise un răspuns destul de plauzibil.

Muzeul părea pustiu. Ştia însă că ea se afla acolo. O văzuse intrând. O văzuse din ascunzătoarea unde pândise iarăşi o bucată de timp, măcinându-şi nehotărârea.

Păşi printre exponate, stăpânit de senzaţia că cineva îl

urmăreşte cu privirea. Şi acel „cineva” nu putea să fie decât ea. Probabil că stătea ascunsă şi aştepta, cu plăcerea copilărească, ce-i era proprie, să-şi facă o apariţie şocantă.

Astronautul se strădui să calce cât mai firesc şi tocmai de asta mersul îi era atât de crispat. Se opri în faţa câtorva panouri, prefăcându-se că le citeşte, dar întreaga atenţie i se concentrase în aşteptarea apariţiei ei. Şi, la un moment dat, deşi nu auzi niciun zgomot, îi simţi apropierea. Cu un mare efort de voinţă, reuşi să nu întoarcă brusc capul. Aştepta cuvântul, primul cuvânt care va veni, care trebuia să vină din partea ei. Şi, într-adevăr, vocea uşor alintată din pricina felului în care lungea vocalele, vocea al cărei ecou îl păstra nealterat, de săptămâni, în întreaga sa fiinţă, rosti cea mai obişnuită întrebare ce s-ar fi putut pune în acel loc:

—Îţi place exponatul? E aici de curând... nu-l ştii...

El îşi răsuci trupul încet, nefiresc de încet, amânând, cu voluptate, clipa când trebuia să-i întâlnească privirea. Apoi se pierdu parcă în cerul albastru-violaceu al ochilor ei. Cine ştie după cât timp, o auzi punând aceeaşi întrebare şi se trezi răspunzând cu o voce ce i se părea complet străină, pentru că reuşea să exprime, prin calm, cu totul altceva decât ceea ce simţea:

—Foarte interesant... Probabil că ai avut destulă bătaie de cap ca să-l obţii.

Abia după ce dădu răspunsul privi spre exponatul alături de care se afla, şi reuşi să-l vadă cu adevărat. Era „jurnalul de bord” al unei vechi expediţii cosmice.

Fata începu să povestească cu lux de amănunte „istoria” acelui exponat şi felul în care reuşise să „pună mâna” pe el. Vorbea cu schimbări bruşte de ritmuri, de parcă s-ar fi temut să nu termine prea repede ceea ce avea de spus. Şi totuşi subiectul se epuiză. Urmă o tăcere pe care el o simţi ca pe o prezenţă materială, ca pe un lichid dens ce-l

acoperea şi din care ştia că ar fi putut scăpa numai rostind câteva cuvinte, chiar cele mai banale. Dar unde erau cuvintele acelea?!

Tot fata reuşi să rupă tăcerea, punând convenţionala întrebare, pe care el parcă o uitase cu totul:

—Şi tu ce mai faci? Unde mai lucrezi acum?

„E aproape exact cum mi-am imaginat! Ar trebui să fiu bucuros. Doar asta am vrut!” îşi zise el, cu o ironie îndârjită.

Şi se apucă să înşire povestea născocită din timp, care, după părerea lui, putea să-i justifice perfect dispariţia precipitată. Încheie cu un „argument forte”:

—Propunerea a venit pe neaşteptate şi mi se cerea o hotărâre imediată. Am plecat acolo. E o muncă mult mai interesantă şi cu perspective la care aici nici nu puteam visa... Înţelegi, nu?

—Desigur. Ai făcut foarte bine. Astfel de ocazii se ivesc poate numai o singură dată în viaţă... Şi... te-ai adaptat?

„Iată cum se încheagă cea mai banală discuţie!” îşi spuse el, cu un început de revoltă. Ştia că, dacă voia să continuie „jocul”, trebuia să răspundă cu lux de amănunte, dar nu reuşi să rostească decât: „Mă descurc...” Apoi adăugă o frază pe care creierul parcă nici nu apucase să o cenzureze:

—Trebuie să plec! Îmi pare bine că te-am văzut.

—Şi mie, răspunse fata.

Astronautul simţi glasul ei ca pe o aripă îngheţată, aşezându-i-se pe inimă.

„Acum o să-mi întindă mâna, ca unui cunoscut întâlnit întâmplător, poate că o să-mi spună chiar banala frază de politeţe: «Să mai treci pe aici»... apoi... gata! N-o să mai ai de ce să te frămânţi, bătrâne! Sufletul tău, conştiinţa ta blindată de atâtea «înalte principii etice» îşi va regăsi liniştea... Se va îneca în linişte! Se va sufoca de linişte!”

Dar fata rosti cu totul altceva decât se aştepta el:

—Te rog, ajută-mă puţin... Ajută-mă să mut un panou... un singur panou... Şi, fără să-i mai aştepte încuviinţarea, se îndreptă spre un, colţ al halei.

O urmă, cu privirea ţintuită pe părul ei ce strălucea în lumina fluorescentă ca un mic astru cu reflexe de aramă.

Fata se opri. Trupul îi pendulă uşor, a nehotărâre. Apoi, brusc, prea brusc ca gestul ei să nu trezească suspiciuni; arătă un panou:

—Ăsta! Să-l ducem undeva... încolo... Trebuie să fac loc... O să am nevoie de puţin loc liber...

Amândoi se repeziră spre panou. Parcă se întreceau care dintre ei să-l apuce primul. Pe marginea panoului, mâinile li se atinseră şi agitaţia lor se prefăcu într-o încremenire aproape totală. Doar mâinile începură să se mişte, după un timp, alăturându-se din ce în ce mai mult, lipindu-se una de alta. Apoi degetele ei strânseră, cu un fel de desperare mâna bărbatului şi cuvintele ţâşniră ca nişte scâncete înăbuşite:

—De ce-ai fugit?!... Vreau să-mi spui de ce-ai fugit!... Trebuie să ştiu de ce-ai fugit!

Câteva clipe, el trăi senzaţia că tavanul înalt al halei se apropie ameninţător, gata să-l strivească. Dorea să zică ceva, să repete povestea ticluită din vreme, dar sunetele refuzau să se nască.

—Nu! Mai bine nu spune nimic! Nu vreau să ştiu de ce-ai plecat atunci! Nu mai vreau să ştiu!... Altceva să-mi spui... Acum ai să pleci... ai să fugi iar? Şi n-ai să mai vii?

Glasul ei avea ceva din glasul unui copil îngrozit că ar putea fi lăsat singur într-o cameră întunecoasă, şi el simţi aproape dureros nevoia să-i spună toate cuvintele liniştitoare ce există pe lume. Cuvintele acelea i se zbăteau în stoluri bezmetice prin creier, dar niciunul nu se lăsa

prins. Şi braţele lui încercară să înlocuiască cuvintele nebune, întinzându-se spre fata în ochii căreia se adunaseră parcă toate spaimele lumii.

XVI

Experienţele cu RT-ul fură reluate chiar a doua zi. Astronautul blond, nerenunţând la „şantajul” său (căruia Profesorul hotărâse să i se supună), făcu mai întâi o „călătorie memorială în interes strict personal”, cum o numi el însuşi, cu un strop de ironie. Înainte, ceru însă Profesorului să-şi dea cuvântul că nu va urmări şi nici nu va înregistra filmul retrăirilor sale „particulare”. Savantul acceptă, folosind prilejul de a plasa şi el o ironie:

—Cred că imaginaţia mea e capabilă să înlocuiască ceea ce aş putea să văd. Bănuiesc spre ce ţărm al trecutului te vei repezi.

După „călătoria în timp”, pacientul blond se simţi foarte bine dispus:

—Aşa mai merită să trăieşti! E-n regulă, Profesore! Dumneata îmi redai câteva clipe de fericire şi, drept plată, poţi face apoi cu mine oricâte experienţe doreşti!

În bună dispoziţie se afla şi celălalt astronaut, care nu şovăi să-i mărturisească Profesorului:

—Am reuşit să fac „laşitatea” despre care ţi-am vorbit. Cred că trebuie să-ţi mulţumesc. Nu ştiu cât timp o să am curajul să fiu „laş”... dar deocamdată...

Profesorul era şi el satisfăcut. Starea psihică a celor doi pacienţi se dovedea propice experienţei pe care urmau să o facă.

Astronautul blond fu reconectat RT-ului. Trebuia să încerce primul să spargă „zidul uitării”. Profesorul îi ceru o

maximă concentrare asupra amintirii clipelor dinaintea prăbuşirii „navei pui” şi pe ecranul memorial apăru interiorul unei cabine spaţiale, ocupat de patru oameni, printre care cei doi „tineri-bătrâni”. Astronautul blond apăsa cu disperare pe butoanele tabloului de comandă, în timp ce ceilalţi, aşezaţi în poziţii nefireşti, cu trupurile pietrificate parcă, strângeau braţele fotoliilor şi priveau cu ochii dilataţi spre hublouri. Chipurile lor apăreau alternativ pe ecran, în imagini montate parcă într-un decupaj rapid, imagini printre care se intercala pata de un negru intens din spatele hublourilor şi butoanele tabloului de comandă pe care alergau, apăsând cu disperare, degetele unui om. Era, desigur, acel amalgam de imagini perceput de astronautul blond în clipele premergătoare catastrofei. Apoi pe ecran apăru conturul unuia dintre fotolii, mărindu-se fulgerător, transformându-se într-o pată cenuşie. Experimentatorul, şi până atunci extrem de agitat, scoase un strigăt scurt. Pe faţa lui, devenită dintr-o dată complet imobilă, groaza îşi lăsase, apăsat, amprentele.

Profesorul bănui că acel prim-plan cu fotoliul era ultima imagine pe care o zărise „subiectul” înainte de a-şi pierde cunoştinţa în urma şocului suferit de „nava pui”. Zidul uitării de aici încolo se ridica, apărând pe ecran sub forma unei pete de un negru catifelat pe care ţâşnea, din când în când, o vagă fulguire de scântei, când roşii, când verzi, când galbene.

Hotărî să rămână încă o bucată de vreme „neutru”. Dar când îşi dădu seama că timpul de funcţionare a RT-ului — timp limitat pentru fiecare caz în parte — se apropie de sfârșit şi ecranul continuă să fie acoperit de aripa de întuneric înţepată de infime scântei colorate, intensifică forţa de acţiune la aparatului. Pe ecran nu apăru însă nimic nou. „Subiectul” continua şi el să stea în aceeaşi

imobilitate, purtând parcă pe figură o mască a spaimei. Dar când intensitatea de influenţare a RT-ului atinge aproape limita maximă, scânteierile se vitalizară, roiurile roşii, verzi, galbene ţâşnind aproape simultan din adâncul întunericului catifelat şi încercând parcă să se unească undeva, spre centrul ecranului.

Profesorul nutri speranţa că în zece minute, cât mai putea să funcţioneze RT-ul în cadrul acelei experienţe, „zidul uitării” se va fisura, măcar puţin. Se văzu însă silit să întrerupă experienţa. Trupul pacientului începu, dintr-o dată, să fie zguduit de convulsii puternice, oarecum asemănătoare cu cele din crizele de epilepsie. Profesorul se temu de un accident.

„Deşteptarea” astronautului blond fu însoţită de gemete surde. Reuşi cu greu să rostească primele cuvinte:

—Parcă mă întorc din iad... Din iad...

—E firesc. Doar accidentul n-a fost o plăcere! replică Profesorul cu un ton puţin agresiv. Era nemulţumit că întrerupsese experienţa înainte de expirarea timpului-limită şi, cu toate că-şi dădea perfect seama că „subiectul” nu avea nicio vină, nu-şi putea stăpâni nervozitatea.

—Mă simt... cum să spun... parcă am ieşit dintr-un teasc, în care mi s-a stors toată vlaga... Uite... şi acum.. dacă închid ochii... parcă văd zburându-mi prin cap licurici coloraţi.

„Scânteile de pe ecran?! se întrebă Profesorul. Posibil”...

Astronautul se sculă din fotoliul RT-ului şi făcu câţiva paşi şovăitori, ca şi când ar fi reînvăţat să meargă.

— Da... Parcă mă întorc din iad! Aparatul ăsta al dumitale poate să mă trimită când în iad... când în rai... Aş vrea să văd şi eu imaginile. Le-ai înregistrat, nu?

—Desigur. Dar nu e necesar să le mai vezi. Cred că ar fi chiar contraindicat. Vizionarea pe ecran a ceea ce ai retrăit

ar putea să devină, în experimentele ulterioare, un inhibant. De altfel, bănuiesc că n-ai avea nicio bucurie, revăzând filmul.

—Dar după aceea... după aceea ce-a apărut, pe ecran?

—Bezna uitării! răspunse sec Profesorul.

—Aşadar... eşec?!

—Deocamdată.

—Hm... deocamdată... Să zicem... Eu m-aş bucura să facem cât mai multe experienţe, chiar dacă de fiecare dată ai să mă trimiţi în „iad”. Ştiu că, drept compensaţie, îmi vei oferi şi o călătorie în „raiul” pe care mi-l aleg. Şi ăsta mi se pare acum singurul lucru important...

*

O bună parte din „retrăirea memorială” a celui de-al doilea subiect decurse foarte asemănător cu cea a astronautului blond. Doar că interiorul „navei pui” apăru pe ecran proiectat din alte unghiuri şi imaginea frecvent repetată era cea a hubloului în spatele căruia domnea întunericul absolut. Spre el îşi îndreptase, desigur, astronautul brunet cea mai mare parte a atenţiei, înaintea accidentului, sperând să poată zări o formă cât de vagă prin care să se exprime vizual acel „ceva” care îi atrăgea cu o forţă irezistibilă.

Apoi pe ecran apăru pata de un negru intens, catifelat, şi subiectul împietri, cu toate spaimele trăite cândva impregnate în trăsăturile feţei. Dar roiurile de scântei colorate, care perforau pata neagră, fură de la bun început mai numeroase şi mai strălucitoare decât în cazul experienţei celuilalt subiect. Ţâşneau de undeva dinspre marginile ecranului, zburând spre centrul său, cu o strălucire ce sporea în aşa măsură, încât culorile se

transformau toate într-un argintiu intens. Se crea senzaţia că jerbele de scântei fac disperate eforturi să se contopească acolo, în mijlocul ecranului, dar o forţă necunoscută le împiedică, le stinge înainte de a reuşi să se întrepătrundă.

Profesorul urmări cu maximă atenţie acel joc de scânteieri, aşteptând să se petreacă ceva deosebit. Dar imaginile de pe ecran deveniră stereotipe prin perfecta lor asemănare şi, „timpul limită” de funcţionare a RT-ului se apropia de sfârşit. Hotărî, ca şi în cazul anterior, să intensifice forţa de acţiune a aparatului. Numărul jerbelor de scântei se mări. Roşii, galbene, verzii, portocalii, se repezeau cu o viteză sporită spre centrul ecranului, unde căpătau aceeaşi culoare unică, acelaşi argintiu intens. Lupta dintre scântei şi forţa care le împiedica să se contopească devenise parcă şi mai dramatică…

Profesorul intensifică la maximum puterea de influenţare a RT-ului. Privirea sa alerga înfrigurată când spre ecran, când spre astronautul pe care se aştepta să-l vadă, dintr-o clipă în alta, zguduit de convulsii puternice. „Subiectul” rămase însă în aceeaşi poziţie inertă, în timp ce scânteile, ca nişte roiuri de viespi înnebunite de furie, se îngrămădeau spre centrul ecranului.

Apoi se produse ceva, o mică explozie orbitoare, şi Profesorul închise instinctiv ochii, în timp ce-l fulgeră un gând: „Ecranul! S-a distrus!” Dar, când privi din nou, văzu că ecranul memorial funcţiona perfect. Pe el apăruse însă cu totul altă imagine. Pata de întuneric rămăsese ca fundal dominant, negrul căpătând parcă o intensitate în plus, un fel de profunzime, poate pentru că nu mai era înţepat de roiurile de scântei multicolore, care dispăruseră cu totul, sau poate pentru că primea noi valenţe prin contrast cu „silueta” argintie ce se formase în mijlocul ecranului.

„Silueta” avea o formă prelungă, dar fără contururi fixe. Marginile ei pulsau parcă, în unele locuri apărând, temporar, vagi „înmuguriri”.

Concentrat cu toată atenţia asupra noii imagini de pe ecran, căreia încerca zadarnic să-i găsească un înţeles, Profesorul tresări puternic auzind clinchetul repetat care anunţa că timpul de funcţionare a RT-ului se epuizase. Imaginea de pe ecran dispăru. Astronautul se mişcă uşor în fotoliu, apoi începu să respire regulat, cu gura întredeschisă şi faţa mult mai destinsă decât în timpul experienţei. Şi crisparea trupului dispăruse aproape cu totul. Adormise…

XVII

În cea de a doua experienţă, astronautul blond suportă şi el cu mult mai bine intensificarea acţiunii RT-ului până la limita maximă. Şi înnebunitele roiuri de scântei multicolore pieriră, la un moment dat, într-o unică explozie. Pe ecran apăru, exact ca în cazul experienţei astronautului brunet, „silueta” argintie, cu contururi uşor variabile.

În următoarele cinci „călătorii memoriale”, lucrurile se petrecură aproape identic şi Profesorul începu să creadă că cei doi nu aveau, într-adevăr, niciun fel de amintiri din lunga perioadă cât lipsiseră de pe Pământ.

Experienţele continuară însă.

Într-una din zile, în timp ce la RT era conectat astronautul blond, „silueta” argintie, apărută pe ecran cu destul de mult timp înaintea expirării celor treizeci şi cinci de minute cât putea dura o „călătorie memorială”, începu să se topească parcă, întinzându-se şi pierzând din strălucire, devenind un fel de fundal plumburiu pe care se conturară, din ce în ce mai clar, imagini care căpătau

înţeles. Profesorul trăi câtva timp nădejdea că zidul uitării se năruie. Încercă însă o mare decepţie când imaginile se închegară pe deplin. Îl văzu pe astronautul blond, undeva, pe un vârf de munte, alături de aceeaşi femeie pe care o mai zărise odată pe ecran cu prilejul primei experienţe, când pacientul „trişase”. Era soţia astronautului, imaginea ei de acum şaptezeci de ani, păstrată cu sfinţenie în amintirea bărbatului. Perechea stătea îmbrăţişată într-o poziţie statuară, admirând măreţia peisajului, crestele cenuşii, stropite cu albul zăpezii, cojoacele de un verde închis, cu reflexe brune, ale pădurilor care îmbrăcau povârnişurile şi verdele palid al câtorva tăpşane scăldate în lumina de miere a unui soare voluptuos. Imaginea avea în ea ceva ireal, un aspect de stampă în care liniile sunt apăsate şi culorile puţin prea pregnante. Profesorul sesiză acest lucru, dar nu-i acordă importanţă, stăpânit de enervare cum era. Socotea că, înainte de începerea experienţei, „subiectul” nu se concentrase în suficientă măsură asupra „amintirii-cheie” (clipele premergătoare prăbuşirii lui „Icarus I”). De aici neaşteptatul „salt memorial” oglindit în imaginile de pe ecran.

Îl mustră sever pe astronautul blond:

—Dacă nu te concentrezi intens asupra „amintirii-cheie”, totul se duce naibii! Nervi măcinaţi inutil!

Pacientul, uimit de reproşurile ce i se făceau. replică în aceeaşi notă de nervozitate:

—Nu prea e corect să mă învinuieşti de eşecurile dumitale! M-am concentrat cât am putut de mult!

—Dacă e aşa… cum de a apărut astăzi pe ecran…

Profesorul îşi tăie fraza şi încercă să-şi strunească nervii, gândind că o discuţie în contradictoriu n-ar fi dus nicăieri, sau ar fi provocat doar o încordare între el şi „subiect”, o încordare dăunătoare, desigur. Pe de altă parte, îşi zise că

nu era exclus ca cine ştie ce capriciu de moment al memoriei să fi provocat „amintirea-parazit”. Putea fi vorba şi de o oboseală a creierului supus atâtor eforturi maxime.

—Dar ce a apărut pe ecran, Profesore? întrebă astronautul blond.

—Nimic deosebit... Câteva imagini fără nicio legătură cu ceea ce urmărim noi. Poate că a fost un accident, din pricina oboselii. Timp de trei zile vei întrerupe „călătoriile”. Apoi îţi voi da din nou posibilitatea să te întorci în „paradisurile” dumitale, iar eu te voi trimite iarăşi în „iadul” cunoscut, cu aceeaşi speranţă, mereu cu aceeaşi speranţă.

Astronautul brunet continuă experienţele şi în zilele următoare, Profesorul socotind constituţia sa psihică cu mult mai robustă decât a celuilalt „tânăr-bătrân”.

Dar, numai după două „retrăiri”, fenomenul petrecut cu astronautul blond se repetă: „silueta” argintie se întinse pe suprafaţa întregului ecran, căpătând matitate plumburie, şi pe acest fundal se închegă, o scenă petrecută în aula unei universităţi unde probabil că avea loc un examen. Candidatul era astronautul brunet... Şi pentru că experimentatorul susţinu apoi că se concentrase asupra aceleiaşi amintiri ca întotdeauna şi la fel de intens, Profesorul fu pe deplin convins că excesiva oboseală a creierului provoca „amintirile-parazit”.

Timp de o săptămână întrerupse orice „călătorie memorială”. Astronautul blond trăi în această perioadă o puternică stare de agitaţie.

În prima zi când experienţele fură reluate, pe ecran apărură aceleaşi roiuri de scântei multicolore şi aceeaşi „siluetă” argintie, care nu se mai topi însă până la expirarea timpului-limită de funcţionare a RT-ului.

Pe când la rememorator era conectat astronautul

brunet, „silueta” păru că încearcă să dobândească o altă formă; în extremitatea ei inferioară şi pe laturi, în partea de sus, apărură patru „muguri” destul de proeminenţi, care se reintegrară însă curând în „masa argintie”.

Profesorul găsi prilejul să se agaţe de o nouă speranţă. Poate că acele „înmuguriri” erau preludiul unei etape mai avansate în străpungerea „zidului uitării”... Poate... poate... poate...

Dar, în zilele următoare, „siluetele” argintii se prefăcură iarăşi într-un fundal plumburiu pe care se derulară imaginile unor „amintiri-parazit”, cum le socotea Profesorul.

Urmări astfel multe scene din viaţa celor doi astronauţi petrecute înainte de plecarea lor de pe Pământ. Amintirile blondului erau în cea mai mare parte legate de soţia sa, şi toate aveau în ele ceva „roz”, ceva idilic. Amintirile celuilalt apăreau în scene destul de obişnuite, întâmplări „banale” din viaţa unui adolescent şi a unui tânăr ce se pregătea pentru meseria de explorator stelar.

Consecvent hotărârii iniţiale, Profesorul nu arătă subiecţilor imprimările făcute. Iar el privea imaginile ce se perindau pe ecran cu un dezinteres din ce în ce mai mare, proporţional cu decepţia pe care o încerca. Totuşi, într-una din zile, fu şocat de o întâmplare ce se derula din amintirea astronautului brunet: îl zări pe acesta, adolescent, participând la o vânătoare de lei! Părea imposibil ca amintirea aceea să aibă o bază reală şi totuşi... cum putea fi ea explicată altfel? Profesorul ştia precis că RT-ul nu „reînvia” decât întâmplări petrecute aievea, cu toate amănuntele lor, spulberând orice denaturare a faptului de viaţă din care izvora amintirea, sau orice amintire „fictivă”, sedimentată din repetarea obsedantă a unor întâmplări născocite. Şi uimirea lui crescu puternic, când, în experienţa din ziua următoare, îl zări pe astronautul brunet,

adolescent, participând la o bătălie ce avusese loc, probabil — după felul în care erau îmbrăcaţi şi înarmaţi combatanţii — în jurul anului 1900.

Gândi că era cazul să arate, în sfârşit, celor doi pacienţi imaginile imprimate ale ultimelor experienţe. Nu mai credea că asta ar putea dăuna viitoarelor încercări de spargere a „zidului uitării”, pentru că, de fapt, nu mai credea în reuşită. I se trezise, în schimb, puternic, interesul de a înţelege, cât de cât, ce era cu amintirile acelea pe care le socotea fictive.

După vizionare, astronautul brunet recunoscu:

—Desigur că n-am fost niciodată la o vânătoare de lei, sau într-un război, dar aşa ceva îmi imaginam când eram adolescent. Închipuirea mea înflăcărată de atunci mă proiecta în aventuri extraordinare pe care, datorită lecturilor, mi le imaginam uneori în cele mai mici amănunte. Dar asta s-a petrecut de mult, la începutul adolescenţei, şi, dacă n-aş fi văzut filmul, probabil că nu mi-aş mai fi amintit niciodată născocirile mele de atunci.

—Ciudat... Foarte ciudat... comentă Profesorul. Să fie care vorba de o defecţiune a RT-ului?!... Putem să verificăm chiar acum! Te conectez la aparat şi te vei gândi intens la una dintre „amintirile fictive”, să zicem... la vânătoarea de lei.

RT-ul dovedi însă că nu-şi pierduse câtuşi de puţin capacitatea de a stimula memoria în aşa măsură, încât „retrăirea afectivă” să se bazeze exclusiv pe fapte autentice. Cu toate că experimentatorul se concentrase intens asupra acelei închipuite vânători de lei, pe ecranul memorial apăru cu totul altă scenă: astronautul, adolescent, stând într-un fotoliu, cu o carte în mână, pe coperta căreia se afla desenat un leu la marginea unei păduri tropicale. Băiatul citea cu lăcomie. Apoi, ajuns

probabil la sfârşitul lecturii, lăsă cartea pe genunchi şi rămase cu privirea ţintuită undeva în gol. Dar în ochii lui sclipea o scânteie, o scânteie din care se năştea lumea închipuirii... Apoi imaginea de pe ecran dispăru.

—E clar! exclamă Profesorul. De data aceasta RT-ul a scos la iveală adevărul, adică a arătat cum şi când s-a născut „amintirea fictivă”. Funcţionează deci absolut normal. Atunci care poate fi explicaţia?

Când astronautul blond vizionă la rându-i filmele „amintirilor sale parazit”, recunoscu şi el că în cazul unora era vorba de o pură născocire:

—De pildă... n-am fost niciodată cu soţia mea pe vârful unui munte, cum se vede în film. Dar, când mă aflam în „Icarus I”, mi-am imaginat această scenă. Ştii... mi-a plăcut întotdeauna enorm muntele, ascensiunile. Soţia nu avea deloc calităţi de alpinist. În timpul zborului cosmic am încercat o apropiere între marile mele pasiuni şi astfel s-a născut imaginea pe care ai văzut-o pe ecran... Sunt însă absolut sigur că, atunci când m-am conectat la RT, nu m-am gândit deloc la această amintire născocită... Şi mai e ceva... Nu ştiu dacă ai observat: în „scena muntelui”, soţia mea are ochii puţin altfel decât în realitate, altfel decât îi văd eu chiar în retrăirile mele „particulare”: mai mari şi uşor codaţi... Ştiu de unde s-a născut această deosebire! În timpul zborului, când m-am gândit de mii de ori la ea, am născocit un fel de joc, prin care căutam să-mi potolesc dorul. Păstram în amintire imaginea ei de o claritate excepţională, şi scurgerea timpului nu reuşea să o voaleze câtuşi de puţin, ba parcă dimpotrivă. De asta mi-am putut permite jocul despre care-ţi vorbesc. Făceam mici „retuşuri” imaginare pe chipul ei: nasul puţin mai cârn, sau mai ascuţit, gura mai mică, sau mai cărnoasă, ori îi schimbam culoarea ochilor. Până la urmă reveneam la

„original”, socotindu-l totuşi cel mai reuşit. Odată însă îmi imaginasem cum ar fi arătat cu ochii puţin mai mari şi în acelaşi timp codaţi. Portretul acela retuşat mi-a plăcut enorm. Căpăta parcă un aer uşor straniu, care mă încânta... De asta şi în călătoria noastră fictivă pe munte apare cu ochii codaţi. Şi nu numai în ea! E la fel şi în scena în care se joacă cu degetele prin părul meu. Şi aceasta e o născocire din timpul zborului. Când eram copil, înainte să adorm, mama se juca cu degetele prin părul meu şi îmi cânta. Ţin minte că, după căsătorie, doream uneori să-i cer soţiei să repete mângâierile mamei. Dar m-am jenat. În timpul zborului nu m-am sfiit însă să-mi închipui o astfel de scenă...

—În concluzie, RT-ul a „reînviat” şi în cazul dumitale amintirea unor întâmplări imaginate. Inexplicabil! exclamă Profesorul. Aparatul pare într-o stare perfectă şi nici nu poate fi vorba să-şi fi schimbat principiul de funcţionare. Inexplicabil!

XVIII

Timp de cinci zile, Profesorul întrerupse orice „călătorie memorială” şi nici nu mai trecu pe la institut, decât într-o singură noapte. Simţea nevoia să fie absolut singur cu gândurile sale, cu uriaşele semne de întrebare pe care i le ridicau experienţele celor doi astronauţi — apariţia inexplicabilă a „amintirilor parazit”. Răsuci problema pe toate feţele, dar fiecare faţă îşi păstra aspectul de mister batjocoritor.

Într-o noapte se trezi din somn cu convingerea că totuşi în funcţionarea RT-ului intervenise o schimbare, O dereglare. Poate că această convingere, suspect de brusc

născută, era doar oglindirea dorinţei de a găsi neapărat o explicaţie, poate că voia chiar ca rememoratorul să se fi defectat.

Alergă la institut în plină noapte şi, până la ivirea zorilor, se supuse la patru „călătorii memoriale”, de pe patru „rampe de lansare” diferite, dintre care trei erau nişte fictive amintiri, ticluite chiar în drum spre laborator. Dar RT-ul demască „minciuna” de trei ori la rând, filmul imprimat arătându-l numai pe Profesor în maşina sa, îndreptându-se spre institut, adică în timp ce născocise totul, şi nicidecum vreo imagine a amintirilor „mincinoase” asupra cărora îşi concentrase atenţia în clipa declanşării „călătoriei memoriale”.

Aşadar, aparatul funcţiona absolut normal!

Se întoarse acasă, sleit de vlagă, şi dormi neîntrerupt aproape cincisprezece ore.

Când se trezi, îşi dădu seama că se petrecea în el ceva deosebit. Starea de continuă încordare din ultimele săptămâni dispăruse parcă complet, iar la experienţele efectuate cu cei doi astronauţi se gândea cu un sentiment de detaşare, parcă totul s-ar fi petrecut cu mult timp în urmă. Înţelese că această dispoziţie psihică nu era decât reflexul unei totale resemnări în faţa nereuşitei pe care se vedea obligat să o socotească absolută.

Hotărî din nou să nu mai folosească RT-ul, deşi acum îşi dădea bine seama că în cazul astronautului blond sistarea bruscă a „călătoriilor memoriale” prezenta un risc destul de mare. Se gândi însă că şi continuarea „retrăirilor afective” n-ar fi fost mai puţin periculoasă, pentru că „tânărul-bătrân”, în loc să se adapteze, cât de cât, lumii în care revenise, căuta să trăiască numai prin amintiri, fie şi născocite.

„E unul dintre fenomenele cele mai ciudate, cele mai

dramatice; să încerci să retrăieşti amintiri pe care singur le-ai inventat... să retrăieşti amintirile fictive! E care posibil?... Dacă ar fi posibil, înseamnă că”...

Gândul ţâşni ca un fulger ce-i orbi câteva clipe ochii minţii, în aşa fel încât ideea păru că se pierde înainte de a se fi conturat pe deplin. Apoi se închegă însă, căpătând pregnanţă, claritate:

„Dacă oamenii aceştia şi-au mai retrăit «amintirile fictive», asta s-a petrecut probabil după accident, multe dintre ele născându-se în timpul zborului. În cazul acesta... era firesc ca RT-ul să «reînvie» amintirile născocite... adică «retrăirea» lor, pentru că acea «retrăire» a fost totuşi un fapt «real». Pare absurd, dar ar fi vorba de «retrăirea» unei «retrăiri»!... În consecinţă, aşa-zisele «amintiri-parazit», reflectate pe ecran, erau «retrăiri» petrecute pe acel «ceva» pe care pacienţii mei au stat peste şaptezeci de ani...”

Ipoteza părea fantastică, dar ce nu era fantastic în cazul celor doi astronauţi?! Era fantastică şi totuşi plauzibilă, dând o explicaţie tuturor „anomaliilor” ivite pe parcursul ultimelor experienţe.

Profesorul îi convocă urgent pe cei doi astronauţi şi le comunică ipoteza la care ajunsese. Pacienţii recunoscură, cu entuziasm, că presupunerile lui puteau fi, într-adevăr, valabile.

—Ar însemna că „ei”... cine-or fi fost... au folosit cam aceeaşi metodă pe care o foloseşti cu RT-ul dumitale! exclamă blondul. Şi în şapte decenii ne-am „retrăit”, de cine ştie câte ori, viaţa dusă până la vârsta de douăzeci şi doi de ani!

—Viaţa reală şi chiar „amintirile fictive”, preciză Profesorul.

—Extraordinar! Dar cum se explică totuşi că n-am

îmbătrânit... dacă n-a fost vorba de o „conservare totală”?! Cum ne-am hrănit? Doar „retrăirile” nu pot ţine loc de aliment şi nici nu împiedică organismul să îmbătrânească.

—Aici, probabil că au intervenit „ei”, răspunse savantul.

—„Ei”! „Ei”! Dar cine au fost „ei”? De ce nu ne putem aminti nimic despre „ei”? De ce ne amintim, aşa cum presupui, doar unele „retrăiri” de „acolo”?

—Ce aş putea să-ţi răspund?! Să-ţi spun că un „contact direct”, în sensul pe care îl acordăm noi termenului, între voi şi „ei” nici n-a avut loc? Să spun că v-au „conservat” şi v-au hrănit fără să vă daţi seama şi de asta nici nu puteţi avea amintiri în legătură cu „ei”? N-ar fi o ipoteză nouă. Nouă ne rămâne doar presupunerea că aţi trăit timp de peste şaptezeci de ani... prin „retrăiri”.

—Ar fi extraordinar! exclamă astronautul blond, ca apoi să continuie cu tonul brusc coborât: Sau îngrozitor...

—E ceva,... n-aş putea spune ce... dar ceva îmi este cunoscut în discuţia pe care o purtaţi! interveni astronautul brunet. Parcă am mai auzit fragmente din ea... sau ceva asemănător... sau... nu ştiu! Am însă senzaţia că, dintr-o clipă în alta, în creier o să se contureze un gând precis... o amintire precisă... Şi totuşi... nu ştiu!... Profesore! Ce-ar fi să mă conectezi acum, imediat, la RT?!

Savantul nu şovăi. Pe ecranul memorial se derulară, cu o viteză mult mai mare ca altădată, scene din cabina „navei pui” înainte de catastrofă, pata de un negru catifelat din care țâșniră roiurile de scântei multicolore, apoi „silueta” argintie cu marginile pulsând într-un fel de respiraţie ritmică. Imagini bine, prea bine cunoscute, şi Profesorul se temu că totul se va termina, ca de obicei, cu apariţia unor cadre dintr-o „amintire-parazit”. Dar iată că pe „silueta” argintie începură să apară cinci înmuguriri, aşa cum se mai întâmplase o singură dată în decursul experienţelor. Spre

deosebire de atunci, „înmuguririle” nu se retopiră în „masa” argintie, ci se măriră, precizându-şi formele. În acelaşi timp, „silueta” însăşi se recontură din ce în ce mai precis şi, la un moment dat, pe ecran apăru un trup uman, cu picioare, mâini şi cap. un trup ce părea decupat dintr-un carton poleit. Apoi impresia de siluetă decupată dispăru, pentru că ecranul tridimensional oglindi volumul, în timp ce luciul argintiu pălea. În faţa ochilor lacomi ai celor doi spectatori se ivi, clară, imaginea astronautului brunet. Câteva clipe păru că înaintează din tunelul de beznă. Picioarele rămâneau însă neclintite, lipite ca în poziţia de drepţi, iar mâinile uşor şi simetric depărtate de corp. Era îmbrăcat în costumul purtat pe „Icarus I”. Capul şi-l ţinea ridicat, dar privirea îi era fixă, de o fixitate nefirească, dar păstrând totuşi scânteierea trăirii. Din când în când, buzele se mişcau. Spunea, desigur, ceva.

Profesorul observă că, în timp ce imaginea de pe ecran „tăcea”, buzele omului conectat la RT tresăreau uşor. Voiau care să rostească acele cuvinte?

Apoi imaginea începu să se micşoreze. Se cufunda parcă în lacul de un negru catifelat, care domina ecranul, păstrând aceeaşi totală nemişcare. Curând deveni un punct, ca o ţintă de argint bătută în mijlocul beznei. Punctul acela „explodă”, cu câteva clipe înaintea expirării timpului-limită de funcţionare a RT-ului, şi pe ecran apărură cadrele unei „amintiri-parazit”, sau, după ultima ipoteză a Profesorului, a unei „retrăiri”. Când astronautul brunet „reveni” în prezent, întrebă cu glasul sugrumat:

—Ce-a fost? Ce-aţi văzut? Eu nu-mi dau seama… Nu-mi amintesc… A fost ceva deosebit?

—Deosebit, da! confirmă Profesorul, la fel de emoţionat. Am să-ţi arăt imediat!

Dar celălalt pacient, care asistase la experienţă stând pe

marginea unui scaun, cu trupul împins mult înainte, spre ecran, într-o poziţie complet nefirească, mai ales că se păstrase minute în şir, sări în picioare:

—Profesore! Conectează-mă şi pe mine la RT! Imediat! Tot ce am văzut adineauri mi se pare cunoscut... Mi se pare că-mi amintesc ceva... Ar trebui să-mi amintesc ceva... dar nu pot... Conectează-mă la RT! Imediat!

Savantul se grăbi să-i împlinească dorinţa şi pe ecran se perindară imaginile „tip”: interiorul „navei pui” şi mai ales pupitrul de comandă, apoi pata de întuneric înţepată de roiurile de scântei, apoi „silueta” argintie... Mai greu decât în experienţa anterioară, „silueta” căpătă conturul unei făpturi umane, se prefăcu în imaginea clară a astronautului blond. Stătea şi el cu picioarele lipite, cu mâinile uşor depărtate de corp, cu capul ridicat şi privirea ţintuită parcă pe un punct depărtat. Uneori buzele i se mişcau, rosteau cuvinte, fraze. Când imaginea „tăcea”, se mişcau uşor buzele experimentatorului.

—Dar eu cunosc! Îmi e foarte cunoscut ceea ce văd! exclamă astronautul brunet.

—E o imagine aproape identică cu cea apărută în timpul experienţei pe care ai făcut-o adineauri, îi explică Profesorul. Doar că atunci omul de pe ecran erai dumneata.

—Da! Acum îmi amintesc! Îmi amintesc! strigă astronautul brunet, cuprins de o puternică agitaţie. Imaginea asta îmi apărea în faţa ochilor în timp ce eram „acolo”. Mi-a apărut... cred... de multe ori... şi discutam cu ea... Cred că îmi punea întrebări... Sau îi puneam întrebări... Nu mai ştiu... Dar fără îndoială că discutam! Ai văzut cum mişcă buzele?

—Şi eu bănuiesc că discutaţi, confirmă Profesorul. Discutaţi cu voi înşivă... sau... probabil că nu e asta! Discutaţi cu imaginea voastră care... Ipoteze!

—De ce nu continui, Profesore? De ce n-ai curajul să continui? Ştiu la ce te-ai gândit. Discutam cu imaginea noastră... dar, de fapt, discutam, în felul acesta, cu „ei”. La asta te-ai gândit!

—Într-adevăr... Ar fi o explicaţie... Poate că „ei” nu aveau cum să vi se arate altfel... Poate nu găseau un alt mijloc să comunice cu voi...

—Stai, Profesore! Am impresia că... Da! Îmi amintesc! Îmi amintesc... repetă astronautul brunet, cu vocea brusc vlăguită, cu un geamăt. Cred că a fost prima discuţie... Da! Îmi amintesc! Era în jurul meu un întuneric deplin şi eu... eu cred că stăteam culcat în întunericul acela... care avea consistenţă... sau nu, nu e bine spus, pentru că simţurile mele nu percepeau decât senzaţiile oferite de propriul meu corp... Stăteam... cred... Într-o neclintire totală... dar nu trăiam panica pe care ţi-o dă, de obicei, neputinţa de a te mişca... Cred că mă simţeam chiar bine... Bezna din jur mi se părea un fel de mângâiere catifelată... Atunci cred că a apărut pentru prima oară imaginea aceea... născându-se din întuneric, mărindu-se, venind spre mine, aşa cum s-a întâmplat adineauri pe ecran... Imaginea aceea... imaginea mea... M-am speriat? Nu ştiu... Poate că nici n-am fost măcar surprins... Cred că... da! Îmi amintesc ce-am spus, ce-am întrebat: „Tu eşti eu?! Nu?!”... Şi imaginea mi-a răspuns... de fapt, mi-a repetat cuvintele: „Tu... eşti eu”... Vocea mi s-a părut străină şi totuşi am recunoscut-o: era vocea mea, aşa cum o auzisem de câteva ori imprimată pe bandă magnetică. Cred că... Da, sunt sigur: discuţia noastră de atunci... prima discuţie, s-a rezumat la câteva întrebări pe care i le puneam, pe care mi le puneam... Şi „duplicatul” n-a făcut altceva, cred, decât să-mi repete întrebările... Parcă ar fi fost o probă... Proba „duplicatului” făcută de „ei”?!

—Poate, şopti Profesorul...

Pe „ecranul memorial”, imaginea astronautului blond începu să se micşoreze, cufundându-se în valul negru, până ce rămase din ea doar un strop de argint.

—Îmi amintesc! Aşa dispărea. Aşa dispărea întotdeauna... cred... rosti astronautul brunet, în timp ce pe ecran punctul argintiu explodă şi apărură cadrele unor întâmplări trăite, probabil, cândva de omul conectat la RT.

—Încerc să-mi amintesc şi alte discuţii cu „duplicatul” meu... Dar nu pot! Nu pot!!! scânci astronautul brunet. Şi totuşi... sunt convins că au existat şi altele, în afara celei de care ţi-am vorbit... şi care cred că a fost prima. Probabil că tocmai pentru că a fost prima şi m-a impresionat mai puternic, am putut să o smulg din uitare. Dar celelalte? Mi-e teamă că n-o să mi le amintesc singur... Profesore! Va trebui să ataşezi RT-ului şi „imprimatorul sonor”, de care mi-a vorbit! Asta ar rezolva poate multe!

—Să sperăm.

De pe „ecranul memorial” dispăru brusc orice imagine. Timpul limită de funcţionare a RT-ului se epuizase.

XIX

Astronautul brunet: Pe ce mă aflu? De ce nu văd nimic? De ce nu simt nimic în jur? Nu-mi pot mişca decât puţin de tot mâinile... degetele... dar n-am ce pipăi... Nu e nimic material în jur?

„Duplicatul” astronautului brunet: Nu e nimic material în jur? Nu ştiu că materia e energie? Şi energia poate fi întotdeauna pipăită? Un „nod” de energie care n-ar putea fi văzut? Care n-ar putea fi pipăit?

(Pe „ecranul memorial” apărură apoi câteva scene din

copilăria astronautului brunet.)

*

Astronautul blond: Ce-ar putea fi un „nod de energie”?!

„Duplicatul” astronautului blond: Ce este un corp ceresc pe care îl pot vedea, pe care îl pot simţi? Nu este un „nod de energie”? Ce este un „nod de energie” uriaş, pe care simţurile mele nu-l pot percepe decât prin nemişcarea ce mi-o impune? Nu poate fi socotit un „corp ceresc”?

(După aceea pe ecran se proiectară cadre dintr-o plimbare a astronautului blond, pe malul oceanului, împreună cu soţia sa.)

*

Astronautul brunet: Oare sunt de mult aici? Cât timp a trecut?

„Duplicatul” astronautului brunet: Timpul este cel care trece? Nu eu sunt cel care trece? Nu energia care sunt trece, se consumă? Nu este timpul ca un drum fără început şi fără sfârşit, nu este timpul nemişcarea însăşi pe care se mişcă energii de când se nasc, până ce pier? Şi porţiunea din drumul-timp pe care au străbătut-o, nu e timpul lor? Nu e singurul timp care trece, care li se pare că trece şi numai pentru ei? Şi dacă o energie şi-ar păstra constantă vigoarea, la infinit, şi în jurul ei n-ar mai exista alte energii care să se nască şi să piară, ar mai putea spune că timpul trece, ar mai avea aceasta vreun înţeles?

(Pe ecran apărură apoi câteva scene în care astronautul brunet înfrunta o furtună, undeva, într-o prerie).

*

Astronautul blond: De ce nu simt foamea? M-am hrănit cu ceva? M-au hrănit cu ceva? Cu ce m-au putut hrăni aici?

„Duplicatul” astronautului blond: Hrana nu este energia de care am nevoie ca să-mi împrospătez propria mea energie? Numai prin hrana pe care o cunosc mi s-ar putea împrospăta energia?

Astronautul blond: Şi am să îmbătrânesc, aşa, în nemişcare? Am să mor, aşa, în nemişcare?

„Duplicatul” astronautului blond: Să îmbătrâneşti nu înseamnă să-ţi pierzi încet, încet, energia care nu mai poate fi recuperată? Dacă aş recupera-o mereu, în totalitate, aş mai îmbătrâni, aş mai muri?

Astronautul blond: Dar chiar dacă nu voi pieri de foame, n-am să înnebunesc, aşa... fără să văd nimic, decât pe mine însumi, fără să simt nimic?

„Duplicatul” astronautului blond: De ce să nu văd nimic? De ce să nu simt nimic? Nu e în creierul meu o lume pe care o cunosc atât de bine, nu sunt în creierul meu senzaţii, emoţii strânse de când m-am născut?

(Pe ecran se încheagă secvenţa unui carnaval. Astronautul blond, în costum de alchimist, vântura o baghetă, probabil o „baghetă magică”.)

*

Astronautul brunet: Dar dacă „ei” există, de ce nu mi se arată? Dacă „ei” există şi eu exist pentru „ei”, de ce nu încearcă să ia legătura cu mine? N-au curiozitatea să ştie cine sunt, ce reprezint, de unde vin?

„Duplicatul” astronautului brunet: Sunt sigur că nu au aflat, că nu încearcă să afle cine sunt, ce reprezint, de unde vin? Nu sunt eu o parte a lumii mele? Dacă încearcă să

cunoască întregul prin parte?

*

În timpul tuturor acestor fragmente de discuţii prinse de „imprimatorul sonor” ataşat RT-ului, pe ecran apăruse doar imaginea „duplicatului”, ce pierea apoi, prefăcându-se într-un punct de argint, care, „explodând”, genera scene din întâmplări trăite, sau doar imaginate de cei doi astronauţi.

*

—Secvenţele pe care le-aţi văzut şi le-aţi ascultat acum sunt cele mai importante. Pe baza lor se pot trage unele concluzii, spuse Profesorul.

Cei şase membri ai Consiliului ştiinţific” se aflau încă sub impresia puternică a „scenelor” vizionate. Într-un târziu, preşedintele „Consiliului” rosti aproape în şoaptă:

—Cred că... cel puţin parţial... acum putem înţelege cum de au supravieţuit „acolo”... cum au rămas tineri... Păstrarea constantă a energiei...

—Oare asta ar putea să însemne nemurire? îngână un membru al Consiliului.

Profesorul săltă din umeri.

—Şi... „acolo”... şi-ar fi retrăit mereu viaţa lor de până la douăzeci şi doi de ani? întrebă altcineva.

—Fragmente... Poate de sute de ori acelaşi fragment, răspunse Profesorul. Probabil că prin aceste retrăiri „ei” căutau să ne cunoască lumea... Apoi, când au aflat tot ce se putea afla de la cei doi, i-au expediat „acasă”, învăluiţi în invizibilele „costume”, o formă de energie protectoare... probabil...

—Mda... Şi „datele”?! Crezi că ai obţinut tot ce s-a putut obţine? întrebă preşedintele.

—Da! Poate că dintr-o sută de noi experienţe am mai selecta câteva amănunte... dar datele fundamentale ale problemei ar rămâne absolut aceleaşi.

—Mda... Cred că e cazul să te felicit, Profesore, deşi am obţinut mai puţin decât speram, rosti preşedintele. „Ei” n-au vrut să ne dezvăluie secretul veşnicei tinereţi... sau al tinereţii mult prelungite... În concluzie... alte experienţe crezi că nu şi-ar mai avea rostul?

—Sunt convins, răspunse Profesorul. N-ar aduce nimic deosebit, în schimb ar putea deveni dăunătoare celor doi. Şi aşa au fost suprasolicitaţi... Îmi permit să vă atrag atenţia că ar fi bine ca ei să se încadreze în noua viaţă ca nişte oameni oarecare. Altfel... nu prevăd nimic bun!

—E o problemă la care va trebui să reflectăm, spuse preşedintele. Bineînţeles că în primul rând vom ţine cont de ceea ce doresc cei doi. „Aventura” lor a fost cunoscută de un număr restrâns de oameni... aşa că... dacă asta vor pacienţii dumitale... nu se va face în jurul lor niciun fel de publicitate... şi or să poată trăi între oamenii „obişnuiţi”... ca nişte oameni obişnuiţi. Poate chiar până la moarte...

—Eu v-aş spune de pe acum dorinţa pacienţilor mei, dar, desigur, e mai bine să-i întrebaţi pe ei, direct... Pot pleca?

—Desigur, răspunse preşedintele. Lucrurile par destul de clare. Te felicit încă o dată şi, pentru că e posibil să nu ne mai vedem, îţi urez toate cele bune în lunga, foarte lunga călătorie pe care te pregăteşti s-o faci. Când pleacă expediţia?

—Peste douăzeci şi trei de zile.

—Atunci... zbor bun!

Profesorul se îndreptă spre deşire. Vocea ascuţită, vibrând de curiozitate, a unuia dintre membrii Consiliului, îl opri însă:

—Dar aparatul cu care ai reuşit aceste experienţe?! Este

o invenţie extraordinară! Nu faci nici o comunicare despre el înainte de a pleca în expediţie?

În creierul Profesorului ţiui parcă un semnal de alarmă. Răspunse sec:

—Nu! De altfel... aparatul nici nu mai există.

—Adică... l-ai distrus?

—Exact.

—Extraordinar! exclamă cel cu vocea ascuţită. Să distrugi o asemenea invenţie! A fost o nebunie!

—Poate... Dar uneori nebunii procedează mai înţelept decât înţelepţii.

—Dar de ce l-ai distrus?!

—Pentru că aşa trebuia, răspunse sec Profesorul, apoi ieşi grăbit din sala „Consiliului ştiinţific”.

XX

De pe nava lor, zeci de reflectoare croiau un larg coridor cilindric de lumină galben-verzuie, la capătul căruia apărea silueta celeilalte nave cosmice care zbura acum paralel cu ei şi cu aceeaşi viteză. De asta părea că stă pe loc. Semăna cu un delfin de argint, semăna atât de bine, încât se temu să nu o vadă dispărând iarăşi în oceanul de beznă din jur, cu salturi rotunde, de o viguroasă graţie, ca a celor mai înţelepte făpturi ale mărilor pământene. Se grăbi să iasă prin trapa de evacuare. Purta un scafandru cosmic, probabil extrem de flexibil, pentru că nu-l simţea. Începu să înainteze spre „delfinul de argint” fără să folosească propulsorul, vâslind doar din mâini şi bătând rareori din picioare, ca într-un înot lipsit de eforturi printr-un lac foarte sărat. Privirea îi lunecă pe toată suprafaţa navei din faţă, pândind cu febrilitate apariţia EI. Luminile reflectoarelor se

stinseră însă pe neaşteptate. Îl înghiţi bezna, val smolit, care i se păru că scoate un clipocit surd lovindu-se de costumul de protecţie. Vru să întoarcă, măcar o clipă, capul spre nava de pe care se desprinsese, dar ceva, poate casca, îl împiedică. Se trezi privind câteva stele roşietice ce i se părură nişte ochi îngheţaţi de spaimă, sau poate de moarte. Era o constelaţie pentru el necunoscută, necunoscută pentru pământeni, o constelaţie pentru el fără nume, fără nume pentru pământeni. Apoi reuşi să distingă, ca pe un abur vag fosforescent, silueta navei din care trebuia să iasă EA. Reîncepu să înoate prin întunericul ce i se părea acum că opune oarecare rezistenţă, căpătând o consistenţă vagă. Se apropia, sau poate credea doar că se apropie, de aburul fosforescent. Dar EA de ce nu apărea?! Şi reflectoarele de ce s-au stins?! Şi nava din faţă de ce nu are aprinse nici măcar luminile obligatorii de semnalizare?!

Îşi amintea, sau poate credea că-şi aminteşte, că întâlnirea fusese fixată în amănunţime. De cine? De el? De EA? Sau de altcineva poate? Nu avea, de fapt, nicio importanţă. Singurul lucru important acum, ceea ce începea să-l îngrijoreze era faptul că EA nu apărea.

De ce se stinsese lumina reflectoarelor? Cine schimbase, cine îndrăznise să schimbe ceea ce era fixat? Fixat de cine? De el? De EA? Sau de altcineva, poate?

Începu să bată tot mai puternic din mâini, cu atât mai puternic cu cât întunericul îi opunea o rezistenţă crescândă, căpătând parcă un fel de vâscozitate. Ştia că ar fi trebuit să pună în funcţiune propulsorul, dacă voia să se deplaseze mai repede, ştia că ar fi fost firesc să o facă şi totuşi se încăpăţână să înainteze vâslind din mâini. Dar mişcările îi încremeniră când fosforescenţa navei începu să se accentueze, pe suprafaţa ei apărând un punct intens strălucitor, ca un mic bulgăre de foc verzui. Apoi bulgărele

de foc se smulse din masa navei — a cărei fosforescenţă scăzu brusc, redevenind doar un abur cu limite vagi — şi începu să înainteze în direcţia lui, prin mici salturi. După fiecare salt, strălucirea îi scădea şi forma îi devenea mai prelungă, până ce căpătă conturul unui trup omenesc.

Înţelese că era EA. Se apucă să lovească puternic cu braţele şi picioarele în întunericul a cărui rezistenţă, a cărui vâscozitate sporea continuu, înainta greu, amândoi înaintau greu şi totuşi se apropiau. Faţa EI se reconstituia parcă linie cu linie, apoi i se păru că bezna cosmică se preschimbă într-un cer pământean, într-un cer senin, înalt, de un albastru-violaceu incredibil de pur. Cerul ochilor ei. Amândoi întinseră în acelaşi timp mâinile şi degetele erau aproape să se atingă. Aproape... Încercă să mai înainteze puţin, atât cât să-i poată cuprinde palma, degetele lungi ce vibrau acum ca nişte corzi mângâiate de un arcuş nevăzut. Încercă să mai înainteze puţin, dar ceva îl ţinea pironit locului. Se apucă să bată bezmetic din mâini şi din picioare. O văzu imitându-l. Între ei mai erau doar câteva palme de întuneric, dar distanţa aceea, ridicol de mică faţă de nesfârşirea care îi înconjura, nu o puteau depăşi. Apoi, în mâna EI apăru un cuţit, sau o flacără subţire ca o lamă cu care tăie cordonul de siguranţă ce o ţinea legată de navă. Îşi dădu seama ce-l împiedicase şi pe el să înainteze şi, chiar în clipa aceea, se trezi ţinând în mână flacăra subţire, poate chiar flacăra pe care o folosise EA. Fără şovăială, tăie cordonul său de siguranţă. Şi iarăşi întinseră amândoi mâinile. Degetele lui simţiră, înainte să le atingă, căldura degetelor ei. O clipă se minună de acest lucru, înţelegând că nu poartă mănuşile de protecţie ale costumului. Apoi parcă întreaga sa fiinţă se concentră în vârful degetelor, pândind, implorând atingerea. Dar o fulgerare sângerie îi biciui ochii, obligându-l să-şi strângă pleoapele. Când le

redeschise, EA nu mai era alături. O zări depărtându-se în bezna cu adâncimi fără sfârşit. Propulsorul, pe care nici EA nu-l folosise până atunci, se declanşase singur şi o împingea acum undeva... în altă direcţie decât cea în care se afla nava ei, nava ca un abur, nava ca un delfin de argint. Înţelese că-i rămânea să facă doar un singur lucru, acel lucru pe care nu-l făcuse îndreptându-se în întâmpinarea EI, când preferase să înainteze înotând prin bezna vâscoasă. Porni propulsorul şi încercă să dirijeze mişcarea pe o traiectorie cât mai apropiată de cea pe care se depărta EA. Dar comenzile refuzau să-l asculte. Se trezi împins, cu o viteză crescândă, în cu totul altă direcţie. Zadarnic căuta să impună schimbarea traiectoriei. Zadarnic încerca să oprească funcţionarea propulsorului. Reuşi doar să-şi răsucească trupul în aşa fel, încât să poată urmări zborul spre nicăieri al femeii dragi. Silueta ei se micşora, căpătând o strălucire tot mai intensă, până ce se prefăcu iarăşi într-un bulgăre de foc verzui. Bulgărele deveni apoi o stea, o mică stea ce se alătură altora dintr-o constelaţie necunoscută lui, necunoscută pentru pământeni, o constelaţie fără nume pentru el, fără nume pentru pământeni. Sau nu! Acum avea un nume! Numele EI! Dar care era numele EI? Nu şi-l mai putea aminti... Însemna că nu-şi mai putea aminti nimic, nici măcar cine era el însuşi... Şi care el mai era cineva? Mai era el ceva?... Poate doar o pulbere stelară, poate doar o pulbere de lumină ce va rătăci printre stele, căutând-o...

*

Profesorul se trezi brusc, dar îi trebui câtva timp ca să simtă consistenţa propriului său trup. Era obosit, mai obosit decât atunci când se aşezase în fotoliul preferat din biroul

de acasă, în fotoliul în care adormise. Asta dovedea cât de intens îşi trăise visul. Era un vis cunoscut. Se repetase de câteva ori în ultima perioadă, după ce hotărâse să participe la expediţia cosmică internaţională. Iar hotărârea o luase aflând că în drumul ei, expediţia ar putea ajunge, la un moment dat, destul de aproape de nava cu care plecase fosta sa colaboratoare. Şi poate că, printr-o uşoară deviere a traiectoriilor, navele ar reuşi chiar să se întâlnească. Asta s-ar putea întâmpla peste aproximativ doisprezece ani, s-ar putea întâmpla dacă nu va interveni vreunul din nenumăraţii şi misterioşii „factori imprevizibili”... S-ar putea întâmpla, dacă...

„Cine ştie de câte ori o să mai am visul ăsta până atunci! gândi Profesorul. Poate că voi reuşi, în cele din urmă, să-i prind mâna... Şi visul se va continua cu totul altfel... Nu pot să ştiu cum... Dar fără îndoială altfel... Fără îndoială, frumos”...

Închise iarăşi ochii, încercând să reaţipească, sau poate doar să-şi imagineze un alt sfârşit al visului...

După o oră, se îndrepta spre institut.

Minţise atunci când afirmase în faţa „Consiliului ştiinţific” că distrusese RT-ul. Chiar şi el se minuna de uşurinţa cu care fusese capabil să spună acest neadevăr. Sau poate că uşurinţa sie născuse din faptul că intenţia distrugerii RT-ului era cuibărită de foarte multă vreme în creierul său şi îi lipsise doar curajul să o pună în aplicare? Posibil... Acum ştia însă precis că o să aibă acest „curaj”. În schimb, planurile RT-ului, împreună cu toate fişele experienţelor sale, cu concluziile bătrânului biolog şi cu propriile sale însemnări, în care trăgea permanent semnalul de alarmă cu privire la nocivitatea folosirii excesive, iraţionale a „rememoratorului total”, le depusese la „Banca mondială a valorilor spirituale”. Le va ridica de acolo la întoarcerea din

lunga călătorie cosmică. Lăsase instrucţiuni ca, în cazul când el nu va reveni, planurile să fie predate celui mai înalt for ştiinţific mondial care va exista peste şaizeci de ani. Poate că RT-ul era cu adevărat un „aparat al viitorului”, cum spusese bătrânul biolog, care pentru oamenii ce vor trăi atunci nu va mai prezenta niciun pericol şi căruia i se va găsi cea mai potrivită utilizare...

În faţa institutului îl aştepta astronautul blond. Avea ochii înceţoşaţi. Colţurile buzelor şi obrajii îi tresăreau, din când în când, într-un rictus.

—Ştii pentru ce am venit, îngână el. Sunt patru zile de când...

—Va trebui să te obişnuieşti!

—Să mă obişnuiesc? De ce? Doar nu-ţi imaginezi că voi putea renunţa la...

Vocea refuză să continue fraza, gâtuindu-se, şi în ochii lui năvăli, sălbatică, spaima.

Profesorul se trezi şovăind, deşi se gândea că cel mai potrivit lucru ar fi să-i spună direct adevărul.

—Vino, te rog, cu mine.

Astronautul îl urmă docil. Intrară în laborator şi Profesorul blocă uşa cu un sistem de siguranţă cifrat. Se aşeză apoi într-un fotoliu şi ceru „tânărului-bătrân” să facă acelaşi lucru. Stăteau acum faţă în faţă şi-şi aruncau priviri scurte, furişe aproape. Apoi astronautul începu să se foiască şi să se uite din ce în ce mai des spre „rememoratorul total”, care se afla pe un postament, spre fundul laboratorului. Abia acum îşi dădu parcă pentru prima oară seama cât de reduse erau dimensiunile aparatului.

—Mda... Iată care este situaţia... sparse Profesorul tăcerea, lungind nefiresc de mult vocalele, de parcă ar fi căutat, în felul acesta, să mai întârzie cu o fărâmă de timp cuvintele pe care urma să le rostească, pe care trebuia să

le rostească. Dar, brusc, îl cuprinse o milă teribilă, cum nu mai încercase niciodată până atunci, pentru tânărul care-i stătea în faţă, pentru tânărul acela mai vârstnic decât el şi hotărârea se născu parcă împotriva voinţei sale:

—Am să-ţi spun mai târziu… ceea ce trebuie să-ţi spun. Acum treci pe fotoliul RT-ului.

Cu o săritură, de care, cu câteva clipe înainte, nu l-ai fi putut crede capabil, astronautul se repezi spre locul indicat şi, fără să mai aştepte alt îndemn, îşi aşeză pe cap, cu mâinile tremurând de nerăbdare, „casca de transfer”.

Profesorul îi urmări gesturile cu o strângere de inimă, apoi rosti:

—Alege-ţi o amintire frumoasă… Cea mai frumoasă amintire.

—Cea mai frumoasă… repetă astronautul, ca apoi să întrebe, de parcă n-ar fi înţeles: Cea mai frumoasă?

—E greu… Ştiu… Totuşi încearcă… Încearcă s-o alegi de data aceasta pe cea mai frumoasă.

În privirea „tânărului-bătrân” apărură, succesiv, umbre şi lumini, ca, în cele din urmă, să exclame:

—Am găsit! Poţi să dai drumul aparatului!

Pe tot timpul funcţionării RT-ului, Profesorul fu chinuit de curiozitatea de a afla la ce amintire se fixase experimentatorul, ce socotise el „cea mai frumoasă amintire”. Abia se stăpâni să nu deschidă „înregistratorul memorial” şi să nu privească pe ecran imaginile din „retrăirea” astronautului. Se stăpâni, dându-şi seama că, dacă ar face-o, s-ar dispreţui apoi tot restul vieţii.

După ce călătoria memorială luă sfârşit, astronautul rămase într-o stare de beatitudine. Nici nu observă, probabil, când Profesorul luă RT-ul şi-l introduse în cuptorul electric montat într-un perete al laboratorului. Şi nici primele fraze prin care savantul încerca să-i explice ce-l

obliga să distrugă aparatul nu păru să le audă, sau să le înţeleagă. Apoi însă zâmbetul, care-i luminase chipul de la terminarea experienţei, începu să se topească, faţa sa căpătând, din ce în ce mai intens, o expresie de concentrare dureroasă, iar privirea, înceţoşarea panicii.

—Înţelegi, sper, de ce n-aş putea să las RT-ul să existe în continuare, îşi încheie Profesorul explicaţiile. De fapt, în clipa aceasta el nici nu mai există.

—Nu mai există?! şopti astronautul cu o voce din care se scursese parcă ultimul strop de viaţă.

Profesorul se îndreptă spre cuptorul electric. Vru să-l deschidă, dar îşi simţi braţul paralizat. „La dracu!” se ocărî singur şi, cu un mare efort de voinţă, apăsă butonul de comandă. Uşiţa se ridică. Fierbinţeala îi arse obrazul, obligându-l să se retragă un pas. Pe fundul cuptorului se mai vedea doar o mică masă de materie incandescentă.

—Priveşte! Asta e tot ce-a rămas din RT! strigă Profesorul cu o voce tunătoare, apoi se trezi râzând.

Astronautul începu şi el să râdă, un râs ca un scâncet întretăiat.

Primul care reuşi să se stăpânească fu Profesorul. Apăsă prelung pe butonul de comandă şi uşa cuptorului se închise.

—Asta a fost… şopti el, trântindu-se în fotoliu.

Câteva clipe avu senzaţia că trupul i se fărâmă în mii de părticele ce se risipesc prin tot laboratorul. Apoi întrebarea astronautului, punctată de râsul lui icnit, îl readuse la realitate.

—Şi eu… eu ce fac?...

—Ceea ce trebuia să faci de mult. Să te apuci de o treabă oarecare… şi să-ţi trăieşti viaţa în mod firesc.

Astronautul păru că nu-l aude. Repetă întrebarea, cu un glas atât de mecanic, încât era mai înfiorător decât cel mai

dramatic strigăt:

—Şi eu... eu ce fac?

Apoi se-ndreptă spre uşă. O deschise, continuând să râdă, un râs ce părea acum chelălăitul jalnic al unui animal rănit.

Ieşi pe coridor, lăsând în urma sa uşa dată de perete. Şi Profesorul îl mai auzi o dată întrebând:

—Şi eu... eu ce fac?

EPILOG

Valurile se aruncau spre stâncă, mânate parcă de o dementă dorinţă de sinucidere. Şi pintenul de granit le împlinea voia, prefăcându-se într-o scurtă ploaie, într-o efemeră dantelărie de spumă.

Bărbatul şi femeia stăteau pe creasta stâncii din trei părţi mărginită de ocean. Ascultau strigătele valurilor sfârtecate şi priveau cum dunga violacee care marca orizontul, ultima geană de lumină a unei zile în agonie, se subţia, amestecându-se treptat cu un negru cenuşiu. La un moment dat, rămase din ea doar o linie şovăitoare, ca într-un desen de copil ce încearcă, neîndemânatic, să marcheze hotarul dintre cer şi ape. Când şi acea linie pieri, bărbatul şi femeia trăiră câteva secunde senzaţia că au pierdut un ultim punct de sprijin şi că sunt absorbiţi de hăul smolit al cerului. Îşi strânseră mai puternic mâinile, gest spontan de solidaritate în faţa unui pericol iluzoriu, dar reflectat, pentru scurt timp, în sensibilitatea lor, ca unul real. Apoi braţele bărbatului se prefăcură în aripi protectoare şi pieptul puternic deveni pentru femeie ţărmul cel mai sigur, pe care toate spaimele piereau. Şi glasul lui, şoptit, i se risipi prin tot trupul, odată cu sângele, destinzându-i nervii crispaţi,

potolindu-i bătăile inimii.

—Priveşte... Stelele...

Femeia deschise pleoapele, pe care câteva zeci de secunde le ţinuse strâns lipite, şi-şi înălţă încet, temătoare, fruntea. Zări o stea, apoi alta... şi alta... Se năşteau chiar atunci, sub privirile ei, sau din privirile ei... Şi noaptea nu mai era atât de neagră ca în clipa când înghiţise ultima respiraţie de lumină a zilei. Parcă în ea se amestecase culoarea violacee a apusului, diluând uşor negrul şi conferindu-i o strălucire aparte, foarte vag fosforescentă. Oceanul, mai negru acum decât noaptea, redeveni o prezenţă reală şi totuşi misterioasă, lipsită de formă, culoare numai, degajând o fantastică forţă latentă, mai impresionantă chiar decât forţa pe care o bănuieşti într-un val gigantic, vizibil.

—Ştii... când eram copilă... şi nu numai atunci... Îmi alegeam un colţ de cer şi mă încăpăţânam să-i număr stelele, rosti femeia cu vocea coborâtă, de parcă ar fi spus ceva de mare taină, sau ca să nu tulbure liniştea din jur, pe care gemetele valurilor ce se spărgeau nu reuşeau decât să o sublinieze. Voiam să număr stelele, dar ele parcă-şi băteau joc de mine, unele stingându-se, altele aprinzându-se şi încurcându-mi astfel, mereu „numărătoarea”. Rareori, când mi se părea că sunt mai puţine stele ca de obicei, trăiam iluzia că am reuşit să le număr pe cele aflate pe un anumit petic de cer. Mă încerca atunci o bucurie nemăsurată, dar atât de trecătoare, încât n-am apucat niciodată să-i simt cu adevărat gustul. O bucurie prea repede înecată în îndoială. Dorinţa de a mă convinge că nu greşisem şi, desigur, dorinţa de a retrăi bucuria scurtă, ca o scânteiere prin suflet, mă îndemna să reiau numărătoarea. Dar aveam de la început dureroasa convingere a eşecului, pentru că ştiam precis un lucru: n-am să pot fi sigură că mi-

am ales exact aceeaşi porţiune de cer, cu aceleaşi limite.

—Cunosc jocul... L-am încercat şi eu şi probabil încă foarte, foarte mulţi copii, tineri sau oameni maturi chiar, care au avut prilejul sau şi-au permis răgazul să privească mai îndelung cerul înstelat. Poate că jocul acesta e cea mai naivă încercare a omului de a delimita nedelimitabilul, de a cuprinde nesfârşitul, încadrându-l în limite ce i se par că ar putea fi cuprinse de mintea, de înţelegerea sa… Aşa cum e firesc, reuşita e iluzorie. Totuşi, cred că esenţială rămâne dorinţa de a încerca şi reîncerca. E o înfrângere din care ieşim, de fapt, mai puternici.

—Nu m-am gândit niciodată la ceea ce-mi spui… Poate că ai dreptate… rosti ea. De fapt, nu asta are importanţă. Important e că îmi place cum gândeşti… Şi, după o scurtă tăcere, adăugă cu glasul înviorat: Cunoşti numele multor stele? Ai curajul să te întreci cu mine?

Astronautul brunet zâmbi, dar ea nu avea cum să-i vadă zâmbetul puţin ironic.

„Iată o propunere pe care probabil că nu mi-ar face-o dacă ar şti cine sunt cu adevărat, îşi zise el. Şi câte dintre discuţiile noastre n-ar fi decurs cu totul altfel dacă ar fi aflat cine sunt. Dar, dacă ar şti… ar mai exista vreo discuţie între noi?”

Acest ultim gând, ca o înfiorare, îl îndemnă să strângă mai puternic mijlocul femeii. Ea scoase un oftat uşor, îşi lipi o clipă buzele de bărbia lui, apoi întrebă cu acelaşi glas jucăuş:

—Te temi să te întreci cu mine, nu-i aşa?

—Poate... Nu eşti tu directoarea unui muzeu cosmic? Şi s-au dat atâtea nume stelelor...

Şi el botezase câteva stele dintre cele pe care niciun ochi de pe Pământ nu le putea zări. În timpul zborului lui „Icarus I” devenise „naşul” unor aştri prin „apropierea”

cărora trecuseră. Pe ultimul dintre ei îl numise „Ochi de chihlimbar”. Era o stea de culoarea chihlimbarului, sau a mierii de toamnă, o culoare în care pâlpâia parcă viaţa. O botezase cu puţin timp înaintea catastrofei.

*

„Mă îndrept spre «Ochi de chihlimbar». Am să rătăcesc prin preajma ei, până am să fiu iarăşi prins în «cursa» nevăzută”...

(Un fragment din mesajul astronautului blond adresat fostului său tovarăş de pe „Icarus I”.)

*

Trecuseră zece zile de la distrugerea RT-ului. La sugestia Profesorului, se organizase o supraveghere atentă a astronautului blond. Un timp, acesta fusese deosebit de agitat, apoi comportarea lui devenise normală. Începuse chiar să discute despre eventuala sa încadrare într-o activitate utilă. Profesorul se bucurase, socotind, ca mulţi alţii, că „tânărul-bătrân” reuşise să depăşească atât criza de inadaptabilitate, cât şi cea provocată de întreruperea „retrăirilor memoriale”. Când astronautul blond îşi manifestase dorinţa să facă o călătorie pe Marte, ca să cunoască noile staţiuni, nimeni nu se gândise să-l împiedice. Dimpotrivă. Socotiseră această dorinţă ca un simptom îmbucurător de retrezire a interesului pentru o viaţă normală. „Tânărul-bătrân” se îmbarcase pe o navă care, timp de şase luni, trebuia să facă o revizie a tuturor staţiilor automate din sistemul nostru solar. Când ajunseseră în apropierea lui Marte, astronautul blond îi obligase pe cei doi membri ai echipajului (ameninţându-i cu un laser, ce putea deveni o armă cumplită) să se îmbarce

pe micronava de salvare şi să se îndrepte spre una dintre staţiunile de pe Marte.

*

„EI or să-mi ofere zeci şi zeci de ani «retrăirile memoriale» pe care nu mi le mai poţi oferi... Zeci şi zeci de ani... poate secole... Nu sunt supărat pe dumneata. Înţeleg că ai fost obligat să distrugi RT-ul. Dar la EI nu mă tem că s-ar putea întâmpla aşa ceva”...

(Un fragment din mesajul astronautului blond adresat Profesorului.)

*

Se trimisese pe urmele fugarului o navă ultrarapidă al cărei echipaj se străduise să-l convingă să renunţe la planul său nebunesc, sortit unui eşec dramatic. Dar, în aparatele de recepţie, răspunsul se repetase stereotip:

„Încetaţi urmărirea! În caz că veţi încerca să mă opriţi, să-mi capturaţi nava, o voi face să explodeze. Încetaţi urmărirea!”

Trebuise să se ţină cont de ameninţarea lui. Toţi erau convinşi că ar fi dus-o la îndeplinire. Şi fugarul se cufundase în oceanul cosmic, mânat de „cântecul de sirenă” pe care îl purta în sufletul său bântuit de nelinişti, în mintea sa înceţoşată de o unică dorinţă.

Întâmplarea nu era cunoscută decât într-un cerc foarte restrâns şi, până la urmă, se luase hotărârea ca toată odiseea celor doi astronauţi de pe „Icarus I” să rămână secretă pentru „marele public”. Astronautul brunet fusese întru totul de acord. Nu dorea altceva decât să ducă o viaţă obişnuită, neîmpovărată de o celebritate izvorâtă din fantasticele peripeţii prin care trecuse.



Linia subţire, roşiatică, păru la început o iluzie, curând însă se îngroşă, căpătând o strălucire tot mai intensă, devenind o limbă de foc pe un nou orizont, nocturn, marcat de ea însăşi. Lumina galben-roşiatică pe care o radia deschidea pe aer un evantai alungit şi poleia crestele valurilor, creând un straniu dans de linii aurii.

—Ce frumuseţe! exclamă femeia. O frumuseţe parcă de pe altă planetă.

—De pe altă planetă? Crezi? Poate că e o frumuseţe pe care numai pe Terra o poţi întâlni... Dar pentru că o vedem atât de rar... sau atât de rar suntem dispuşi sufleteşte să o înţelegem... ni se pare acum fantastică.

—Poate... consimţi ea. Apoi glasul i se însufleţi, rămânând totuşi o şoaptă: Hai să ne promitem ceva unul altuia şi nouă înşine! Să ne promitem că ne vom întoarce aici măcar o dată pe an, să căutăm măcar o dată pe an o noapte ca aceasta, cât timp vom fi împreună... Până la bătrâneţea cea mai adâncă... dacă vom apuca împreună bătrâneţea aceea...

„Dacă vom apuca împreună bătrâneţea aceea”! repetă bărbatul în gând şi binecunoscuta îndoială, binecunoscuta teamă se răsuci iarăşi colţuroasă în inima lui: „Oare vom îmbătrâni amândoi în acelaşi ritm, în ritmul pe care aş vrea să-l cred firesc, sau trupul meu, după ce a uitat atâţia ani să marcheze scurgerea timpului, îşi va aminti totul, brusc, şi anii uitaţi se vor prăbuşi, torent, peste mine, strivindu-mă?! Atunci ce-ţi voi spune?! Că tot timpul te-am minţit! Îţi voi spune cine sunt cu adevărat? Sau mă voi şterge din viaţa ta, ca o umbră care n-a avut niciodată glas?”

Întrebările erau pentru femeia de alături, dar ea nu le putea cunoaşte pentru că el nu îndrăznea să le îmbrace în

cuvinte.

„N-o să se întâmple aşa! se revoltă bărbatul. Voi îmbătrâni alături de tine, odată cu tine!”.

—Da... O să venim aici... în fiecare an... În fiecare an! rosti el puţin patetic, un patetism prin care încerca poate să-şi întărească convingerea că, într-adevăr, aşa se va întâmpla, un patetism ce nu suna deloc fals în locul şi clipele acelea, un patetism care îndemnă femeia să se lipească şi mai strâns de trupul lui.

„Poate peste ani, peste foarte mulţi ani, când o să stăm pe stânca asta la fel ca acum... o să-i pot spune... o să am dreptul... o să am curajul să-i spun cine sunt”...

La gândul acesta, bărbatul simţi parcă o aripă fluturându-i în suflet şi glasul său ţâşni viguros spre adâncul zării învăpăiate:

—Priveşte-o pe veşnic tânăra „bătrână-doamnă”!

Răsărea Luna, cumpănă de lumină între întunericul mişcător al apelor şi întunericul adânc, catifelat al cerului...

CRÂMPEIE DIN VIAŢA UNUI TIMPONAUT

Ştii că nu-mi plăceau vorbele mari. Te asigur că nici astăzi nu le folosesc decât cu maximă prudenţă şi numai atunci când sunt convins că doar prin ele se exprimă integral adevărul, adică atunci când, de fapt, încetează de a mai fi „vorbe mari”. Şi dacă-ţi spun acum că eşti singurul om în faţa căruia aş putea să-mi deschid cu adevărat inima, să ştii că fraza asta romanţios-desuetă cuprinde cel mai pur adevăr.

În treisprezece ani, cât ai fost plecat, n-am mai reuşit să-mi fac un prieten ca tine. Poate că sunt omul unei singure prietenii, aşa cum am convingerea că sunt omul unei singure iubiri...

Dacă am încercat? Nu o dată! Poate că am încercat chiar prea insistent să-mi fac alţi prieteni... Şi de aici nereuşita. Probabil că, în parte, a fost vinovată şi meseria mea... Dar acum, toate astea nu mai au nicio importanţă, din moment ce tu te-ai întors şi deci am în faţa cui să-mi deschid sufletul, fără să mă tem că voi cădea în ridicol...

Desigur! O parte din întâmplările pe care le vei afla a trebuit să le relatez şi diferiţilor şefi. Am raportat, făcând efortul de a păstra acea obiectivitate şi luciditate ştiinţifică în spiritul cărora am fost atât de insistent educaţi noi, timponauţii. Şi tu, ca astronaut, cunoşti bine această educaţie, dar, crede-mă, în cazul nostru ea a fost cu mult mai severă. Şi e normal dacă ne gândim că, în expediţiile cosmice, voi sunteţi însoţiţi de „maşini cugetătoare”, capabile să vă trezească oricând din beţia unei erori, pe

când noi nu putem lua în călătorii niciun fel de aparatură. S-au construit câteva analizoare şi înregistratoare care să ne însoţească, şi pentru că, după cum ştii, fiecare timponaut este propriul său vehicul, s-a încercat o maximă miniaturizare. Şi s-a reuşit. Toate aparatele acelea aveau misiunea să facă o analiză cât mai obiectivă a lumii în care poposeam şi să înregistreze diferite aspecte ce ni se păreau esenţiale. Astfel, „elementul subiectiv”, care poate să apară în relatările timponautului, urma să fie cenzurat. Dar înregistrările se ştergeau complet din memoria aparatului, pe drumul întoarcerii. „Dezintegrarea temporală”, fază prin care se trece în lansare ca şi în recuperare, are acest efect. Creierul uman s-a dovedit iarăşi net superior aparatelor. E adevărat că după şocul „dezintegrării temporale”, suferit la întoarcere, timponautul uită şi el tot, sau aproape tot ce-a văzut pe parcursul călătoriei. Amnezia e însă trecătoare. După o zi, sau după câteva ore doar, amintirile încep să se închege, mai întâi fragmentar, apoi într-o unitate coerentă. Sunt momente extraordinare! Trăieşti acut senzaţia că în creierul tău renaşte o lume necunoscută, pe care parcă abia atunci o vezi pentru prima oară cu adevărat. Să ştii însă că şi această forţă de regenerare e limitată. Cam după cincizeci de călătorii apare „criza”, manifestată prin prelungirea perioadei de amnezie. În epoca de pionierat a călătoriilor temporale, acum doisprezece ani, s-au petrecut câteva accidente grave, fiindcă nu s-a ţinut cont de limita de rezistenţă a creierului şi unii timponauţi şi-au continuat activitatea şi după apariţia crizei. S-a ajuns astfel să li se provoace chiar o amnezie totală, nevindecabilă. Trei dintre ei au suferit „accidentul cel mare” chiar în timpul călătoriei. Au uitat, pur şi simplu, cine sunt şi au rămas, s-au pierdut în lumea trecutului în care coborâseră. Îţi dau toate aceste informaţii, ca să poţi înţelege mai bine ceea ce am să-ţi

povestesc. Să ştii că nu numai tu, care ai lipsit de pe Pământ cincisprezece ani, adică exact perioada în care s-a dezvoltat ştiinţa „călătoriei în timp”, cunoşti foarte puţine lucruri despre meseria noastră. Opinia publică este informată cu o extremă zgârcenie. De asta s-au născut tot felul de legende, unele prezentându-ne ca pe nişte „supraoameni”. Fenomenul s-a repetat, de altfel, în decursul istoriei, sub diferite aspecte. Atunci când meseria ta abia devenea o realitate, cosmonauţii erau socotiţi şi ei, de mulţi, un fel de „supraoameni”. Poate că asprimea selecţiei a generat această părere. Ei bine, în cazul nostru, al timponauţilor, selecţia e cu mult mai severă decât în cazul primilor cosmonauţi, pentru că, în afara calităţilor fizice şi psihice pe care trebuiau să le aibă ei, mai e necesară o anumită „predispoziţie” a organismului, deosebit de rară: capacitatea de a se „dezintegra temporal” o are un număr foarte restrâns de oameni. Ca să-ţi faci, cât de cât, o idee, află că numai eu am fost selecţionat dintre douăzeci şi patru de mii de candidaţi voluntari. Şi nici acum n-am habar cu ce se deosebeşte organismul meu de al tuturor celorlalţi! În aceste condiţii şi ţinând cont de faptul că numărul de călătorii pe care poate să le facă un timponaut este limitat, nu-i de mirare că am fost şi suntem foarte puţini cei care practică această meserie. La ora actuală există un singur „Centru” pe tot Pământul, cu numai patruzeci şi trei de timponauţi. Ar fi deci de înţeles de ce mulţi ne socotesc un fel de „supraoameni”...

Ce cred eu? Hm.. Recunosc că am trăit — şi nu o dată — beţia orgoliului de a fi unul dintre puţinii „aleşi” şi am avut convingerea că numai eu, „stăpânul timpului”, pot să-mi dau seama ce este cu adevărat preţios într-o viaţă, că

numai eu pot să judec, cu deplină obiectivitate, oamenii şi faptele lor, pentru că perspectiva timpului, fie şi a „timpului negativ”, adică a trecutului, conferă puterii mele de judecată valenţe deosebite, de care sunt lipsiţi toţi ceilalţi. E un sentiment al detaşării, pe cât de măreţ şi ameţitor în perioada activităţii noastre, pe atât de chinuitor atunci când suntem nevoiţi să ne pensionăm, să ne reintegrăm unei vieţi „banale”. Se pare că această reintegrare este un proces deosebit de dramatic, pe care unii l-au sfârşit în mod lamentabil: fie prăbuşindu-se în prăpastia singurătăţii depline, în care încearcă să retrăiască la nesfârşit amintiri din timpul călătoriilor temporale, fie pierzându-şi, pur şi simplu, minţile. Desigur, astea au fost „cazurile limită”, dar nici ceilalţi, care aparent au reuşit să se „reintegreze”, nu prea sunt, după câte ştiu, fericiţi. Asta probabil pentru că nu pot totuşi să reînveţe să guste „bucuriile obişnuite”. Deşi la „pensionare” cei mai mulţi dintre timponauţi sunt încă tineri, nu mai reuşesc nici măcar să se îndrăgostească, atât de puternică rămâne obsesia meseriei practicate. Eu cred că dacă s-ar putea îndrăgosti, reintegrarea în viaţa obişnuită ar fi totală, sau aproape totală, ar deveni o reintegrare de esenţă şi nu una, în bună parte, formală. Pot să fac această afirmaţie pentru că...

Dar despre asta am să-ţi vorbesc puţin mai târziu... Să ştii că, mai ales în ultimul an, când am trecut de cea de a treizecea călătorie temporală, gândul la viaţa care mă aşteaptă după pensionare mi-a dat târcoale tot mai insistent. Căutam să mă conving că eu voi reuşi să depăşesc „criza” şi să redevin un „sociabil”. Dar, din păcate, nu prea reuşeam! Îmi dădeam seama că criteriile mele de judecată asupra valorii şi nonvalorii, asupra esenţialului şi neesenţialului, asupra fericirii şi nefericirii suferiseră mutaţii ce mi se păreau ireversibile şi, ceea ce e

şi mai grav, mi se părea că noua mea optică asupra vieţii va rămâne absolut neconciliantă faţă de „optica obişnuită”. Psihiatrii susţin că aceasta e boala noastră profesională, o gravă dereglare psihică, o ciudată formă a unui complex de superioritate. Am fost de la început convins că aveau dreptate, şi de asta am făcut toate eforturile ca să lupt împotriva bolii. Îmi repetam că viaţa poate fi privită din diferite unghiuri, ceea ce duce, inevitabil, la criterii de judecată deosebite care, într-un anumit fel, au fiecare valabilitate. Îmi spuneam că dacă unghiul din care neobişnuita mea meserie mă făcea să privesc viaţa ar redeveni cel obişnuit, aş reuşi, cu timpul, să judec iarăşi totul după „criteriile cotidiene” şi astfel să depăşesc criza neadaptabilităţii ce ştiam că mă pândeşte la pensionare. Dar încercările mele de autolinişti re nu prea aveau efect. Căpătasem convingerea că numai dacă o mare „pasiune obişnuită”, o pasiune dintre cele care zguduie sensibilitatea sau conştiinţa „oamenilor obişnuiţi”, ar reuşi să mă stăpânească, aş putea spera la „reintegrare”. Lucrul mi se părea însă imposibil! Credeam că nicio pasiune nu s-ar mai fi putut naşte din pricina obsedantei mele meserii. Şi totuşi...

Ţi-am vorbit despre boala noastră profesională, despre complexul de superioritate care ajunge să pună stăpânire pe noi, fiindcă a constituit şi constituie încă o mare problemă. Deosebit de grav e faptul că „boala” nu are efecte numai asupra psihicului timponauţilor, în sensul unei ruperi de colectivitate, în sensul unei crize de neadaptabilitate, ci alterează, într-o măsură diferită, de la caz la caz, puterea de obiectivizare atât de necesară studierii epocilor din trecutul omenirii în care călătoreşte. Complexul de superioritate se manifestă câteodată nu numai în legătură cu contemporanii, ci şi eu istoria însăşi.

Unii timponauţi capătă convingerea că numai ei pot să judece cu adevărat o epocă sau un marcant personaj istoric. Iată motivele pentru care în relatările lor de după călătorie apare o notă nedorită de subiectivism, uneori deosebit de puternică. Cu câţiva ani în urmă a existat cazul unui timponaut atât de intens marcat de complexul de superioritate, încât studierea „pe viu" a istoriei devenise pentru el un mijloc de „demitizare" a marilor personalităţi. Ştii, cred, ce înseamnă acest fenomen, pentru că, de-a lungul timpului, a apărut nu o dată...

Exact! În artă. Şi mai ales în literatură. Din dorinţa de a „reumaniza" diferite personalităţi istorice, care deveniseră în conştiinţa maselor mai mult simboluri decât oameni, adevărate mituri, unii scriitori s-au apucat — bazându-se, într-o măsură mai mare sau mai mică, pe date reale — să îmbrace „portretul schematic" al eroului cu slăbiciuni şi frământări „cotidiene". Uneori, atunci când talentul creatorului era cu totul deosebit şi când echilibrul artistic dintre „esenţial" şi „particular" sau chiar „neesenţial" se păstra, rezultatele artistice au fost valabile. Dar, în multe alte cazuri, „demitizarea" a însemnat pulverizarea personalităţii eroului aşa cum se cristalizase ea, de-a lungul timpului, în conştiinţa oamenilor. Şi „marele public" a refuzat, adesea cu indignare, portretul propus, „umanizarea" părându-i-se nu un proces care să-l apropie sufleteşte de eroul favorit, ci o adevărată denigrare a personalităţii admirate. Poate că aici intervenea şi necesitatea eternă a omului de a crede în exemplul unor „eroi esenţializaţi", necesitatea de a-şi crea mereu mituri. Chiar şi în epoca noastră se nasc mituri, chiar dacă nu ne dăm seama, sau nu vrem să le recunoaştem ca atare, se nasc mituri nu din neştiinţă, ci chiar din evoluţia ştiinţei.

Necesitatea de a crede în „mitul eroului” există şi astăzi, poate chiar mai puternică decât altădată, fiind legată de însăşi aspiraţia spre perfecţiune a omului. De asta, încercarea de „demitizare” a unor personalităţi istorice devenite „eroi”, pe care se apucase să o facă timponautul de care-ţi vorbeam, era nu numai un act inutil, dar şi nociv. Protestele au început să se audă cu o vigoare crescândă, creând un adevărat curent de opinie defavorabil timponauţilor şi dând „apă la moară” istoricilor care pretind că observaţiile noastre „pe viu” nu pot avea o reală valoare ştiinţifică, atât din cauza inevitabilului subiectivism şi a limitării ariei de cunoaştere, cât şi a fascinaţiei exercitate asupra noastră de evenimente oare, din perspectiva istoriei, sunt neesenţiale. Conducerea grupului de timponauţi a încercat să-l tempereze pe „demolatorul de eroi”, dar fără folos. În numele unui adevăr în care credea, desigur, el a continuat să facă cunoscute public slăbiciuni, vicii, greşeli ale diferitelor personalităţi istorice. Complexul lui de superioritate căpătase forme acute, în aşa măsură încât se socotea singurul „judecător cinstit şi obiectiv al Istoriei”. În cele din urmă a trebuit să fie scos din rândurile timponauţilor şi, în acelaşi timp, i s-a interzis să mai participe la adunările publice unde ar fi putut continua „opera” sa de „demitizare” a personalităţilor pe care le cunoscuse, în mod direct, în anumite momente ale vieţii lor. În felul acesta, omul care îşi făcuse un adevărat viciu din plăcerea de a dărâma înaltele socluri ale eroilor istoriei, a fost, în mare măsură, neutralizat...

Dacă s-a încercat să pătrundem şi în viitor? Hm... Cum îţi imaginezi că o astfel de tentaţie ar fi putut fi evitată?! Dorinţa de a călători în viitor a fost deosebit de puternică în perioada de început a meseriei noastre, atât de puternică,

încât s-a ajuns chiar la accidente tragice. Pentru că viitorul a refuzat să se lase „pătruns”! Atunci când direcţia de lansare pe axa timpului era pozitivă, adică spre viitor, „dezintegrarea temporală” nu se producea... Dintr-o ambiţie pe care astăzi o socotim dementă, doi timponauţi şi unul dintre savanţii coordonatori s-au încăpăţânat să spargă „carcasa viitorului”, mărind forţa de şoc a lansatorului. Şi „dezintegrarea temporală” s-a produs, dar, numai după câteva minute, pe fotoliile de recuperare au apărut trupurile neînsufleţite ale experimentatorilor, strivite, uscate, de parcă s-ar fi izbit, cu o viteză fantastică, de un zid... Au fost ultimele încercări de acest gen şi foarte mulţi oameni cu bun simţ nu s-au sfiit să afirme că sunt mulţumiţi de eşec, deoarece cunoaşterea viitorului, spre deosebire de cea a trecutului, ar putea deveni un act nociv, prin crearea unei psihoze care, la rândul ei, ar ajunge un puternic factor perturbant în viaţa individuală şi socială chiar, producând poate dereglări catastrofale pentru urmaşii noştri. Există şi o teorie în legătură cu imposibilitatea de a pătrunde în viitor, teorie care porneşte de la faptul că în călătoriile temporale nu e folosit niciun vehicul ce-ar putea fi „neutru” faţă de timp, neutralizând astfel şi omul din el. Vehiculul e propriul nostru trup, şi în trupul acesta e adunată experienţa speciei, a întregii vieţi chiar, de la apariţia ei pe Terra. Deci trupului omenesc, implicit celui al timponautului, îi este „cunoscută” o uriaşă traiectorie de „timp negativ”, adică de trecut, dar absolut nimic din traiectoria „timpului pozitiv”, a viitorului. De aici posibilitatea de a călători pe drumul „cunoscut” al trecutului şi imposibilitatea de a pătrunde în viitor...

Da, sunt de acord cu tine că ar fi plicticos să ştiu ce mi se va întâmpla peste doi sau zece ani, sau chiar să ştiu

precis ce se va întâmpla cu nepoţii mei. Desigur, orice om, care merită cu adevărat această denumire, îşi leagă acţiunile, adică prezentul, de un viitor pe care şi-l imaginează, spre care aspiră. Altfel viaţa omului ar fi lipsită de cel mai esenţial punct cardinal, ar fi mereu o „navă în derivă”, aruncată într-o parte sau alta de valurile succesive ale clipelor prezente. Da, mă interesează viitorul, atunci când socotesc că sunt capabil să mi-l imaginez şi să-i pun temelii. Interesul acesta — în care intervine, cred, şi o doză din pasiunea eternă a omului pentru inedit, pentru aventură chiar — generează una dintre satisfacţiile esenţiale ale vieţii, devine unul dintre cele mai puternice motoare ale progresului. Oare călătoriile în „timpul pozitiv” n-ar reduce simţitor această satisfacţie prin cunoaşterea concretă a ceea ce va fi?! Şi poate că o altă formă a primitivei credinţe în „destinul implacabil” ar începe să ne sufoce spiritual...

Da, da... Recunosc... Felul acesta de a judeca poate să fie determinat de limitele puterii noastre de înţelegere şi de factori sentimentali, deci, în esenţă, subiectivi. Probabil că problema ar putea fi privită şi din alt unghi, obţinându-se o altă rezolvare... poate cea adevărată. Dar, deocamdată, eu rămân ferm la punctul meu de vedere... pentru că sunt prea puternic ataşat de el. E un ataşament la care n-aş renunţa fără să fiu profund nefericit...

„Nefericit”... Hm... Dar acum sunt altfel? Cred chiar că termenul e prea sărac ca să exprime ceea ce simt... Tu ai să mă înţelegi, sunt sigur că ai să înţelegi când am să-ţi povestesc... când am să-ţi spun povestea Irei... Povestea Irei şi a mea...

Ira a intrat în rândul timponauţilor cam odată cu mine şi o bună parte din cursurile de pregătire le-am făcut împreună. În timpul cursurilor ne vedeam zilnic, iar după

aceea, când începusem să ne practicăm meseria, destul de des. Dar, aproape trei ani, Ira n-a fost pentru mine decât o colegă ale cărei reale merite profesionale eram oricând gata să le recunosc. Nu-i înţelegeam pe tovarăşii mei, atraşi de „farmecele” Irei ca nişte fluturi de o flacără. Nu-i înţelegeam, pentru că eu am socotit-o, timp de aproape trei ani, lipsită complet de feminitate. Mi se părea prea fermă, dură chiar, şi această trăsătură de caracter socoteam că e vinovată de înăbuşirea feminităţii. Asistam, cu un uşor sentiment de dispreţ, la suferinţele „fluturașilor îndrăgostiţi”, care-şi ardeau pe rând aripile apropiindu-se de „flacăra rece” numită Ira. Cu timpul, între mine şi Ira a apărut un fel de încordare, căreia, negăsindu-i o explicaţie logică, i-am spus „antipatie instinctuală”. Ştii, mania de a eticheta stările de spirit, chiar şi pe cele personale, apare cam la toţi timponauţii...

Dacă nu m-am grăbit punând această „etichetă”? Dacă nu mă înşelam singur?

Nu, nu cred... Pe atunci antipatia mea era reală, atât de reală, încât de la o vreme am început să-i găsesc Irei şi unele lipsuri profesionale... Trebuie să ştii că fiecare timponaut devine specialist într-o anumită epocă istorică, pentru care simte o atracţie deosebită şi pe care o vizitează cu mai multă insistenţă. Tendinţa aceasta a fost încurajată în mod deliberat, mai ales în ultimii ani, pentru că astfel se poate obţine un sondaj istoric în profunzime. Preferinţele Irei erau îndreptate însă mai mult spre un „fenomen istoric” decât spre o epocă, deşi „vrăjitoria” şi celebrele „procese ale vrăjitoarelor” s-au petrecut mai ales în perioada feudalismului. În ironiile răutăcioase ale „îndrăgostiţilor respinşi” se făceau cu plăcere asociaţii între Ira şi vrăjitoarele evului mediu, care o interesau atât de mult. Interesul acesta era însă perfect justificat şi fenomenul

merita, într-adevăr, să fie studiat pentru că a constituit una dintre „marile absurdităţi” ale istoriei.

Timp de secole, Europa şi America chiar au trăit sub psihoza demonismului, psihoză ce te trimite cu gândul la titlul unei celebre gravuri a lui Goya: „Somnul raţiunii zămisleşte monştri”. Paradoxal e faptul că „procesele vrăjitoarelor”, nişte sinistre farse judiciare, au atins punctul culminant tocmai în perioada de mare elan a Renaşterii. Ţinând seama de aceste elemente, trebuia să recunosc că interesul Irei faţă de fenomen era justificat. Socoteam însă că pasiunea pe care o punea în cercetări căpătase un aspect criticabil, pentru că avea o puternică tentă sentimentală.

După una dintre călătoriile ei temporale, Ira mi s-a părut schimbată. Ştia să-şi mascheze stările sufleteşti, totuşi am sesizat apariţia unor fisuri în „platoşa” ei de fermitate. Şi poate că prin fisurile acelea am început să o văd pe adevărata Ira. Se întorcea dintr-o călătorie făcută în Germania de pe la începutul secolului al şaptesprezecelea. Asistase la arderea pe rug a şaizeci de „vrăjitoare” şi a unui număr de cincisprezece copii între nouă şi doisprezece ani, copii pe care judecătorii îi declaraseră „vânduţi diavolului” şi al căror suflet, după opinia lor, nu putea fi eliberat din ghearele Satanei decât prin arderea trupurilor.

În relatarea pe care a făcut-o în faţa grupului de timponauţi, relatare echivalentă cu un raport oficial, Ira s-a străduit să evidenţieze, cât mai obiectiv, acele elemente care aveau o valoare ştiinţifică generalizatoare pe plan istoric. Şi a reuşit. Dar a rostit şi câteva fraze într-un „stil” aparte, cu o nuanţă deosebită în glas, o nuanţă pe care ceilalţi cred că n-au sesizat-o. A repetat chiar de trei ori, aproape identic: „Şi strigătele copiilor, ale căror trupuri începuseră să fie mistuite de flăcări, au făcut să amuţească

vuietul mulţimii adunate în marea piaţă a oraşului. Şi când glasurile s-au topit pentru totdeauna, s-a lăsat o linişte atât de adâncă, încât piaţa părea înţesată de statui, nu de fiinţe vii”. Frazele acestea, felul în care fuseseră rostite, m-au ajutat să-mi dau seama cât de puternic impresionată fusese Ira. După ce adunarea a luat sfârşit, s-a grăbit să se facă nevăzută. A trebuit să o caut o bună bucată de vreme. Am găsit-o într-un colţ dosnic al parcului, între două boschete de pe malul unui lac. Nu m-a auzit apropiindu-mă. Stătea pe un bolovan, cu privirea fixată pe un punct nedefinit. Trăsăturile feţei, de o perfecţiune care uneori mă enervase, erau acum răvăşite. Căpătase în clipele acelea ceva din înfăţişarea unui copil speriat şi neputincios în faţa unei bănuite, necunoscute ameninţări. Mi-am dat astfel pe deplin seama ce efect avusese asupra ei ultima călătorie temporală şi m-am simţit dator să-i spun că ar fi bine să amâne cât mai mult noua călătorie proiectată. Ira a reuşit să se stăpânească; trăsăturile feţei şi-au recăpătat perfecţiunea şi în privire i-a reapărut sclipirea aceea metalică, care mă indispunea... „Am depăşit de mult vârsta când aveam nevoie de sfaturi!” mi-a replicat. Prima mea pornire a fost să-i întorc spatele. Dar n-am făcut-o. Ştiam că bravează, că e obligată să braveze ca să o ascundă pa Ira pe care o zărisem mai înainte. Dar, lipsit de tact cum sunt uneori, n-am găsit să-i vorbesc despre nimic altceva decât despre regulamentul care prevede că atunci când timponautul simte că a fost puternic impresionat de anumite întâmplări petrecute pe parcursul unei călătorii temporale, trebuie să sisteze orice deplasare în trecut şi să se prezinte în faţa comisiei de psihiatri. Ira mi-a plătit imediat stupiditatea, replicându-mi caustic: „Mulţumesc pentru sfaturi, dar ai uitat, probabil, că, în timpul cursurilor de pregătire, luam întotdeauna calificative mai mari decât

tine la «Regulament»...” Hotărât să plec, am făcut câţiva paşi, dar m-am oprit apoi şi m-am trezit strigând aproape, cu o voce de nerecunoscut: „Încerc să te ajut, nu înţelegi?! Poate că nici tu nu-ţi dai pe deplin seama cât de impresionată ai fost de arderea copiilor acelora pe rug”.

Ira m-a fixat, un timp, cu o privire profund uimită, apoi trăsăturile feţei i s-au răvăşit iarăşi şi a rostit, silabisind aproape cuvintele „Strigătele copiilor sfâşiau aerul pieţei... S-au stins pe rând, după ce deveniseră slabe ca nişte bătăi îndepărtate de aripi... Şi-aş fi putut interveni... Aş fi putut salva copiii... Pentru mine ar fi fost un lucru atât de simplu... Atât de simplu...” Vezi, ţin minte fiecare cuvânt al ei de atunci. Ţin minte perfect şi tot ce i-am spus eu. Am încercat să o conving că a procedat exact cum trebuia, că în niciun caz n-ar fi avut dreptul să acţioneze. „Da... Regulamentul... a gemut vocea Irei. «Legea numărul unu», înţeleapta înţeleptelor... dar poate inumana lege a celei mai avansate societăţi umane”. „Ştii foarte bine că «legea neintervenţiei» este strict necesară! am replicat. Ştii că ea ne cenzurează acele porniri sentimentale care ar putea deveni periculoase. Ştii doar!”.

Ira m-a ascultat cu un fel de buimăceală pe chip, de parcă atunci auzea pentru prima oară tot ceea ce-i spuneam. Apoi a şoptit: „Ştiu?... Da... ştiu... Dar ţipetele copiilor dintre flăcări... Şi liniştea din piaţă... Şi eu care...” Vocea i s-a stins, ca apoi, brusc, toată comportarea ei să se schimbe. A sărit în picioare şi mi-a spus cu un glas îngheţat: „Acum du-te şi raportează! Poate chiar asta ai urmărit. Ştiu foarte bine că nu-ţi sunt simpatică şi... recunosc... nici tu mie. Du-te şi raportează! Doar aşa prevede regulamentul! Şi un timponaut perfect ca tine nu calcă niciodată «litera regulamentului»!”.

Am plecat în grabă, nu pentru că m-aş fi simţit jignit, dar

îmi dădeam seama că prezenţa mea devenise, în clipele acelea, insuportabilă Irei. Ştiam foarte bine că ar fi trebuit să raportez. Regulamentul prevede că atunci când un timponaut observă la un tovarăş de-al său o stare psihică cât de cât anormală, are obligaţia să raporteze. Totuşi... am păstrat tăcere. Atitudinea mea a şocat-o, desigur, pe Ira. Vedeam asta din privirile scurte pe care mi le arunca atunci când ne întâlneam întâmplător. Nu ne-am mai vorbit multă vreme. Dar, de la un moment dat, privirile noastre şi-au găsit un limbaj al lor. Exista între noi o anumită taină, o anumită complicitate, care, chiar dacă nu recunoşteam nici faţă de mine însumi, îmi făcea plăcere.

La prima sesiune ştiinţifică, Ira a susţinut cu vehemenţă ideea că menirea timponauţilor n-ar trebui să fie doar aceea de a verifica veridicitatea faptelor istorice cunoscute, sau de a sesiza „atmosfera” unui anumit moment din trecut.

„Toate aceste lucruri, spunea ea, le-au făcut şi istoricii pe baza unei participări directe la anumite evenimente, sau folosind cele mai felurite documente. Desigur, avem obligaţia să cenzurăm notele de subiectivism care apar în relatările lor, totuşi socotesc că nu acesta ar trebui să constituie scopul nostru esenţial. Oamenii de astăzi pot înţelege, în mare măsură, cauzele, chiar cele intime, care au determinat un eveniment istoric, pot reconstitui imaginativ o anumită atmosferă din trecut, dar e greu, mult mai greu, să înţeleagă, în profunzime, psihologia strămoşilor noştri de acum cinci sau şase sute de ani şi mai ales să înţeleagă anumite sentimente ale lor, complet străine omului de astăzi, cum ar fi, de pildă, cele generate de „teroarea demonismului”. Dacă am reuşi ca noi, timponauţii, să pătrundem în esenţa sentimentelor trăite de strămoşi, a unor sentimente necunoscute nouă, cred că am

îmbogăţi ştiinţa istoriei cu o ramură foarte importantă şi originală. Poate că meseria noastră s-ar apropia de artă, de literatură îndeosebi, dar asta ar constitui un merit, nu o carenţă”.

Ideile Irei au stârnit discuţii furtunoase. Mulţi socoteau propunerea ei „o utopie semiinfantilă”. Alţii, destui, o găseau însă demnă de toată atenţia. Consiliul de conducere a luat în cele din urmă o hotărâre în această privinţă. S-a declarat de acord ca timponauţii să studieze, atunci când aveau posibilitatea şi socoteau că merită, şi acele sentimente ale strămoşilor, care, pentru vremea noastră, pot fi socotite „fosile”. Ira a fost deosebit de bucuroasă. Înţelegeam de ce, poate mai bine ca oricine. Eram convins că ea nu se va mulţumi însă numai cu studierea „sentimentelor fosile”, ci va încerca chiar retrăirea lor, pentru că şi atunci când asistase la arderea copiilor trăise aceleaşi sentimente ca o parte măcar din mulţimea adunată în piaţă. Înainte de a pleca în noua călătorie temporală, Ira m-a căutat şi mi-a mulţumit, fără să specifice pentru ce. Am rugat-o să fie prudentă, să nu se lase prea puternic fascinată de „sentimentele dispărute”. Drept răspuns, mi-a zâmbit numai, dar un zâmbet cum nu mai văzusem, un zâmbet pe care n-am să-l pot uita niciodată...

Trecuseră mai multe zile de la plecarea Irei, zile în care m-am interesat de zeci de ori dacă legătura dintre ea şi Centru se păstra. Primeam mereu acelaşi răspuns afirmativ şi nu-mi păsa de ironiile ce începuseră să se facă pe socoteala mea. În fiecare zi exista o oră pe parcursul căreia Centrul întrerupea legătura cu Ira. În ora aceea stăteam cu inima îngheţată şi nu o simţeam bătând din nou decât atunci când, după exact şaizeci de minute, beculeţul roşu de sub numele Irei, aflat pe un panou al Centrului, se reaprindea. Beculeţul acela era singura legătură cu Ira,

unica formă de comunicare dintre ea şi noi...

Ai dreptate! Despre asta nu ţi-am vorbit! Ora de întrerupere a legăturii Centrului eu cei aflaţi în misiune, care diferă de la un timponaut la altul, este încă strict obligatorie, constituind perioada de reacumulare a energiei necesare recuperării celui plecat. Timponauţii au dat acestei ore felurite denumiri: „ora desprinderii totale” sau „ora integrării depline”; „ora inimii” sau „ora emoţiilor pure” şi câte altele... Ira i-a spus „ora adevărului”, pretinzând că, în cele şaizeci de minute, timponautul, aflat într-o lume străină, se întoarce mai mult spre el însuşi, reuşind să se judece mai profund şi mai obiectiv, reuşind să se cunoască mai bine. Mi-a plăcut această denumire şi am adoptat-o, deoarece exprima şi stările mele sufleteşti din perioada întreruperii legăturii cu Centrul. Desigur că şi toate celelalte denumiri au izvorât din sentimentele trăite de timponauţi. Şi să ştii că stările sufleteşti din „ora adevărului” sunt foarte complexe: o teamă surdă, poate ceva din teama atavică a animalului rătăcit de turmă, se amestecă cu plăcerea excitantă ce ţi-o poate crea pericolul necunoscut pe care ar trebui să-l înfrunţi absolut singur, fără ajutorul „minunilor” timpului nostru, de fapt, eterna plăcere a „aventurii nude”. Pentru că în „ora adevărului” nu numai că nu te mai poţi transfera în timp, dar nu mai beneficiezi nici de „perdeaua antivideo”, cu care devii invizibil, nu mai poţi zbura nici pe „perna” de antigravitoni, şi nici nu poţi lansa razele hipnotice, capabile să adoarmă instantaneu orice agresor. Toate aceste „minuni” sunt generate de mica „plasă de păianjen” pe care fiecare timponaut o poartă sub pielea creştetului. „Plasa”, de fapt un fel de antenă, extrem de fină, leagă trupul nostru de Centru. Prin ea se face transferul, prin ea devenim invizibili şi putem să zburăm sau să lansăm razele hipnotice.

Datorită multiplelor funcţionalităţi ale „plasei”, i s-a dat, de către timponauţi, o denumire care a devenit aproape oficială. I s-a spus „Dădaca”. Dar, atunci când legătura cu Centrul e întreruptă, „Dădaca” nu mai are nicio putere. În „ora adevărului” ne trezim „cu mâinile goale” în faţa eventualelor pericole şi trăim o emoţie... cum să-ţi spun... nu neapărat intensă, ci fascinantă prin nuanţele, prin „misterul” ei... E o emoţie ce devine un fel de plăcere aproape vicioasă şi nu cred că am fi prea fericiţi dacă „ora adevărului” ar dispare... Aşa cum ţi-am povestit, mă duceam de mai multe ori pe zi să privesc lumina beculeţului roşu de sub numele Irei, ochiul acela cu strălucire constantă care îmi repeta parcă, încurajator: „Se va întoarce... Se va întoarce”. Dar, într-o dimineaţă, becul s-a stins! Şi „ora adevărului” pentru Ira începea abia spre seară. S-a stins, şi a continuat să rămână aşa; zadarnic mai speram noi, cei adunaţi în sala de recuperare, într-o „minune”. Conform regulamentului, la două ore după o întrerupere neprevăzută a legăturii cu un timponaut aflat în misiune, trebuie trimisă pe urmele lui o „expediţie de salvare”. Termenul e cam pompos, pentru că astfel de „expediţii” au fost formate întotdeauna dintr-un singur om.

În mod logic — o logică bazată pe toată experienţa de până atunci —- stingerea beculeţului din dreptul numelui Irei nu putea să însemne decât stingerea vieţii ei. Cealaltă cauză posibilă a întreruperii legăturii, amnezia totală, părea exclusă, deoarece Ira se afla abia la a douăzeci şi doua călătorie temporală. Totuşi m-am agăţat cu desperare şi de această posibilitate — care, evident, mi se părea cea mai bună — pornind de la gândul că poate, datorită deosebitelor emoţii pe care le trăise în călătoria anterioară, creierul ei devenise mult mai fragil şi deci ameninţat precoce de „marele accident”.

Reuşisem să mă conving în suficientă măsură că aşa se petrecuseră lucrurile atunci când m-am oferit să plec pe urmele Irei. Mi s-a dat aprobarea. Am obţinut toate datele în legătură cu locul şi timpul în care se aflase Ira în momentul întreruperii legăturii. Era vorba de un orăşel din Germania evului mediu, districtul Colonia, anul 1488, a doua zi a lunii iunie. Mi s-a comunicat că în acel an, în respectiva regiune avuseseră loc puternice represalii împotriva celor bănuiţi a fi vrăjitori. Prigoana fusese dirijată de doi inchizitori, Sprenger şi Kraemer, deveniţi celebri datorită manualului lor de combatere a demonologiei, „Malleus Maleficarum", ceea ce în traducere înseamnă „Ciocanul vrăjitoarelor". Acest manual a fost considerat ulterior drept „cel mai uimitor monument de superstiţie pe care l-a cunoscut omenirea". Era, în acelaşi timp, un monument de cinism, autorii ajungând la concluzia că împotriva celor suspectaţi de vrăjitorie se putea folosi orice metodă pentru a li se smulge mărturisiri. Linguşirea, ameninţarea, promisiunile mincinoase, torturile cele mai crude... orice, fără ca inchizitorul să se împovăreze cu vreun păcat. Îţi dai seama ce porţi deschidea persecuţiilor un asemenea manual! Totodată, e uşor de înţeles câtă atracţie putuse exercita asupra Irei orăşelul în care conducători ai „campaniei antidemonice" erau necruţătorii autori ai „Ciocanului vrăjitoarelor".

Când am ajuns la locul dorit, se însera. Pe străzile strâmte ale orăşelului, întunericul se lăsa mai repede decât în piaţa din faţa primăriei, o piaţă destul de întinsă, pavată cu dale de piatră, în mijlocul căreia se afla o statuie a Madonei cu pruncul în braţe. Poate din pricina luminii voalate a înserării, sau dintr-o autosugestie inconştientă, ori poate pentru că, într-adevăr, chiar aşa era, chipul sculptat mi s-a părut atât de asemănător cu al Irei, dar, în acelaşi

timp, atât de neînsufleţit, încât m-a cuprins o panică surdă. Gândul că Ira nu putea fi decât moartă, gândul pe care reuşisem să-l ţin la oarecare distanţă timp de câteva ore, m-a muşcat cu înverşunare. Mi-am dat seama că nu-l voi putea potoli decât acţionând. Şi singurul lucru pe care socoteam că îl am de făcut era cercetarea întregului orăşel, casă cu casă. Învelit în „mantia antivideo”, chiar în seara aceea m-am strecurat într-un număr destul de mare de locuinţe, dar fără rezultat. Peste noapte am dormit — sau, mai precis spus, am aţipit din când în când, ghemuit pe soclul statuii din piaţă şi protejat de radiaţiile ce mă făceau invizibil. În zori, mi-am reluat „vizitele” sistematice, şi până seara nu mai rămăsese necercetat, după părerea mea, niciun loc unde Ira s-ar fi putut afla. Desperat, am intrat şi în cimitirul de la marginea oraşului, gândind că, dacă Ira murise, trebuia să fie îngropată undeva. Am găsit trei morminte noi, dar numele şi datele săpate pe crucile de piatră erau prea precise ca să poată aparţine unei biografii inventate, eventual, de Ira şi transmisă unor oameni din orăşel. Ultimul lucru pe care am socotit că-l mai aveam de făcut a fost acela de a deveni vizibil şi de a mă adresa trecătorilor, punându-le tuturor întrebarea dacă n-au cunoscut sau n-au zărit în ultimele zile o străină cu ochii aşa… şi părul aşa… Oamenii — deşi eram îmbrăcat ca ei şi vorbeam, cred, foarte bine limba lor cu ajutorul „Dădăcii” — mă priveau cu suspiciune, unii dându-mi, grăbiţi şi duşmănoşi parcă, un răspuns negativ, alţii trecând mai departe, prefăcându-se că nu m-au auzit. O bătrână pe care am întrebat-o, s-a depărtat aproape în fugă, întorcând de trei ori capul să mă privească şi închinându-se, în acelaşi timp. La un moment dat, am avut impresia că sunt urmărit. Şi aşa era. Doi oameni îmbrăcaţi în negru se ţineau scai de mine. Probabil că unul dintre cei cărora le cerusem

informaţii sesizase autorităţilor prezenţa „ciudatului străin”. Şi cum în orăşel domnea o puternică atmosferă de suspiciune, datorită prezenţei inchizitorilor — atmosferă pe care o observasem nu numai pe străzi, unde oamenii abia schimbau două, trei cuvinte, ci şi în locuinţe, unde se vorbea, de asemenea, puţin şi pe un ton coborât — nu m-am mirat că eram urmărit. Aş fi putut să scap de cei doi, dispărând brusc în spatele „perdelei antivideo”. Dar nu voiam să creez, în felul acesta, o spaimă în plus şi să alimentez cine ştie ce superstiţie. De aceea am grăbit pasul, până ce am ajuns pe o străduţă foarte întunecoasă. Întorcând capul, nu i-am mai zărit pe urmăritori, şi abia atunci m-am făcut nevăzut. După câteva minute, oamenii în negru au trecut în fugă pe lângă mine. M-am dus în piaţa din faţa primăriei, continuând să fiu protejat de radiaţiile A.V. Acolo, din câteva căruţe, se descărcau mormane de vreascuri uscate, paie şi butuci subţiri de lemn. Mi-am dat seama că se pregăteau ruguri. Aflasem, din frânturi de discuţie purtate în şoaptă, că în dimineaţa următoare trebuiau să fie arse nişte „vrăjitoare”. Am privit o vreme cum erau înălţaţi stâlpii de care urmau să fie legate condamnatele, apoi ochii mi s-au oprit pe chipul statuii din mijlocul pieţei. Şi iarăşi am constatat că semăna extraordinar cu Ira, dar, de data asta, trăsăturile din piatră ale Madonei păreau însufleţite. Un gând mi-a şoptit că dacă Ira trăia, cu siguranţă că va fi printre cei ce se vor aduna să asiste la execuţie. Chiar dacă a suferit „amnezia totală”, gândeam, subconştientul îi va retrezi interesul pentru „spectacolul” de a doua zi. Cu această nouă nădejde în suflet, am adormit sub zâmbetul Madonei, am adormit fără să mă mai sinchisesc de agitaţia celor ce înălţau rugurile într-o margine a pieţei.

M-am trezit în plină lumină. Soarele se ridica de după

turla ascuţită a primăriei. Cerul era de un albastru intens, şi faţadele viu colorate ale oaselor ce împrejmuiau piaţa râdeau parcă în lumina crudă a dimineţii, nepăsătoare la ceea ce se pregătea în imediata lor apropiere. Emoţiile, agitaţia, veghea din noaptea precedentă mă făcuseră să dorm mai mult decât aş fi dorit. Piaţa era pe jumătate plină de oameni. Unii probabil că veniseră de cu noapte ca să ocupe un loc „în fotoliu” la „spectacolul” ce avea să urmeze. Madona — deci şi eu — era înconjurată de valul mulţimii. Noroc că nimeni nu trecuse gărduleţul din jurul statuii, noroc că nimeni nu se apropiase de soclul pe care dormisem. Altfel, îţi dai seama ce spaimă s-ar fi putut crea dacă vreunul s-ar fi împiedicat de mine, în timp ce dormeam, adică s-ar fi împiedicat de „ceva nevăzut”... Desigur, atunci nu mă gândeam la toate astea. Primul şi singurul meu gând a fost să o caut pe Ira. M-am ridicat deasupra mulţimii şi am zburat de câteva ori în lungul şi în latul pieţei. N-am zărit-o pe Ira, şi totuşi mai speram, deoarece curioşii continuau să se adune. Curând, piaţa fu înţesată în aşa măsură, încât nu mai putea intra în ea niciun om măcar. Rămăsese liber doar un coridor de vreo doi metri lăţime, care ducea spre cele paisprezece ruguri, un coridor limitat de soldaţi. Deşi mă convinsesem că Ira nu se afla în faţa primăriei, continuam să zbor, bezmetic, pe deasupra mulţimii, să o caut. La un moment dat, mi-a venit ideea că poate n-a reuşit, din cauza aglomeraţiei, să pătrundă în piaţă şi a rămas pe marginea drumului pe care trebuiau să sosească condamnaţii. Am zburat în afara pieţei. Mulţimea forma, pe o latură şi alta a străzii, lanţuri parcă fără de sfârşit. Mi-am reluat cercetarea cu o încăpăţânare sporită... La un moment dat, şirul de oameni de sub mine a început să freamăte şi acelaşi murmur trecea din gură în gură: „Sosesc!”

Am zărit, spre capătul străzii principale două căruţe mari, la care erau înhămaţi cai negri. În căruţe se aflau condamnaţii. Erau prea departe ca să le pot vedea chipurile şi, de fapt, nici nu mă interesau. Trebuia să o caut în continuare pe Ira. Zburam spre căruţe, pe deasupra şirului de oameni de pe stânga străzii, studiind cu atenţie fiecare figură, până şi pe cele bărbăteşti, de parcă Ira s-ar fi putut ascunde sub o înfăţişare străină. Când am ajuns în dreptul primei căruţe, curiozitatea m-a împins totuşi să privesc. Am zărit şase femei, toate îmbrăcate în cămăşi lungi de pânză grosolană. Trei dintre ele stăteau cu privirea ţintuită spre cerul atât de albastru al dimineţii şi-şi mişcau buzele într-o rugă, desigur. A patra avea ochii tulburi, rătăciţi, ca de dement, iar celelalte două, nişte bătrâne care semănau între ele, poate din pricina zbârciturilor fără de număr ce le brăzdau feţele, priveau sfidător în jur, dezvelindu-şi, într-un rânjet sarcastic, gingiile uscate, fără dinţi. Probabil că sfidarea lor a întărâtat mulţimea, din rândurile căreia au început să se audă huiduieli şi cuvinte de ocară. Mi-am desprins cu greu privirea de pe cele două „vrăjitoare” pe care aveam senzaţia că le cunosc. Abia mult mai târziu mi-am dat seama cum se născuse această impresie: bătrânele semănau foarte bine cu un chip dintr-o gravură de Goya, o gravură din ciclul „Capricii”...

În cealaltă căruţă am zărit, la început, doi copii, două fetiţe de treisprezece, paisprezece ani. Se ţineau de mâini şi ochii lor oglindeau deplin starea de buimăceală în care se aflau. Apoi... apoi am zărit-o pe Ira! Pe Ira în căruţa condamnaţilor! Era tunsă şi îmbrăcată la fel ca ceilalţi osândiţi. Cu un braţ ţinea strâns, pe după umeri, un băieţel de vreo zece ani. Deşi lipsită de podoaba părului, mi s-a părut mai frumoasă ca oricând. Chipul ei căpătase un uimitor aer de puritate, aşa cum îl au numai unii copii,

poate datorită expresiei ochilor nefiresc de larg deschişi, un amestec de uimire şi spaimă paralizantă. Prima mea pornire a fost să mă reped şi să o smulg din căruţa aceea, să o duc undeva, cât mai departe, undeva unde să se liniştească repede şi să i se topească groaza din privire. Dar mi-am dat seama că acţionând astfel aş fi încălcat grosolan „legea neintervenţiei”. Mulţimea care ar fi zărit-o pe Ira ridicată în văzduh de „cineva” invizibil n-ar fi putut gândi decât un lucru: că diavolul o salvează pe vrăjitoarea sa favorită. Îţi închipui ce şoc ar fi suferit sărmanele minţi ameţite de atâtea superstiţii şi ce argumente aş fi dat „luptătorilor contra demonismului”... Am zburat, la mică înălţime, pe deasupra căruţei în care se afla Ira. În felul acesta aveam, cât de cât, impresia că o protejez. Şi, aproape instantaneu, mi-am imaginat cum ajunsese ea în „căruţa blestemelor”. Suferise, gândeam, amnezia totală şi rămăsese în orăşelul acela fără să ştie cine este, de unde vine. Atrăsese uşor atenţia şi se trezise în faţa „vânătorilor de vrăjitoare”, care abia aşteptau să mai găsească încă o victimă. Şi cum purtarea Irei nu putea fi decât extrem de ciudată pentru ei, o supuseseră interogatoriilor bestiale, în urma cărora ea recunoscuse un lucru adevărat: că nu crede nici în dumnezeu şi nici în diavol, că aceste „personaje” nu există. O astfel de mărturisire, desigur neobişnuită, putea constitui temeiul condamnării... Cam aşa îmi imaginam că se petrecuseră lucrurile, în timp ce ne apropiam de piaţă. Apoi m-am gândit la câteva variante de eliberare a Irei, în toate ţinând cont de „legea neintervenţiei”. După ce m-am hotărât asupra felului în care voi acţiona, m-am depărtat de căruţă şi m-am aşezat pe balconul primăriei, unde se adunaseră notabilităţile oraşului şi patru călugări iezuiţi, dintre care doi erau trataţi cu deosebit respect. Am bănuit că sunt celebrii autori ai „Ciocanului vrăjitoarelor”.

Curiozitatea m-a îndemnat să mă strecor în spatele lor, sperând să aud vreun crâmpei de discuţie. Dar cei doi tăceau, cu privirea fixată pe ruguri. Feţele lor păreau nişte măşti complet inexpresive. Între timp, condamnaţii fuseseră coborâţi din căruţe şi stăteau aproape lipiţi unul de altul, ca o mică turmă încolţită de fiare. Din mijlocul mulţimii adunate în piaţă se înălţa un vuiet continuu, înăbuşit, din care ţâşnea uneori câte un strigăt de ocară la adresa „vrăjitoarelor", câte un strigăt în care mi se părea că ghicesc mai mult spaima decât ura. Apoi cei trei călăi au început să ducă condamnaţii spre ruguri, pe rând. Cu două dintre „vrăjitoare", femei tinere, au avut mult de luptat până să le lege de stâlpi. Se zbăteau cu o forţă pe care numai desperarea le-o putea da, strigând, nefiresc de ascuţit, că sunt nevinovate. Alte condamnate se rugau, repetând mereu, pe un ton ridicat, numele lui Dumnezeu şi al lui Isus. Bătrânele despre care ţi-am vorbit strigau ceva, adresându-se, după cum mi s-a părut, călăilor care le legau şi preotului ce se afla în apropiere. Rânjetul nu le dispăruse de pe buzele uscate. Mi-am dat seama că blestemau, probabil nişte blesteme cumplite, pentru că i-am zărit pe cei din primele rânduri ale „spectatorilor" încercând să se retragă măcar un pas, temându-se ca blestemele să nu-i atingă şi pe ei. Am auzit apoi ţipetele de groază ale celor trei copii condamnaţi, pe care călăii îi duceau pe sus spre ruguri. În clipele acelea vuietul mulţimii a contenit aproape cu totul şi multe, foarte multe capete s-au plecat. Ira nu s-a împotrivit deloc când au dus-o, ultima, spre rug. Dar mersul îi era şovăitor şi, în cele din urmă, genunchii i s-au înmuiat cu totul. Mi-am dat seama că leşinase. Călăii au continuat să o târască. Abia atunci unul dintre cei doi iezuiţi, în spatele cărora mă postasem, a rostit câteva cuvinte în latineşte, pe care „Dădaca" mi le-a tălmăcit: „S-a topit cu

totul îndrăzneala blestematei ăsteia”. Celălalt călugăr a clătinat din cap afirmativ, în timp ce un vag surâs îi apăruse în privire. Au început apoi să se aprindă, pe rând, vreascurile din ruguri. Mi-am luat zborul şi m-am oprit deasupra Irei, care, leşinată, stătea strâns legată de stâlp. Când călăul a dat foc vreascurilor de la marginea rugului ei, am socotit că era momentul să acţionez. M-am înălţat deasupra pieţei şi am lansat un jet puternic de raze hipnotice. Vuietul mulţimii şi ţipetele condamnaţilor au încetat brusc. Am zburat apoi, în mare viteză, de câteva ori, pe deasupra orăşelului, „bombardându-l” cu razele hipnotice. Curând am fost pe deplin convins că toţi locuitorii adormiseră şi vor dormi astfel mai bine de o jumătate de oră. M-am întors în piaţă, am tăiat cu sabia unuia dintre soldaţi funia care o lega pe Ira de stâlp, am pus sabia înapoi în teacă şi, luând-o pe Ira în braţe, m-am înălţat deasupra primăriei. Focurile rugurilor se încinseseră puternic. Numai limbile lor portocalii se mai mişcau în piaţă, în întregul oraş. Oamenii şi celelalte fiinţe dormeau în picioare, sau în poziţia în care îi atinsese raza hipnotică. Ştiam că toţi se vor trezi în aceeaşi clipă şi nimeni nu-şi va da seama de cele întâmplate, ştiam că atunci când „spectatorii” vor zări rugurile arse aproape complet, vor fi convinşi că au asistat permanent la mistuirea lor. Socoteam că, în felul acesta, intervenţia mea devine cu totul neglijabilă.

M-am grăbit să o duc pe Ira în afara oraşului. Se apropia ora întreruperii legăturii mele cu Centrul şi trebuia să fim la adăpost sigur. Am coborât într-o mică poiană dintr-o pădure deasă. La marginea poienii se aflau câteva tufişuri. Acolo am făcut un culcuş. Mi-am dat seama că Ira nu mai era leşinată. Dormea şi ea sub influenţa razelor hipnotice. Nu pot să-ţi descriu emoţia cu care îi aşteptam trezirea. Nu

ştiam ce răspuns am să-i dau dacă mă va întreba cine sunt şi ce căutam în acel fund de pădure. Pentru că eram convins că n-o să mă recunoască, aşa cum eram convins că suferise „amnezia totală”. Din moment ce trăia, numai „marele accident” putea explica întreruperea legăturii ei cu Centrul. Dar lucrurile s-au petrecut cu totul altfel decât mă aşteptam. Chiar în prima clipă când s-a trezit şi şi-a fixat privirea asupra mea, mi-a îngânat numele, apoi a şoptit: „Ştiam că trebuie să veniţi… Ştiam că tu ai să vii... Şi totuşi, când mă duceam spre rug… începuse să mi se spulbere nădejdea... şi m-a cuprins o spaimă... o spaimă pe care niciun cuvânt n-ar putea-o reda”. Mi-am dat astfel seama că Ira nu-şi pierduse câtuşi de puţin memoria. Nu mai înţelegeam nimic. Am vrut să-i cer explicaţii, dar mi-a luat-o înainte, întrebându-mă cum o salvasem. După ce i-am povestit, a îngânat: „Ai procedat foarte bine… Dar… pe băieţelul cu care eram în căruţă… măcar pe el de l-ai mai fi scăpat!” I-am spus că asta ar fi însemnat să calc flagrant „legea neintervenţiei”, pe care şi aşa o încălcasem totuşi. Ira a tăcut o vreme, ca apoi să şoptească: „Oricum... i-ai ajutat pe condamnaţi… N-au mai simţit chinurile arderii...” După aceste cuvinte a readormit. Timp de zece, cincisprezece minute s-a cufundat într-un somn bântuit probabil de coşmaruri. Gemea prelung şi trupul i se crispa. La un moment dat, m-am gândit să o trezesc, dar n-am făcut-o. Stăteam lângă ea şi-i mângâiam fruntea. Uneori îi atingeam părul tuns scurt de tot şi atunci simţeam o înfiorare, de spaimă parcă.

Când s-a trezit, îşi recăpătase stăpânirea de sine. A început să-mi povestească, fără să-i fi cerut, aventura prin care trecuse... Provocase, în mod deliberat, propria ei arestare. Venind în orăşelul unde „procesele antidemonice” erau în toi, se apucase să spună câtorva bătrâne habotnice

că Sprenger şi Kraemer nu erau altceva decât nişte vânători sângeroşi de suflete nevinovate. Bătrânele se grăbiseră să repete preotului vorbele străinei, iau preotul nu întârziase să comunice totul temuţilor inchizitori. Aşa avusese loc arestarea Irei, întemniţarea ei alături de celelalte „vrăjitoare”, adică exact ceea ce dorise. Spera să cunoască astfel, în mod direct, simţămintele virtualelor condamnate. Arestatele erau nişte femei simple, ţărănci. De altfel, marea majoritate a „vrăjitoarelor” condamnate în evul mediu au fost ţărănci. Toate credeau cu tărie în dumnezeu şi-l rugau de sute de ori pe zi să le salveze. Excepţie făceau cele două bătrâne care practicaseră, într-adevăr, vrăjitoria şi care, datorită unui îndelungat proces de autosugestie, vecină cu demenţa, ajunseseră să se socotească „nevestele lui Lucifer”, ale „Marelui iobag răsculat”, cum i se mai spunea diavolului prin acele locuri. Mărturisind, de la bun început, cu mândrie „legăturile lor cu Satana”, bătrânele nu fuseseră supuse torturilor. În schimb celelalte, care nu-şi recunoşteau vreo vină — inclusiv o copilă ce abia împlinise paisprezece ani — au cunoscut din plin torturile, fiind obligate, până în cele din urmă, să facă mărturisiri mincinoase, să vorbească despre relaţiile lor cu diavolul, să născocească chiar amănuntele cele mai absurde. Asta pentru că ajunseseră să prefere moartea în locul torturilor repetate. Ira s-a încăpăţânat însă să nu facă nicio mărturisire mincinoasă, turbându-i, în felul acesta, pe anchetatori. De altfel, încă de la prima confruntare, îl pusese pe celebrul Sprenger într-o postură ridicolă. Iezuitul, învăţat să aibă de-a face cu nişte nenorocite inculte şi terorizate, s-a trezit bombardat de răspunsurile şi întrebările Irei bazate pe o logică ce nu putea decât să-l deruteze. Prima şedinţă de judecată s-a transformat, de fapt, într-un proces al acuzatorilor. Ira mi-a mărturisit că a

procedat astfel aproape involuntar, dintr-un fel de bravadă. Bineînţeles că judecătorii s-au mâniat cumplit. Dar Sprenger, cu inteligenţa şi viclenia lui deosebită, a găsit modul de a transforma răspunsurile şi întrebările derutante ale Irei într-un „cap de acuzare”, susţinând că însuşi Lucifer, împăratul iadului, vorbea prin gura acuzatei, întinzând „capcane diavoleşti”. Au luat hotărârea să-l alunge pe Lucifer prin cele mai cumplite torturi, adică prin torturarea trupului în care se ascunsese. Şi, după ce au tuns-o pe Ira — pentru că se credea că diavolul obişnuieşte să se ascundă în podoaba capilară — au supus-o la tot felul de chinuri. Trupul ei purta nenumărate urme: două degete strivite de o menghină specială, arsuri provocate de vergi de fier înroşite în foc, urme de lovituri de bici. Articulaţia umărului drept îi era luxată datorită unei torturi „excepţionale” denumită „estrapade”, în care se proceda astfel: anchetatul era legat cu mâinile la spate. De încheietura pumnului i se prindea o sfoară ce trecea printr-un scripete agăţat de tavanul camerei. Victima era ridicată cu sfoara aceea, apoi lăsată să cadă brusc până aproape de podea. Şocul producea o luxaţie a umărului, insuportabil de dureroasă. Până la aplicarea acelei torturi, Ira — consecventă hotărârii luate, de a trece prin aceleaşi experienţe fizice şi spirituale ca celelalte acuzate — suportase chinurile, făcând apel doar la voinţă. Dar, după luxarea umărului, dându-şi seama că anchetatorii vor repeta cu ea „procedeul estrapade” şi pentru că se temea — simţindu-şi rezistenţa epuizată — că va ajunge să spună ceea ce doreau călăii, sau unele adevăruri care ar fi constituit pentru judecători tot nişte „capete de acuzare”, apelase la minuscula plasă de păianjen de sub pielea capului, la „Dădaca” timponautului. A comandat-o în gând şi anumiţi centri ai creierului i-au fost temporar anesteziaţi.

În felul acesta a putut să-i sfideze în continuare pe inchizitori prin rezistenţa ei, dar, în „jocul” în care singură intrase, acum „măsluia cărţile”. Anchetatorii au schimbat, în cele din urmă, procedeul. Cu un ac lung şi foarte subţire s-au apucat să-i înţepe, în mod sistematic, fiecare centimetru de piele, ca să descopere „sigma diaboli”, adică semnul diavolului. Se presupunea că Satana aplică pe trupul slugilor sale o pecete, care lasă fie o pată neagră sau roşiatică, fie o zonă insensibilă. Şi pentru că pe pielea Irei nu se găsea niciun fel de pată, s-au apucat să caute, cu ajutorul acului, zona insensibilă. Aşa se face că i-au înţepat şi pielea capului, pe porţiunea sub care se afla „plasa” atât de fină. Din clipa aceea, legătura Irei cu Centrul s-a întrerupt. Părea cu totul neverosimil ca un vârf de ac să fi defectat minunata, invenţie, şi totuşi altă explicaţie nu exista! În felul acesta, Ira s-a pomenit complet dezarmată în faţa anchetatorilor întărâtaţi peste măsură, mai ales că nu descoperiseră niciun punct de insensibilitate pe pielea acuzatei. Au reînceput torturile cu şi mai mare sălbăticie. Ira a mai rezistat o vreme, apoi a procedat ca alţi zeci de mii de „suspecţi” din timpul cumplitei prigoane a „vânătorilor de vrăjitoare”: a recunoscut că era sluga Satanei!

„Mi-am dat seama că fără «minunile» pe care le-am inventat, suntem la fel de vulnerabili ca strămoşii noştri, ba chiar mai vulnerabili decât unii dintre ei”, mi-a spus Ira...

Într-adevăr, se cunosc cazuri când acuzaţii au rezistat celor mai teribile torturi, susţinând cu tărie că n-au avut nici o legătură cu diavolul şi gândul lor s-a îndreptat numai spre dumnezeu.

Ira era conştientă că experienţa ei nu fusese prea reuşită, pentru că trăise doar parţial sentimentele celor pe nedrept acuzaţi, fie datorită gândului că poate scăpa, după

voie, în orice clipă din situaţia în care intrase, fie — după ruperea legăturii cu Centrul — datorită speranţei că se va trimite, pe urmele ei, un salvator.

„Poate doar spaima pe care am trăit-o atunci când călăii m-au împins spre rug, spaima încercată înainte de a leşina, să fi fost foarte asemănătoare cu sentimentul trăit în aceeaşi situaţie de alţi condamnaţi. Pentru că atunci nu mai aveam nicio speranţă că aş mai putea fi salvată”, mi-a mărturisit.

După ce am lăsat-o să povestească totul, fără să o întrerup, i-am spus că, după părerea mea, încălcase grav, prin experienţa făcută, „legea neintervenţiei”. „În ce fel?” m-a întrebat, calmă. I-am replicat că era posibil ca, datorită „rezistenţei” ei, judecătorii să fi devenit mai aspri şi să fi pronunţat condamnarea la ardere pe rug şi a uneia sau a mai multor acuzate, cărora altfel le-ar fi dat pedepse mai uşoare. Mi-a răspuns că se gândise şi ea, înainte de începerea experienţei, la o asemenea posibilitate şi de asta se implicase într-un proces în care ştia precis că toţi „suspecţii” vor fi condamnaţi la ardere pe rug, inclusiv cei trei copii. Asistase chiar la executarea lor şi abia după aceea se întorsese cu câteva zile în urmă şi provocase propria ei arestare. Am recunoscut că precauţia fusese înţeleaptă, totuşi, după părerea mea, era posibil ca „încăpăţânarea” ei la anchetă să fi determinat anumite „mutaţii psihice” judecătorilor, jigniţi profund şi de faptul că nu putuseră contracara „logica diavolească” a neobişnuitei acuzate. „Mutaţiile” acestea influenţaseră poate hotărârile lor din alte procese, determinându-i să fie mai subiectivi... mai duri. Desigur că Ira nu privise urmările experienţei şi sub acest aspect. A căzut pe gânduri şi abia într-un târziu a îngânat: „La început… nu-mi propusesem deloc să-i înfrunt pe anchetatori mai mult decât celelalte acuzate. Nu doream

să devin un «caz aparte», dar aerele de «judecători infailibili» şi de posesori ai «supremei înţelepciuni» pe care şi le dădeau inchizitorii, deşi mintea lor era înceţoşată de porniri bestiale, a trezit în mine o revoltă puternică, dublată de dorinţa de a-i înfrunta. Atacându-i cu argumente logice, cărora nu le găseau răspuns, umilindu-i în felul acesta, trăiam senzaţia că-i răzbun pe toţi cei care fuseseră victimele fanatismului criminal. S-ar putea ca din acest sentiment să se fi născut greşeala… despre care vorbeai… Deşi nu cred… Ba sunt chiar sigură că n-am influenţat în niciun fel comportarea ulterioară a judecătorilor, pentru simplul motiv că îndârjirea lor împotriva celor acuzaţi de vrăjitorie era, chiar înainte de intervenţia mea, maximă”.

Îmi dădeam seama că nu prea credea în ultimul ei argument, dar se încăpăţâna să se agaţe de el. N-am mai insistat şi ea a fost cea care a rostit întrebarea pe care aş fi dorit să i-o pun: „Dar ai noştri s-ar putea să mă considere totuşi vinovată, nu?” Am răspuns afirmativ şi i-am împărtăşit îngrijorarea că experienţa pe care o efectuase putea fi etichetată drept o încălcare grosolană a „legii neintervenţiei”, ceea ce ar fi dus, în mod automat, la excluderea ei din rândul timponauţilor. „Să mă excludă?! a exclamat. Ştii ce-ar însemna asta pentru mine? Ar fi ceva cu mult mai îngrozitor decât toate torturile inchizitorilor!”

Ştiam că nu exagerează… În clipele acelea mi-am dat cu adevărat seama cât o iubesc. Simţământul că trebuia să o apăr împotriva unei catastrofe sufleteşti a devenit mai puternic decât toate „principiile etice” în spiritul cărora fusesem educat. Şi m-am trezit propunându-i o „variantă” a aventurii trăite, pe care să o folosească în raportul către şefi. Varianta prezenta arestarea Irei ca un fapt neprovocat de ea, ca un accident căruia nu i se putuse împotrivi printr-o dispariţie subită, tocmai pentru ca să nu alimenteze în

plus superstiţiile şi îndârjirea judecătorilor. Nu trebuia să amintească nimic de felul în care îi înfruntase pe inchizitori şi urma să susţină că intenţionase să evadeze de pe rug, atunci când furtul şi flăcările ar fi mascat-o de privirile „spectatorilor”, în rest… putea să spună adevărul.

Ira a ascultat „varianta” cu aceeaşi spaimă şi buimăceală în privire. Înainte de a o părăsi, i-am şoptit: „Tu ai să spui ce ai să crezi de cuviinţă! Eu voi relata doar ceea ce-am văzut şi cum te-am scăpat de pe rug. În rest, tot ce mi-ai povestit voi păstra pentru mine!” M-am întors la Centru şi am raportat situaţia în care se afla Ira.

A fost trimis un expert care i-a înlocuit „plasa de transfer” şi astfel a putut fi recuperată. După o zi de tratament, toate urmele lăsate de tortură pe trupul ei dispăruseră. În raportul pe care l-a înaintat a folosit exact „varianta” pe care i-o sugerasem. Aşa ne-am trezit legaţi de o nouă „complicitate”, o legătură ce se adăuga dragostei noastre, curând mărturisită. Trebuie să ştii că minciuna la care eram amândoi părtaşi nu prea ne chinuia conştiinţele, poate şi datorită faptului că, în urma cercetărilor făcute apoi de Ira, căpătasem convingerea că inchizitorii, pe care ea îi înfruntase, dăduseră ulterior exact sentinţele pe care le-ar fi pronunţat chiar dacă Ira n-ar fi făcut experienţa. Confruntarea dintre realitate şi documente era liniştitoare. Aveam impresia că aventura provocase, în schimb, „mutaţii psihice” Irei şi mie însumi, dar nişte „mutaţii” care nu-mi displăceau deloc: amândoi devenisem mai sensibili la ceea ce se petrecea în jurul nostru, în zilele noastre. Cu toate că interesul pentru meserie nu se diminuase câtuşi de puţin, amândoi făceam planuri în legătură cu viaţa pe care o vom duce după „pensionare”. Poate că, de fapt, aceste „mutaţii psihice” erau determinate de dragostea noastră şi nu de „aventura”

trăită în evul mediu.

Poate... Nu ştiu... Ceea ce ştiu e că ajunsesem să privim „pensionarea” nu ca pe un „sfârşit chinuitor”, ci ca pe o reîntoarcere într-o lume firească, în care puteam găsi noi idealuri, noi bucurii: Ira visa să avem mai mulţi copii, sau cel puţin un băieţel blond ca acela cu care stătuse în căruţa ce o dusese spre rug. Îmi spunea că sentimentul matern, care „hibernează” în sufletul oricărei fete, i se trezise, probabil, pentru întâia oară, în clipele când ţinuse aproape de inima ei fruntea băieţelului condamnat...

Da, da! Exact! Nu ne mai temeam deloc de „criza neadaptabilităţii” de după „retragere”.. Cam la trei luni de la aventura prin care trecusem, am hotărât să ne căsătorim. Conducerea nu s-a împotrivit, deşi era pentru prima oară când nişte „timponauţi activi” se căsătoreau. Psihiatrii au socotit că această unire putea fi chiar o „experienţă fericită”, care să-i ajute, cât de cât, la rezolvarea, dificilei probleme a „neadaptabilităţii”. Eu aş fi dorit să facem „călătoria de nuntă” undeva, într-o regiune muntoasă, rămânând în timpul nostru, dar Ira a venit cu o altă propunere şi, bineînţeles, n-am putut să o refuz. Mi-a spus că-mi pregăteşte o surpriză care implica o „călătorie temporală”. Locul şi epoca avea să mi le dezvăluie mai târziu. Datele necesare transferului nostru le comunicase ea Centrului, fără ca eu să le cunosc. Totodată, căpătase aprobarea ca „ora adevărului” să fie aceeaşi pentru amândoi. Insistase mult până obţinuse această aprobare. Conducerea pretindea că o decalare a întreruperii legăturii cu Centrul ar fi dat posibilitatea unuia dintre noi să-l apere pe celălalt, aflat în ora adevărului”, dacă s-ar fi ivit vreo primejdie. Ira insistase însă, argumentând, jumătate în glumă, jumătate în serios, că fiind vorba de „voiajul nostru

de nuntă” şi nu de o misiune, ni se putea face această favoare. O „oră a adevărului” comună, pe un îndepărtat ţărm temporal, ar fi devenit o legătură sufletească în plus! Era, dacă vrei, un capriciu al Irei, un „capriciu romantic” care mi-a plăcut însă şi pe care l-am susţinut şi eu până ce am obţinut aprobarea.

După transferul temporal, m-am trezit la marginea unei păduri, de unde începea un teren cultivat. Nu prea departe se zărea un sat destul de mare, cu locuinţe construite din lemn. În spatele satului, pe o creastă, se înălţa un castel fortificat. Ira mi-a spus, cu un ton de copil pus pe şotii: „A sosit momentul să-ţi verific cunoştinţele, stimate soţ! Priveşte în faţa ta şi spune-mi în ce timp am coborât? Îţi permit o eroare de un secol şi, ca să-ţi dovedesc ce examinatoare generoasă sunt, fac o precizare: castelul a fost terminat acum douăzeci de ani”. Am privit cu atenţie clădirea construită din piatră, cu ziduri groase şi crenelate, străjuită atât la intrare, cât şi pe colţuri, de turnuri de pază, unele dintre ele ca nişte butoaie aşezate pe un „picior” gros şi toate având caracteristic arcul în formă de semicerc. Stilul artei militare romanice din secolul al XII-lea mi se părea evident. De asta am răspuns cu siguranţa unui elev care şi-a învăţat conştiincios lecţia: „Cred că ne aflăm între anii 1100-1200, probabil undeva în Germania”. Ira m-a lăudat pentru răspuns şi a precizat că eram în anul 1182, în Lorena. „Aici va fi prima etapă a voiajului nostru”, a adăugat ea. Şi vom locui în această reşedinţă princiară!”

Păstrându-ne invizibilitatea, am pătruns în castelul care avea o mulţime de coridoare strâmte şi încăperi mari, cu mobilă masivă, cioplită destul de grosolan. Mi-am dat seama că Ira cunoştea foarte bine interiorul castelului, ceea ce dovedea că-l mai vizitase şi, probabil, nu o singură dată. M-a dus în aripa de nord, într-o încăpere mai bogat

mobilată, în mijlocul căreia trona un pat uriaş, şi mi-a precizat că era camera de musafiri, folosită extrem de rar, în care vom locui. „Aici, slugile nu calcă decât o dată pe lună, când se îndură să facă puţină curăţenie”, mi-a spus Ira. De altfel, observasem şi eu că aripa nordică a castelului era pustie. În aripa dinspre est, lucrurile se schimbau însă. Slugile, destul de numeroase, treceau pe lângă noi cu cine ştie ce treburi, în bucătărie trei femei, înarmate cu cuţite enorme, ciopârţeau trupul unei căprioare, iar într-o încăpere mai mică, cu un aer intim, împodobită cu tot felul de ţesături, m-a aşteptat marea surpriză: stând aplecată deasupra unui gherghef, am zărit-o pe Ira! Purta o fastuoasă rochie de catifea şi părul îi era strâns într-o bonetă de dantelă!

Am rămas stupefiat şi nu mi-am revenit decât atunci când am auzit vocea Irei, a adevăratei Ira, şoptindu-mi lângă ureche: „Dă-mi voie să ţi-o prezint pe stră, stră, stră... de nu ştiu câte ori «stră» bunica mea!” Surpriza pe care mi-o pregătise era, într-adevăr, extraordinară. Natura crease două exemplare umane identice la o distanţă de peste o mie de ani!... În zilele cât am stat la castel, am încercat permanent un straniu sentiment de jenă, provocat de prezenţa apropiată a femeii aceleia ce semăna fantastic cu soţia mea. Ira îmi sesizase stinghereala şi glumea, nu fără o urmă de ironie: „Fii atent să nu te îndrăgosteşti de străbunica!” Aş fi vrut să-l cunosc şi pe stăpânul castelului. Era plecat însă într-o expediţie războinică. Ira mi-a spus că nici ea nu-l cunoscuse, deşi mai vizitase castelul de trei ori. Se părea că feudalii de prin acele locuri erau foarte ocupaţi cu micile războaie pe care le purtau între ei. În afara slugilor şi a ostaşilor, în castel am mai întâlnit un bărbat tânăr, voinic, cu nişte ochi acvilini sub sprâncenele neobişnuit de dese, cu părul, mustaţa şi barbişonul de un

blond auriu. Un exemplar masculin foarte reuşit pentru acea epocă. Era, după câte am înţeles, comandantul ostaşilor care apărau castelul... Făceam cu Ira lungi plimbări prin împrejurimi. Am vizitat, nevăzuţi, şi satul din apropiere, casele lui din lemn, sărăcăcioase, unde mizeria se cuibărise temeinic. Atunci când se apropia „ora adevărului”, ne cufundam în codru, pentru că, deşi eram îmbrăcaţi ca nişte seniori ai acelei vremi, nu doream să fim văzuţi, nu numai la castel, dar nici de vreun ţăran, pe care prezenţa noastră ar fi putut să-l surprindă foarte mult, deşi pe Ira ar fi confundat-o cu castelana, stăpâna lor.

De fapt, asta s-a şi întâmplat. Şi iată cum: ne plimbam prin pădurea din apropierea satului. Era în seara celei de a patra zile de când ne aflam pe acel „ţărm temporal”. Deodată am auzit foşnete neobişnuite în nişte tufişuri din apropiere. Ne-am grăbit să ne înfăşurăm în „mantia antivideo”. Dintre tufişuri a apărut o femeie tânără, purtând în braţe un băieţel de vreo doi ani. Femeia avea o privire rătăcită şi faţa ei părea o mască a disperării. Strângea la piept copilul care stătea nemişcat, cu ochii închişi. Dormea, sau poate era mort. Femeia s-a oprit chiar în poieniţa în care ne aflam noi, a aşezat copilul pe iarba deasă, apoi s-a trântit în genunchi şi a început să scormonească pământul cu unghiile, de parcă ar fi căutat să facă o groapă, în timp ce glasul ei se ridica tot mai puternic, tot mai dramatic, într-o rugă pe care „Dădaca” ne-a tradus-o şi pe care o ţin şi acum minte, aproape cuvânt cu cuvânt:

„Tu, stăpân al iadului, dă-mi ascultare şi voi fi sluga ta pe Pământ şi după moarte şi mă voi lepăda de Dumnezeu, căruia zadarnic m-am rugat zile şi nopţi, căci n-a vrut să-mi vindece copilaşul. Acum te rog pe tine să-l scapi din ghearele morţii, pe tine, mare stăpân al iadului. Dacă-l scapi, mă voi dărui ţie cu trupul şi sufletul meu!”

Femeia a repetat această „profană”, improvizată invocare a diavolului de câteva ori, continuând să scurme pământul, poarte cu intenţia de a se apropia măcar cu câţiva centimetri de cel căruia îi cerea ajutor şi care se afla, după credinţă, undeva în „sâmburele de foc” al pământului. „E îngrozitor!” a şoptit Ira, apoi m-a întrebat cu voce gâtuită: „Îţi dai seama la ce grad de disperare a ajuns femeia asta, dacă e gata să se vândă diavolului numai ca să-şi poată salva copilul? Îţi dai seama ce ruptură s-a petrecut în sufletul ei care credea, desigur, cu tărie, în dumnezeu, ca să ajungă să facă ceea ce face acum?! E îngrozitor!” Nu puteam înţelege atât de bine ca ea sentimentele, drama pe care o trăia femeia aceea, totuşi... Apoi Ira mi-a şoptit: „Am ţinut mâna pe pieptul copilului şi «Dădaca» mi-a dat diagnosticul: o formă foarte gravă de pneumonie, ce poate fi vindecată numai dacă i se administrează...” Am întrerupt-o, bănuind unde voia să ajungă. I-am spus că n-are dreptul să intervină, că era vorba de viaţa unui om, deci de o intervenţie majoră. Mi-a replicat însă cu o voce pe care nu o recunoşteam: „Nu-ţi dai seama că femeia înnebuneşte în caz că-i moare copilul?! Şi ce crezi că se va întâmpla dacă în satul ăsta mizerabil o să mai trăiască un om în plus?! De ce trebuie să aplicăm «legea neintervenţiei» atât de rigid, atât de inuman?! Uită-te şi tu la nenorocita asta de mamă!”

Femeia din faţa noastră, cu degetele însângerate, renunţase să mai sape pământul şi să-l mai cheme pe diavol. Stând pe vine, îşi luase copilul în braţe şi-l legăna, îngânând un crâmpei de melodie fără început şi fără sfârşit şi aruncând în jur priviri în care sclipea, din când în când, nebunia. Am simţit-o pe Ira lipindu-se de mine. În clipele acelea aş fi dorit să-i privesc chipul, dar nu era cu putinţă. Când suntem învăluiţi în „mantia antivideo” nu putem zări

nici propriul nostru trup. Vedem numai ceea ce se află dincolo de radiaţiile protectoare. Ira mi-a şoptit: „Du-te la castel. N-am să lipsesc mult”, şi s-a desprins de mine. Zadarnic am bâjbâit în jur, cu intenţia să o împiedic să facă ceea ce bănuiam că avea de gând...

După vreo trei ore, femeia care îl invocase pe diavol a trăit extraordinara surpriză de a vedea apărând în cocioaba ei pe „marea doamnă” a feudei. Pentru că, din prima clipă, a fost pe deplin convinsă că Ira era castelana. Vizita a speriat-o mai mult chiar decât o apariţie a Satanei, la care poate se mai aştepta, după cele petrecute în pădure. Toate acestea mi le-a spus Ira când s-a întors la castel. Mi-a povestit şi despre „saltul” pe care îl făcuse la începutul secolului XXI, de unde „furase” medicamentele pe care le dăduse femeii cu copilul bolnav, explicându-i că sunt nişte leacuri aduse de la „celălalt capăt al pământului” de un „cavaler rătăcitor”. Îi ceruse să jure că nu va spune niciodată, nimănui, ceva despre vizita pe care i-o făcuse „stăpâna”. Deşi nu înţelegea nimic din ceea ce se întâmpla, femeia jurase, jurase pe viaţa copilului ei. „Vezi, deci, că am luat toate precauţiile, aşa că poţi fi liniştit”, mi-a spus Ira. Încercând să prevină mustrările mele. Şi nici n-am mai mustrat-o, socotind că ar fi fost inutili. Eram totuşi foarte supărat şi ea şi-a dat seama. Îmbrăţişându-mă, mi-a şoptit: „Sunt prea fericită ca să pot vedea acum pe cineva nefericit şi să nu-l ajut. Dar îţi promit solemn că n-am să mai încalc «legea neintervenţiei». De altfel, poţi fi convins că şi încălcarea de astăzi nu va avea absolut nicio urmare”. Într-adevăr, şi mie mi se părea că Ira aranjase totul perfect. A intervenit însă ceva, acel „ceva” pe care ne-am învăţat să-l numim „factor imprevizibil”, firicelul de nisip capabil să deregleze un agregat complex şi subtil construit. De fapt, a fost vorba de un fel de banală „lovitură de teatru”, folosită

adesea în vechile piese de către autorii mediocri. După două zile, dimineaţa, în timp ce stătea, nevăzută, în bucătărie — voia să înveţe câteva reţete culinare — Ira a aflat, din discuţiile unor slugi adunate acolo, că femeia căreia îi dăduse medicamentele fusese adusă la castel şi se găsea undeva, într-o cameră de tortură. A mai aflat şi motivul arestării. În seara când Ira fusese la copilul bolnav, mai venise pe acolo şi o vecină care, ajungând la uşa bordeiului şi auzind o voce necunoscută, şovăise să intre. Curiozitatea o împinsese totuşi să privească prin fereastră. Îşi dăduse seama, după îmbrăcăminte, că înăuntru se afla o „senioară”, căreia nu-i putuse desluşi însă trăsăturile feţei din pricina slabei lumini a opaițului. Văzuse şi medicamentele şi înţelesese, deşi nu auzea cuvintele, că vecina ei făcea un jurământ, pentru că ţinea ridicată, după obicei, mâna stângă, mâna inimii. O zărise apoi pe Ira ieşind din bordei şi, după câţiva paşi, înălţându-se în văzduh, dispărând.

În noaptea aceea, curioasa vecină probabil că nu închisese o clipă ochii, aşteptând zorile ca să alerge la preot şi să-i povestească totul. Preotul ceruse femeii pe care o ajutase Ira să-i spună ce se petrecuse în casa ei, cine o vizitase. Neaflând nimic de ceea ce dorea, şi părându-i-se că totul „mirosea” a lucru necurat, a vrăjitorie chiar, „slujitorul domnului” s-a gândit că era cazul să-i anunţe pe stăpânii de la castel. S-a adresat comandantului gărzilor, care, la rândul său, a raportat castelanei. Aceasta a poruncit ca ţăranca să fie silită să spună adevărul...

La insistenţele Irei, am pornit să căutăm camera de tortură. În timp ce străbăteam coridoarele reci şi umede ale subsolului, luminate ici şi colo de câte o torţă, i-am reamintit de câteva ori promisiunea pe care mi-o făcuse de a nu mai călca în niciun fel „legea neintervenţiei”. Un ţipăt

ascuţit ne-a indicat locul unde se afla camera de tortură, a cărei uşă am găsit-o întredeschisă. Am oprit-o pe Ira să intre. Puteam vedea şi aşa tot ce se petrecea înăuntru. În încăperea strâmtă, luminată de câteva torţe, se găseau mai multe persoane: stăpâna castelului, falnicul comandant al gărzilor, un alt bărbat scund, cu bărbia şi maxilarele neobişnuit de proeminente şi, legată de un butuc, femeia pe care o ajutase Ira. Cam la un metru de ea se afla băieţelul care — probabil mult însănătoşit — îşi întindea mâinile spre maică-sa, plângând încet.

„Dădaca” ne-a tradus apoi strigătul mânios al castelanei. Poruncea bărbatului cu maxilare proeminente, călăului, s-o ardă iarăşi cu fierul înroşit pe „blestemata vrăjitoare”. Ţipetele torturatei stârneau ecouri de-a lungul coridoarelor lungi. Ira, lipită de mine, tremura. În ochii castelanei, o scânteie de cruzime se aprindea puternic când poruncea ca arestata să fie supusă unor noii torturi. Dar ţăranca se încăpăţâna să susţină că nu o vizitase nimeni, că nu ştia de unde sunt bobiţele acelea albe — medicamentele — care fuseseră găsite în bordeiul ei. Ţipa sfâşietor atunci când trupul îi era ars, sau când î se înfigea un ac sub unghii, dar îşi ţinea jurământul dat, deşi nu putea înţelege, desigur, nimic din ceea ce se petrecea eu ea. Repeta, din când în când, aceeaşi întrebare: „De ce, stăpână?! De ce?! „I-am spus Irei că ar fi mai bine să plecăm, dar a refuzat. „Vreau să văd! mi-a şoptit. Nu mi-aş fi putut închipui că femeia asta, care seamănă atât de bine cu mine, poate fi crudă ca o fiară”. Am îngânat ceva despre „orbirea mistică”, dar fără prea multă convingere, pentru că şi mie mi se părea comportarea castelanei cu totul inumană. Vrând parcă să ne întărească părerea, „marea doamnă” a ameninţat-o pe torturată: „Dacă nu mărturiseşti adevărul, am să poruncesc să fie ars şi copilul tău, pe care poate că l-ai închinat

diavolului!” Călăul s-a apropiat cu o vargă de fier înroşită în foc, de băieţel. Acesta, intuind pericolul, a început să ţipe: „Mamă… mamă”. Ira repeta în şoaptă: „Nu se poate! N-or să facă asta! Aşa ceva n-am mai văzut... Şi doar am văzut atâtea! Nu se poate!” Dar călăul părea hotărât să ducă porunca la îndeplinire. L-a oprit strigătul mamei: „Nu! Copilul nu! Am să spun! Tot ce vreţi!” Apoi a întrebat cu aceeaşi nemărginită uimire: „De ce, stăpână?! De ce-mi ceri să calc jurământul pe care ţi l-am făcut? De ce să spun ceea ce ştii? Doar tu ai venit la mine, doar tu mi-ai dat bobiţele astea albe... ca să mi se vindece copilul…” Îţi închipui ce efect au avut cuvintele ei asupra castelanei, a comandantului gărzii şi a călăului chiar. S-au prefăcut parcă toţi trei în stane de piatră. Abia într-un târziu am văzut-o pe stăpână deschizând, de câteva ori, larg, gura. Am avut impresia că se sufocă. Apoi a reuşit să scoată un fel de şuierat ascuţit: „Vrăjitoare ticăloasă! Îndrăzneşti să spui o asemenea minciună?! Îndrăzneşti?!” şi s-a repezit spre vasul cu cărbuni încinşi, a apucat una dintre vergile de fier şi a lipit-o, a apăsat-o pe sânul stâng al femeii. Ira repeta, strângându-mi convulsiv braţul: „Toate astea se petrec din cauza mea... din cauza mea…” Chiar atunci am perceput zumzetul pe care îl cunoşteam atât de bine, zumzetul prin care „Dădaca” mă vestea că mai sunt doar trei minute până la întreruperea legăturii cu Centrul. Stând în pragul camerei de tortură, uitasem cu totul de „ora adevărului”! Se părea că Ira, bântuită de remuşcări cum era, nici nu sesizase semnalul pe care şi „Dădaca” ei îl lansase, desigur. A trebuit să-i repet de câteva ori că începe „ora adevărului”, ca să înţeleagă situaţia. Ţinând-o cu fermitate de braţul pe care nu i-l puteam vedea, am silit-o să mă urmeze. Când străbătusem coridorul spre camera de tortură, observasem în zid un fel de gură întunecoasă,

probabil o firidă mai adâncă. Socoteam că e singurul loc unde ne puteam ascunde pe timpul întreruperii legăturii cu Centrul. Nu se mai punea problema să ajungem în aripa de nord a castelului, de obicei pustie, pentru că, în cel mult două minute, deveneam vizibili. Firida în care ne-am strecurat era destul de încăpătoare şi mai ales foarte întunecoasă. Putea fi, socoteam eu, un ascunziş sigur timp de o oră. Ţipetele repetate ale ţărăncii, dublate de ecou, le auzeam perfect şi de acolo. Strâns lipită de mine, Ira continua să rostească aceeaşi frază, mereu aceeaşi frază: „Din cauza mea... din cauza mea”... Aş fi vrut să o contrazic, dar nu găseam cuvintele potrivite. Apoi a ajuns la noi ţipătul sfâşietor al băieţelului şi, în acelaşi timp, rugămintea maică-si: „Nu-l chinui, stăpână! Pe el, nu!” Ira a scâncit: „Torturează copilul! Trebuie să-i opresc! Trebuie!” Am simţit-o smulgându-se de lângă mine. N-am apucat să o reţin, nici să-i spun că nu mai avea timp să intervină. Bănuiam că voia să-i adoarmă pe toţi cei care luau parte la interogatoriu cu un jet hipnotic şi să scoată ţăranca şi copilul din castel. M-am repezit pe urmele ei. Deodată am zărit-o la lumina unei torţe ce se afla lângă uşa camerei de tortură. În clipa aceea, legătura cu Centrul se întrerupsese! Devenisem vizibili! Ira nu şi-a dat însă seama de acest lucru şi a pătruns în încăpere. Am auzit exclamaţia castelanei, strigăt de uimire şi spaimă. Apoi am năvălit şi eu înăuntru. Toţi stăteau înmărmuriţi, în poziţii nefireşti, cu ochii gata parcă să le iasă din orbite: călăul ghemuit lângă vasul cu cărbuni încinşi, arestata cu picioarele înmuiate, atârnată de funii, comandantul gărzilor lipit de zid, cu palma crispată pe mânerul spadei, şi castelana în mijlocul încăperii, cu o vargă de fier în mână. Numai copilul se zbătea pe podea, ţipând sugrumat. Pe braţul lui dezgolit se zărea arsura. Poate că abia la intrarea mea, Ira şi-a dat seama cu

adevărat că nu mai eram invizibili şi am zărit spaima năvălindu-i în privire. M-am trezit aşezându-mă în faţa ei, dintr-o pornire aproape instinctivă de a o proteja, în clipele următoare, comandantul gărzii mi-a repetat întocmai mişcarea, devenind pavăza stăpânei sale. Nu ştiu cât am stat aşa, faţă în faţă. Ţipătul isteric ai castelanei m-a dezmeticit. Am înţeles un singur cuvânt: „Diavolii”. Desigur, noi eram „diavolii”. Castelana s-a lipit de spatele comandantului gărzilor, i-a prins cu mâinile mijlocul, căutând protecţie, dar încercând parcă, în acelaşi timp, să-l protejeze. Ira i-a imitat, aproape identic, gesturile. Braţele ei îmi strângeau cu desperare mijlocul. Brusc, comandantul a scos un fel de muget, poate un strigăt de luptă alterat, s-a desprins din îmbrăţişarea castelanei şi şi-a smuls spada din teacă. Bineînţeles că mi-am dat seama ce-o să urmeze. Am îndepărtat braţele Irei de pe trupul meu. Primul obiect ce mi-a căzut în mână, primul obiect cu care am putut înfrunta atacul a fost o făclie. Dar, după câteva lovituri de spadă, mai strângeam în pumn doar un ciot nefolositor. Am auzit-o pe Ira strigându-mi: „Ia asta!” şi m-am trezit în mână cu un drug de fier destul de lung şi ascuţit... Nu ştiu cât a durat lupta. Probabil foarte puţin. La un moment dat, am lovit atât de puternic, încât adversarul a scăpat spada cu care para şi drugul de fier i s-a prăvălit în moalele capului. Am auzit clar pârâitul craniului strivit şi frumosul comandant s-a prăbuşit la picioarele mele. Prinzând-o pe Ira de braţ, am scos-o din încăpere. Am închis uşa şi am tras zăvorul, apoi ne-am îndreptat iarăşi spre firida unde ne adăpostisem înainte. Dar, numai după câţiva paşi, chiar în apropierea uneia dintre făclii, Ira s-a oprit şi, lipindu-se cu spatele de zidul coridorului, a îngânat: „Ce se petrece? Ce se petrece cu mine?” De ai fi văzut ce privire avea în clipele acelea!... Apoi... cum să-ţi explic... s-a topit... sau nu... S-a

prefăcut parcă în abur... Nu! Mai degrabă aş putea spune că parcă a supt-o zidul de care se lipise...

Da, da! Asta a fost impresia pe care am trăit-o. După dispariţia ei, am lovit bezmetic cu pumnii în zid, încercând să deschid o poartă nevăzută, o uşă mascată. Apoi mi-a venit ideea că, datorită unei cauze necunoscute, „Dădaca” Irei reintrase în funcţiune, transferând-o, fără comandă, pe cine ştie ce „ţărm temporal”.

Şi acum, după şase luni, cred cu tărie acelaşi lucru... Am căutat-o prin multe locuri şi timpuri unde speram că s-ar putea afla, pornind de la ideea că, chiar în cazul unui transfer accidental, „Dădaca” ar fi ţinut, totuşi, cont de preferinţele Irei. Am făcut douăzeci şi cinci de călătorii temporale numai în câteva luni. Fără niciun rezultat... Bineînţeles că voi continua. Nimeni nu mă va putea împiedica să o fac atâta timp cât „plasa de transfer” se va afla sub pielea craniului meu!...

Ştii... au încercat să mă convingă că toate căutările mele nu şi-ar avea rostul. Mai ales după ce Arud a ajuns la o concluzie... La concluzia lui stupidă... Au încercat să mă convingă...

Ce concluzie? Am să-ţi spun, şi-ai să înţelegi şi tu că totul e absurd!... Arud, colegul nostru Arud, s-a transferat în locul şi în epoca în care am fost cu Ira şi a făcut, pretinde el, cercetări minuţioase care l-au dus la concluzia că, în „istoria obiectivă”, adică în cea în care nu intervenisem eu şi Ira, castelana s-ar fi îndrăgostit de frumosul comandant al gărzilor şi ar fi avut, probabil, împreună un copil, pe care soţul, seniorul, l-ar fi socotit propriul său fiu. Arud pretinde că a văzut o serie de scene intime petrecute între castelană şi blondul războinic. A căutat să mă convingă să le văd şi eu. Bineînţeles că am refuzat!... Oricum, n-am să ajung să

cred absurda lui teorie care pretinde că, omorându-l pe comandantul gărzii, am „ucis”, încă înainte de a fi fost conceput, copilul său cu castelana, şi deci am făcut să dispară tot lanţul familial al Irei şi, implicit, am făcut-o să dispară chiar pe Ira! Cum aş putea crede asta?! E mai mult decât absurd... deşi, ştiu... teoretic... Dar sunt ferm, ferm convins că totul s-a petrecut aşa cum bănuiesc eu: o intervenţie accidentală a „Dădăcii”, din cine ştie ce cauză de neînţeles, şi Ira a fost trimisă... şi se află şi astăzi, undeva, pe un „ţărm temporal”... şi mă aşteaptă să o salvez... Aşa s-a întâmplat! Fără nicio îndoială!... Tu ce crezi?... Sau nu! Nu mă interesează ce crezi! Oricum, voi continua să o caut pe Ira până o voi găsi, sau până mă voi pierde şi eu, fără memorie, pe un ţărm al trecutului. Numai când n-am să mai ştiu nici cine sunt... Dar şi atunci... atunci crezi c-am s-o uit pe Ira? Crezi c-am s-o pot uita?

Lector: VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor: MARIANA PUŞCAŞU

Bun de tipar 11.X.1975. Apărut 1975. Comanda 571.
Tiraj 31.000 broşate. Coli de tipar 10.

Tiparul executat sub comanda nr. 295
la Întreprinderea Poligrafică Iaşi,
Str. Vasile Alecsandri nr. 6, Iaşi
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Fantastic Club



Lei 4,50

ÎN ACEEAȘI COLECȚIE
au mai apărut :

Constantin Cublesan :
IARBA CERULUI *(roman distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor, 1974)*

Adrian Rogoz :
PREȚUL SECANT AL GENUNII

Vladimir Colin :
DINȚII LUI CRONOS

Radu Theodoru :
ȚARA FĂGĂDUINȚEI

* * *
OAMENI ȘI STELE *(culegere de povestiri)*

Georgina Viorica Rogoz :
ANOTIMPUL SIRENELOR